

”Ei orgasmi kolahta kuin limupullo automaatista”
Seksuaalisuuden ilmentymiä Bees & Honey palstalla 1974-1993

Reetta Hänninen

Pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Historian ja etnologian laitos

Etnologia

Kevät 2017

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Reetta Hänninen	
Työn nimi – Title "Ei orgasmi kolahta kuin limupullo automaattista" Seksuaalisuuden ilmentymiä Bees & Honey -palstalla 1974 – 1993	
Oppiaine – Subject Etnologia	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Kevät 2017	Sivumäärä – Number of pages 74
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan Suosikki-lehdessä ilmestyneen Bees & Honey -palstalle lähetettyjä seksuaaliterveydellisiä kysymyksiä sekä niissä tapahtuneita muutoksia 1974-1993. Suosikki oli aikansa suosituin nuorten lehti ja sillä ilmestynyt Bees & Honey -palsta Suomessa ensimmäisiä nuorille suunnattuja lääkäripalstoja, jonne nuoret saattoivat anonymisti lähettää kysymyksiä liittyen terveydellisiin asioihin. Palsta ei ollut erityisesti seksuaaliterveydellisille kysymyksille tarkoitettu, vaikkakin sen 1985 muuttunut nimi "Bees & Honey" saattaa siltä kuulostaakin. Olen kuitenkin rajannut tutkimukseni koskettamaan ainoastaan "yhdyntään" liittyviä kysymyksiä. Analyysi tapana olen soveltanut aineistolähtöistä sisälönanalyysiä, jonka avulla olen vastannut tutkimuskysymykseeni ja eritellyt aineistoani.</p> <p>Bees & Honey palsta aloitti toimintansa Suosikissa 1974 ja oli toiminnassa Suosikki lehden päättymiseen vuonna 2012 saakka. Palstalla nuorten kysymyksiin vastasi kaikkien näiden vuosien ajan lääkäri Erkki-Pekka Helle. Nuorten palstalle lähettämät kysymykset sekä Helteen vastaukset luovat kuvaa siitä millaisia käsityksiä seksuaalisuudesta oli noina vuosina. Laajan aineiston avulla on ollut mahdollista luoda yleistyksiä siitä, miten seksuaalisuuteen liittyvissä mielikuvissa on tapahtunut muutoksia näiden vuosien aikana. Tärkeää on kuitenkin huomioida, että aineisto kuitenkin kuvaa vain palstalle kysymyksiä lähittäneiden nuorten mielikuvia, eikä sitä voida yleistää koko Suomen nuorisoa kuvaavaksi. Helteen vastauksissa puolestaan esiintyvät vuosien 1974 – 1993 yleiset terveydelliset käsitykset siitä mitä pidettiin sopivana suhteessa seksuaalisuuteen.</p>	
Asiasanat – Keywords seksuaalisuus, seksuaaliterveys, suosikki, nuoriso, yhdyntä	
Säilytyspaikka – Depository Historian ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

Sisällys

Sisällys.....	3
1) Johdanto	1
1.1) Tutkimuksen lähtökohtia.....	2
1.2) Keskeiset käsitteet.....	3
2) Ajankuva	8
2.1) Seksuaalisuus ja siihen suhtautumisen historia suomessa	8
2.2) Seksuaalikasvatus Suomessa.....	11
3) Aineisto.....	15
3.1) Suosikki.....	15
3.2) Dear Eki.....	16
3.3) Bees & Honey	17
3.4) Itse aineisto & rajaus.....	20
4) Tutkimusmenetelmä.....	23
4.1) Kvantitatiivinen sisällönanalyysi.....	23
4.2) Kontekstointi	26
4.2.1) Intertekstuaalinen sekä sosiaalikulttuurinen konteksti	26
4.2.2) Lääketieteellinen konteksti	27
4.2.3) Laillinen konteksti.....	28
4.3) Tutkimuksen eteneminen	30
4.4) Tutkimusetiikka ja tutkijapositio	32
5) Aineiston analyysi.....	35
5.1) Kysymystyypit.....	37
5.2) Vastaustyypit.....	43
5.3) Positiiviset ja negatiiviset vaikutuskeinot.....	48
5.4) Aihekohtaiset muutokset	50
5.4.1) Yhdyntöjen aloitus.....	50
5.4.2) Yhdyntään liittyvät hankaluudet	54
5.4.3) Yhdyntään toteutus.....	60
5.4.4) Yhdyntään liittyvä lainsäädäntö sekä pakotus	61
5.4.5) Muut.....	62
6) Johtopäätökset	63
7) Lähteet.....	68

1) Johdanto

Tutkimukseni tavoitteena on tarkastella sitä, kuinka seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ja vastaukset ovat muuttuneet Suosikki-lehdessä ilmestyneellä Bees & Honey -palstalla vuosien 1974 ja 1993 välillä. Selvitän, millaisia kysymyksiä palstalla on esiintynyt minäkin aikana, ja kuinka niiden sisällöt ovat vuosien välillä muuttuneet. Palstalle lähetetyt kysymykset kuvaavat aikansa käsityksiä seksuaalisuudesta: mitä on pidetty sopivana ja millaisia asioita nuoret ovat pohtineet. On kuitenkin huomioitava, että tutkimuksen avulla on mahdollista havainnoida ainoastaan sinne kysymyksiä lähettäneiden nuorten käsityksiä seksuaalisuudesta. Aineisto on ilmestynyt lehdessä, jonka osoitteeseen nuoret ovat laittaneet kysymyksensä. On kuitenkin mahdotonta tietää varmasti ovatko kaikki kysymykset nuorten itsensä lähettämiä tai ovatko niissä esiintyneet tiedot tai tapahtumat oikeasti tapahtuneet. Kysyjät eivät siis suoranaisesti vastaa koko Suomen nuorisoa, eikä näistä voida tehdä laajoja yleistyksiä. Analysoin myös palstalla nuorten kysymyksiin vastailleen Erkki-Pekka Helteen vastauksia. Hän esittäytyy palstalla auktoriteettina sekä arvottajana, jonka vastauksia on luettu vuosikymmenten ajan ympäri Suomea. Helteen vastaukset ovat osaltaan normittaneet ja arvottaneet nuorten käsityksiä sopivasta seksuaalisuudesta kolmenkymmenen kahdeksan vuoden ajan.

Vuosikymmenten ajan seksuaalisuutta ja sen eri ilmenemismuotoja tutkineet sosiologit ja seksologit Osmo Kontula sekä Elina Haavio-Mannila kuvailevat seksuaalisuutta seuraavasti teoksessa *Suomalainen Seksi 1993*: ”Seksuaalisuus on yksi kulttuurien keskeisimmistä osa-alueista ja siihen liitetyt moraalit, ajattelutavat, normit, tabut sekä rajanvedot ovat yhteisöissä ensisijaisen tärkeitä.” (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 35). Voimakkaasta sosiaalisesta sääntelystä ja yhteiskunnassa ilmenevistä normalisoivista pyrkimyksistä huolimatta seksuaalisuus on aina saanut moninaisia ilmenemismuotoja kulttuureissa ja koetellut normien rajoja. Se, mikä on saavuttanut normaalin, hyväksytyin ja legitiimin aseman kulttuurissa, on aina eri tasoilla käytävän neuvottelun tulosta. Seksuaalisuus on osana melkein kaikkea ihmisten välistä kanssakäymistä, ja sen kautta luodaan myös valtaa ja asemia. Neuvottelujen kautta muotoutuvat merkitysisällöt eivät kuitenkaan koskaan tule valmiiksi, vaan ne ovat jatkuvassa muutoksen tilassa osana kulttuurista prosessia. (Kontula 1989: 46 – 57, Pohjola-Vilkuna 1995: 13 – 14.)

Nuoruus on siirtymävaihe, jolloin aikuistumisen, fyysisten ja psyykkisten muutosten myötä siirrytään hitaasti seksuaalisuuden alueelle. Seksuaalikasvatuksessa ja -valistuksessa pyritäänkin

vaikuttamaan nuoriin, jotka ovat seksuaalisuuden kynnyksellä. Teini-ikäisille pyritään välittämään se tieto, jota heidän ajatellaan tarvitsevan kyetäkseen toimimaan yhteisössä normien mukaan aikuisena. Täten seksuaalikasvatus ja -valistus perustuvat yhteisössä yleisesti hyväksytyihin ja vallitseviin käsityksiin sopivasta seksuaalisuudesta.

Käsitys sopivasta ja hyväksytystä seksuaalisuudesta muotoutuu ja elää jatkuvasti.

Arkikokemuksena itsestään selviltä vaikuttavat kulttuuriset tulkinnat seksuaalisuudesta tulevat historiallisen tarkastelun kautta näkyviin sosiaalisina konstruktioina, ja niitä on helpompi tarkastella ja ymmärtää sen sijaan, että niitä pitäisi luonnollisena totuutena. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 53-56, Pohjola-Vilkuna 1995: 14.) Tämän takia pidän erittäin tärkeänä tarkastella arvojen historiallisia merkityksiä. Sen kautta pystymme ymmärtämään paremmin tämän päivän syrjiviä käytäntöjä sekä ennakkoluulojen syntyä.

Seksuaalisuuden tutkimuksella on pitkät perinteet antropologiassa, jossa seksuaalisuus on usein nähty tietyn kulttuurin ja yhteisön keskeisenä elementtinä. (Pohjola-Vilkuna 1995: 14)

Menetelmänä olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, jonka avulla olen etsinyt syvempiä merkityksiä aineistosta. Analyysin tarkoituksena on havainnollistaa kysymyksissä ja vastauksissa tapahtuneita muutoksia. Kysymys ja vastaus -tyypittelyn kautta nämä muutokset tulevat selvemmin lukijalle esille. Olen myös käyttänyt paljon aineisto-otoksia, joiden tarkoituksena on perustella lukijalle tekemiäni johtopäätöksiä. Sisällönanalyysin lisäksi olen käyttänyt kontekstianalyysiä ymmärtääkseni aineistoa sen oikeassa ympäristössä.

1.1) Tutkimuksen lähtökohtia

Henkilökohtaisesti olen aina ollut kiinnostunut seksuaalisuudesta ja sukupuolesta kulttuurisina tekijöinä ja niiden ympärille rakentuneesta normistosta ja käyttäytymismalleista. Kävin opintojeni ohessa ammattikorkeakoulussa lisäkoulutuksena seksuaalineuvoja koulutuksen, joka auttoi minua ymmärtämään seksuaalisuutta myös yksilön terveydellisestä näkökulmasta. Vaikkakin kulttuuriset ja terveydelliset asiat kulkevat käsikädessä ja ovat limittyneet toisiinsa, koen hyötyneni kovasti siitä, että minulla on ollut asiasta monitieteellistä pohjaymmärrystä.

Seksuaalineuvojakoulutukseen sisältyvä harjoitteluni ohjasi minut myös graduni aineiston pariin. Halusin pro gradussani tutustua seksuaalisuuteen liittyviin arvoihin ja asenteisiin Suomen historiassa, ja halusin aineiston, joka antaisi minulle kuvan siitä, mitä ”normaali” ihminen ajatteli

näistä asioista. En halunnut aineistoa, joka olisi kuvaillut seksuaalivalistusoppaita tai oppikirjoja, vaan halusin päästä lähelle yksilön kokemusta näistä asioista.

Tein seksuaalineuvonnallista verkkotyötä harjoittelunani vastailen kysymys-vastaus-palstoilla nuorten lähettämiin kysymyksiin seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Vastaillessani nuorten kysymyksiin, hämmästyin siitä, kuinka kysymykset toistivat samoja aiheita, joita olin itse nuorena pohtinut ja lukenut myös Suosikin Bees & Honey -palstalta 1990-luvun lopulla. Kaivoin kaapistani vanhan Suosikin, ja se vahvisti ajatukseni siitä, että samat kysymykset vaivasivat nuoria jo 15 vuotta sitten. Tästä lähdin kehittämään ajattelua pidemmälle ja tutkimaan sitä, kuinka kauan kyseinen palsta oli Suosikissa ilmestynyt ja voisinko käyttää palstoja aineistossani. Haaveilin tekeväni laajan tutkimuksen koko palstan ilmestymisajalta 1974 –2012, mutta valitettavasti pro gradu työn laajuus rajasi tutkimuksen käsittämään kahtakymmentä ensimmäistä palstan ilmestymisvuotta.

Onnekseni löysin kaikki Suosikin vuosikerrat Jyväskylän yliopiston kirjastosta ja pääsin näin käsiksi tutkimukseni kannalta olennaisten vuosien lehtiin. Pitkän aikaa selailin lehtiä ja Bees & Honey -palstoja miettien tarkempaa tutkimuskysymystä ja sopivaa rajausta aiheelleni. Aloitin erilaisia taulukoita useista eri näkökulmista ja vaihdoin aihettani päivittäin. Lopulta, lukiessani Hilka Helstin artikkelia ”Hedelmällisen tiedon jäljillä”, tuli vastaan lause, joka antoi minulle uskallusta lähteä liikkeelle:

”Aineistonlähtöisessä tutkimuksessa sen paremmin teoreettisia näkökulmia kuin kysymyksenasettelujakaan ei kannata lyödä lukkoon ennen kenttätyötä eli aineistoon tutustumista. Lähteitä lukemalla syntyy aina uusia tutkimusideoita ja vastaavasti vanhoja karisee pois.” (Helsti 2005: 155.)

Tämän ajatuksen siivittämänä lähdin jakamaan aineistoani pelkäämättä liikaa sitä, että tutkimuksestani tulisi jatkuva prosessi, joka eläisi koko tutkimuksen ajan.

1.2) Keskeiset käsitteet

Keskeisiä käsitteitä tässä tutkimuksessa ovat seksuaalisuus, seksuaalimoraali, yhdyntä sekä seksuaaliterveys. Seksuaalisuus on laaja käsite, jonka terveystieteellinen perusmääritelmä WHO:ta mukailleen on seuraava. Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisyyttä koko elämän ajan se käsittää sukupuoli-identiteetin, sukupuolen, sukupuoliroolit, seksuaalisen suuntautumisen, mielihyvän, sukupuolisuhteet ja lisääntymisen. Seksuaalisia kokemuksia sekä seksuaalisuuden ilmenemismuotoja on monenlaisia ja monimuotoisia riippuen yksilöstä. Esimerkiksi ajatukset, fantasiat, halut, uskomukset asenteet ja niin edelleen. Vaikka seksuaalisuus on näin laaja-alainen

ei henkilö aina koe tai ilmennä sitä käyttäen näitä kaikkia. Biologiset, sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, lailliset, eettiset, uskonnolliset ja henkiset tekijät vaikuttavat siihen mitä näistä yksilö päättää ilmaista ja näyttää vuorovaikutuksessa. (WHO 2010: 16.)

Kuitenkin tutkimuksen näkökulman vuoksi on hyvä ottaa huomioon laajempi näkemys seksuaalisuudesta kuin ainoastaan WHO:n, joka viittaakin lähinnä seksuaalisuuteen terveydellisestä ja ihmisen hyvinvointia korostavasta näkökulmasta. Antropologiassa seksuaalisuuteen on otettu useita eri näkökulmia. Artikkelissa *Sexuality at stake The Essentialist and constructionist Approaches to Sexuality in Anthropology* Jan Löfström esittelee erilaisia lähestymistapoja seksuaalisuuteen antropologiassa. Seksuaalisuus on moniulotteinen asia, jonka määrittely on haastavaa ja ympäristöstään riippuvaista. Antropologiassa seksuaalisuutta on määritelty essentialismin sekä konstruktionismin kautta. Essentialistinen käsitys nojaa ja pohjaa biologiaan. Essentialistisesti ajatellaan, että seksuaalisuus on monoliittinen luonnonvoima, jota kulttuuri voi parhaimmillaan ohjata ja kontrolloida. Konstruktionistisesti ajateltuna seksuaalisuus aika ja kulttuurisidonnaista; kategoriat vaihtelevat kulttuurista ja ajasta toiseen; ne ovat rakentuneet tietyissä historiallisissa kontekstissa ja näin ne ovat merkityksellisiä ainoastaan omassa ympäristössään. Muodoiltaan yhtenevät teot saattavat eri kulttuureissa tai eri aikakausina saada erilaisia sisältöjä ja merkityksiä. (Löfström 1992: 13 – 14 Pohjola-Vilkuna 1995: 13 – 14.)

Klassisessa antropologisessa teoksessa *”The cultural construction on sexuality”*, Pat Caplan erittelee seksuaalisuuden historiaa ja sen merkitystä antropologialle. Seksuaalisuuden käsite on jatkuvassa muutos tilassa ja on ollut sitä pitkään. Essentialistisen näkökulman mukaan seksuaalisuus on luonnonvoima, eikä sille näin ollen voi nähdä historiaa, mutta konstruktionisesti ajateltuna voidaan seksuaalisuudella nähdä pitkä ja monimuotoinen historia. Caplan tuo esille seksuaalisuuden kahtiajakoisuuden, sen kuinka seksuaalisuutta käsitellään binäärioppositioiden kautta (male-female, hetero-homo, marital-extramarital jne.). (Caplan 1987: 8 – 20.) Tässä tutkimuksessa ei ole otettu kantaa siihen onko konstruktionistinen vaiko essentialistinen näkemys seksuaalisuudesta oikea. Tutkimuksessa olen kuitenkin nähnyt seksuaalisuuden enemmänkin konstruktionistisesta kuin essentialistisesta näkökulmasta. Seksuaalisuus esiintyy siis kulttuurisesti luodussa kontekstissaan ja pyrin ymmärtämään sitä osana ilmentymisajankohtaa ja -ympäristöä.

Kuten sosiaaliantropologit Helle Rydstrom sekä Monica Heintz kuvailevat teoksessa *The Anthropology of moralities*. Moraali on kussakin kulttuurissa luotu käsite, joka koostuu erilaisista normeista ja koodeista, jotka pyrkivät määrittelemään sitä mikä on hyvää ja paha tai sopivaa ja

sopimatonta. Yhteisön jäsenet sisäistävät kasvaessaan nämä käsitykset toimintamallit, jotka osaltaan tukevat heidän yhteisössään jo vallalla olevia käsityksiä normaalista. Moraali tukee jatkuvaa samankaltaista toimintaa ja tuomitsee ne, jotka eivät seuraa näitä oletuksia. (Rydstrom 2009: 119-120, 132, Heintz 2009:3.) Seksuaalisuuteen liittyvä moraali rakentuu samalla tavalla: yhteisöt luovat käsitykset siitä minkälaiset ihmisten väliset suhteet ovat sellaisia joita tulee kannustaa sekä tukea ja mitkä sellaisia, jotka yhteisön tulee tuomita. Yhteisö myös määrittää sen, mitkä ovat hyväksytyjä muotoja toteuttaa sukupuolta ja seksuaalisuutta (Rydstrom 2009: 119.)

Osmo Kontula on kuvaillut sukupuolimoraalia seuraavasti teoksessa Nuorten sukupuoliasioita koskevan moraalijattelun kulttuurinen ja sosiaalinen tausta 1989. Sukupuolimoraalilla tarkoitetaan sukupuoliasioita käsittelevää moraalijattelua eli hyvän ja pahan tai oikean ja väärän määrittelyä sukupuoliasioissa. Sukupuoliasioita koskeva moraalijattelu rakentuu seksuaalisista kognitioista. Ne kuvaavat sitä mitä tiedetään ja uskotaan seksistä. Moraaliset auktoriteetit säätelevät seksuaalisia kognitioita ja sitä kautta sukupuolimoraalia (Kontula 1989: 17.)

Seksuaalisuutta säädellään ja määritellään useilla eri yhteiskuntaelämän ja tiedon osa-alueilla. Aiemmin papisto ja lähiyhteisö olivat moraalien vartioita, mutta myöhemmin kontrolli on siirtynyt entistä enemmän sosiaali- ja käyttäytymistieteiden ammattiauttajille, kuten lääkäreille ja terveydenhoitajille (Kontula 1989: 46, 54.) Erityisesti moraalifilosofiaan perehtyneet filosofit Heta Häyry ja Matti Häyry puolestaan määrittävät seksuaalimoraalin seuraavasti: Sukupuolimoraalilla voidaan tarkoittaa ainakin kahta toisistaan erillistä, mutta toisiinsa kietoutunutta asiaa. Toisaalta yksilön todellista sukupuolikäyttäytymistä ja sen rajoja sekä seksuaalista käyttäytymistä koskevia arvoja, uskomuksia ja normeja. (Häyry & Häyry 1988: 14.)

Seksin sijasta käytän tutkimuksessani termiä yhdyntä. Seksi on laaja-alainen käsite, johon on lähes mahdotonta vetää rajoja, sillä niin kulttuurisesti kuin sosiaalisestikin seksi on monimuotoinen ja asiaympäristössään muotoutuva käsite. Yhdyntä on käsitteenä suljetumpi ja yksinkertaistettu. Terveystieteiden puolella se käsitetään seuraavasti, kuten Duodecimin julkaisemassa Seksuaalisuus teoksessa psykologit sekä seksuaaliterapeutit Tuisku Ilmonen sekä Jussi Nissinen summaavat. ”Yhdyntä- Kahden ihmisen välillä vuorovaikutustilanteessa emättimeen tai emättimessä tai peräaukkoon tai peräaukossa tai suuhun peniksellä tai joissakin tilanteissa esimerkiksi jollakin seksivälineellä tapahtuva penetraatio ja siihen useimmiten liittyvät koko vartalon rytmiset liikkeet” (Ilmonen, Nissinen 2006: 457). Väestöliitto puolestaan kuvailee yhdyntää seksuaalisena tapana osoittaa ja jakaa kiintymystä sekä rakkauden tunteita kumppanin

kanssa tai tapana nauttia toisen ihmisen kehosta ja läheisyydestä (Väsetöliitto, yhdyntä). Tässä Pro Gradu työssä yhdyntä on rajoitettu tarkoittamaan vain emättimeen tai peräaukkoon tapahtuvaa penetraatiota.

Sosiologi Ilsa Lottes on ruotinnut seksuaaliterveys -käsitettä artikkelissaan *Uusia näkökulmia seksuaaliterveyteen* seuraavasti (1999). Seksuaaliterveyden käsite on läheisessä suhteessa termin lisääntymisterveys kanssa. Lisääntymisterveys on kuitenkin helppokäyttöisempi termi ja esimerkiksi kehitysmaissa helpommin hyväksyttävä kuin seksuaaliterveys. Lisääntymisoikeudet tarkoittavat naisen oikeuksia päättää omasta kehostaan ja siitä, milloin tai josko he haluavat hankkia lapsia. Jotta tämä oikeus voisi tapahtua on naisille taattava mahdollisuus saada täysvaltaista tietoa seksuaalisuudesta, lisääntymisestä ja lisääntymisterveydestä. (Lottes 1999: 13 – 15) WHO ymmärtää seksuaaliterveyden seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, psyykkisen, emotionaalisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilana, jossa ei ole kyse ainoastaan sairauden tai toimintahäiriön puuttumisesta. Tämän määritelmän mukaan hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa asennetta seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakottamista, syrjintää tai väkivaltaa. Tällaisen seksuaaliterveyden saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät kaikkien ihmisten seksuaalioikeuksien kunnioittamista, suojelemista ja toteuttamista (WHO 2010:17). Lottes pohtii myös eroa seksuaali- ja lisääntymisterveyden välillä. Lisääntymis- ja seksuaaliterveys ovat toisiaan hyvin lähellä olevat termit, joita on lähes mahdotonta erottaa toisistaan. Monissa yhteyksissä on pyritty vetämään rajoja näiden kahden välille tai yhdistämään ne samaksi. Lottesin mielestä voi sanoa, että lisääntymisterveys on osa seksuaaliterveyttä, eikä toisinpäin. Seksillä on monia eri tarkoituksia ja lisääntyminen on vain yksi niistä. (Lottes 1999:19 – 21)

Seksuaalikasvatus on suomessa vielä nuori käsite. Tutkimukseni ajankohtana puhuttiinkin enemmän ”ihmissuhde- ja sukupuolikasvatuksesta” (Kontula & Meriläinen 2007: 10) Seija Lähdesmäki ja Heidi Peltonen kuvaavat 1970-luvun peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnössä esiintynyttä ajatusta seuraavasti: Tasapainoiseen persoonallisuuden kehitykseen kuuluu luonnollinen suhtautuminen sukupuolielämään. Edellytys tälle on, että yksilöllä on tarpeeksi tietoa sukupuolielämästä. Jo esikouluiässä on tärkeää, että perhekasvatukseen liittyviä kysymyksiä käsitellään kaikilla asteilla oppilaan iän ja käsityskyvyn mukaisesti. Ala-asteella on pyrittävä käsittelemään opettajan harkinnan mukaan poikien ja tyttöjen välisiä eroavuuksia, lapsen syntymää ja niin edelleen. Yläasteella perhekasvatus on syytä niveltää muiden aiheiden

opetukseen. Tällöin kansalaistaidon puolella voidaan keskittyä äitiyden ja isyyden kysymyksiin sekä avioliiton henkiseen ja eettiseen puoleen. (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 209.) Kuten tästä määritelmästä voi huomata on vielä 1970-luvulla Suomessa puhuttu perhekasvatuksesta. WHO määrittelee seksuaalikasvatuksen tällä hetkellä seuraavasti (2010): Seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan seksuaalisuuden kognitiivisten, emotionaalisten, sosiaalisten vuorovaikutteisten ja fyysisten näkökohtien oppimista. Seksuaalikasvatus alkaa varahaislapsuudesta ja jatkuu läpi elämän. Lasten ja nuorten kohdalla sen tavoitteena on suojella ja tukea seksuaalista kehitystä. Kasvatuksen avulla lapset ja nuoret hankkivat tiedot, taidot ja positiiviset arvot, joiden avulla he voivat ymmärtää ja nauttia siitä. Seksuaalikasvatus auttaa heitä tekemään valintoja, jotka parantavat heidän elämänlaatuaan ja kehittävät osaltaan yhteiskuntaa myötätuntoiseen ja oikeudenmukaiseen suuntaan. Kaikilla lapsilla ja nuorilla tulisi olla oikeus saada ikäänsä nähden sopivaa seksuaalikasvatusta. Kyseisessä WHO:n määritelmässä seksuaalisuus nähdään myönteisenä voimavarana sekä tyydytyksen ja nautinnon lähteenä. Ja siinä korostetaan, että seksuaalikasvatuksen pitäisi perustua kansainvälisesti hyväksytyihin ihmisoikeuksiin, erityisesti oikeuteen saada tietoa, joka menee ongelmien ehkäisemisen edelle (WHO 2010: 19)

2) Ajankuva

Jotta pystymme paremmin ymmärtämään yhdyntään ja seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä, joihin Erkki-Pekka Helle on vuosina 1974 – 1993 vastailut Suosikin Bees & Honey -palstalla, on otettava huomioon sen hetkinen tilanne Suomessa ja miten seksuaalisuuteen silloin suhtauduttiin, kuinka siitä kerrottiin nuorille ja mistä he tietonsa saivat. Näiden taustatietojen jälkeen pystymme paremmin ymmärtämään aineistoa oikeassa kontekstissaan, sillä siirrettynä suoraan tähän päivään sen merkityksessä tapahtuu suuria muutoksia.

2.1) Seksuaalisuuden lyhyt historia Suomessa

Onko olemassa sellaista asiaa kuin sopiva seksuaalisuus? Käsitteet seksuaalisuudesta vaihtelevat runsaasti niin ajallisesti kuin maantieteellisestikin. Sukupuolielämä on tiukasti yhteydessä yhteiskunnan rakenteisiin, arvoihin, normeihin sekä ihmisten elämäntapoihin. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 35.) Kulttuuriantropologi Jenny Kangasvuota tapaillen. Suomessa seksuaalisuutta on määrittänyt kristillinen agraariyhteiskunta, jossa perinteillä ja yhteisöllisyydellä on ollut suuri merkitys. Tämä muodostaa pohjan, jolle myös nykyhetken suomalainen seksuaalikulttuuri on rakentunut. (Kangasvuo 2014: 82.) On kuitenkin hyvä muistaa, ettei agraarikulttuuri ole mikään yhtenäinen kokonaisuus, sillä myös maaseutuyhteiskunnassa oli sosiaalista eroavaisuutta riippuen ammatista tai alueesta sekä uskonnosta. (Löfström 1999: 13, Nieminen 1993: 5)

Yleistyneitä käsityksiä hyväksyttävänä tai ei-hyväksyttynä pidettävästä sukupuolikäyttäytymisestä voidaan nimittää sukupuolimoraaliksi (Kontula 1989: 1). Sukupuoliasioita koskeva moraalijattelu rakentuu seksuaalisista kognitioista. Ne kuvaavat sitä, mitä tiedetään ja uskotaan seksistä.

Moraaliset auktoriteetit säätelevät seksuaalisia kognitioita ja sitä kautta sukupuolimoraalia. Tätä säätelyä on tapahtunut useilla yhteiskuntaelämän (esim. politiikka, uskonto ja joukkotiedotus) ja tiedon (lääketiede, psykologia ja kasvatus) osa-alueilla. Yhteiskunnan toimenpiteissä seksuaalisuuden säätely näkyy suoraan lainsäädöissä sekä välillisesti, kuten erilaisten vapaa-ajanvieton mahdollisuuksien ja seksuaalisten osakulttuurien henkisessä ja taloudellisessa tukemisessa. (Kontula 1989: 46)

Kuten historioitsija Pasi Saarimäki kuvaa, ihmisten seksuaalista elämää normitti paikallisyhteisö. 1800-luvun lopun maaseudun yhteisö koostui enimmäkseen perheenjäsenistä, eli vanhemmista, lapsista, sisaruksista ja sukulaisista. Yhteisöön kuuluivat myös muut yhteisen elämänpiirin jakaneet ihmiset, kuten samassa talossa tai kylässä asuneet. Tällaista yhteisöä voidaan pitää sosiaalisesti

tiivinä. Yksityisyyttä ei ollut paljoa tarjolla ja yhteisön ylläpitämät normit määrittivät pitkälti ihmisten elämän. (Saarimäki 2010: 15.)

Folkloristi Satu Apo mukailleen Seksuaalisuuden normit ja käytännöt olivat agraarisessa yhteisössä erilaiset riippuen henkilön yhteiskunta- ja varallisuustasosta sekä sukupuolesta. Naisen ja miehen seksuaalisuudet on nähty erilaisina, mutta molemmat on ymmärretty autonomisen seksuaalisen halun omistajina. Erityisesti varallisempien ylempien säätyläisnaisten seksuaalisuutta vartioitiin tarkemmin kuin alempien luokkien naisten. (Apo 1995: 19, 38 – 39, Pohjola-Vilkuna 1995: 11) Agraarisen seksuaalisuuden perusyksikkö oli avioliitto: seksuaalisuuden hyväksyntä riippui siitä, toteutuiko se avioliitossa tai siihen johtavassa suhteessa (avioliittolupaus annettu tai kihloissa). Luterilaisen kirkon mielipide oli asiasta paljon tiukempi: se hyväksyi ainoastaan avioliitossa toteutuvan seksuaalisuuden. Paikallisyhteisöt tarkkailivat aktiivisesti, elivätkö sen jäsenet näiden normien mukaan. (Saarimäki 2010: 16 – 18.)

Vaikka kuvailenkin yhdenmukaista kuvaa Suomalaisesta seksuaalisuudesta, on tärkeä muistaa, että tilanne on oikeasti ollut paljon monisyisempi. Kuten kansatieteilijä Kirsi Pohjola-Vilkuna on kuvaillut teoksessaan *Eros Kylässä*:

”Parhaiten tilannetta kuvaa käsite ajan monikerroksisuus; samaan aikaan eri yhteiskuntaryhmissä ja eri sukupuolten kesken vallitsi hyvin erilainen arvomaailma. Vaikka kyseessä on yhden ajankohdan, vuosisadan vaihteen seksuaalikulttuuri, tuntuu kuin jotkut sen piirteet olisivat vähintään eri vuosikymmeniltä, jopa eri vuosisadoilta kuin toiset” (Pohjola-Vilkuna 1995: 11.)

Suomalainen seksuaalikulttuuri on kokenut suuren muutoksen, ja murrosajankohdaksi ajatellaan 1960- ja 1970-lukuja. 1960-luvulla sukupuoleen ja seksuaaliin oikeuksiin liittyvät kysymykset saivat aikaisempaa enemmän huomiota ja myös politisoituivat. Seksuaalisen materiaalin määrä lisääntyi ja sen julkituominen ja kaupallinen hyväksikäyttö joukkoviestimissä lisääntyi. (Salonen 2005: 62, Kontula & Haavio-Mannila 1993: 469) Yhdysvalloissa vuonna 1960 kehitetty ehkäisytabletti rantautui Suomeen 1960-luvun puolivälissä. Tapahtuma muutti seksuaalikäsityksiä radikaalisti, vaikkakin sen saapumisaikoihin se aiheutti suuria tunteita puolesta ja vastaan.

Kuusikymmentä ja seitsemänkymmentälukujen taitteessa Suomen eduskunnassa keskusteltiin aborttilainsäädännöstä, suojaikärajojen alentamisesta sekä homoseksuaalisista suhteista.

Rikoslaki muuttui huomattavasti 1970-luvun alkuvuosina laskien suojaikärajaa, vapauttaen abortin

ja poistaen homoseksuaalisuuden rikoslainsäädännöstä. (Salonen 2005: 62, Nieminen 1993: 75) Seksuaalinen tasavertaisuus ry (Seta) perustettiin Suomeen 1974 (Seta 2017).

Keskeinen yhteiskunnallisiin ihanteisiin ja arvoihin liittyvä muutos oli seksuaalisuuden siirtyminen yksilökeskeisemmäksi yhteinäiskulttuuria ja kristillispohjaista moraalialue korostavasta ihanteesta. Tähän liittyi ajatus siitä, että yksilöllä on valta päättää omista seksuaalisista asioistaan. Vuonna 1971 seksuaalirikoslain uudeksi lähtökohdaksi vahvistettiin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojeleminen. Seksuaalisesta itsemääräämisestä tuli yhteiskunnallisesti merkityksellinen ja seksuaalista käyttäytymistä määrittävä periaate. (Salonen 2005: 13 Nieminen 1993: 96 – 97.) Suomalainen seksuaalikulttuuri asettui näin osaksi laajempaa länsimaista seksuaalikulttuuria, joiden pohjana on joitain yhteisiä arvoja, kuten kristinuskon merkitys seksuaalinormien muodostajana sekä oletus sukupuolten välisestä selkeästä erosta, joka käsittää myös seksuaalisuuden (Kangasvuo 2014: 94).

Suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset 1970-luvulta 1990-luvulle ovat luoneet entistä paremmat puitteet seksuaaliselle ”vapautumiselle”. Suomalainen yhteiskunta on kehittynyt esimodernista maatalousyhteiskunnasta modernin teollisuusyhteiskunnan kautta toimihenkilövaltaiseksi palveluyhteiskunnaksi. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 35, Sappinen 2000: 30.) Tämän muutoksen kanssa rinta rinnan kulkenut kaupungistuminen ja uskonnollisuuden maallistuminen ovat kaikki kehittäneet asenteiden muutosta seksuaalimoraalissa.

Eriyisesti tästä muutoksesta aiheutunut koulutustason nousu on vaikuttanut seksuaalikasvatukseen merkitykseen. Elintason kohoamisen ansiosta vanhempien tai muiden omaisten kanssa asuminen on vähentynyt ja yksinasuminen lisääntynyt. Myös vapaa-ajan määrä on lisääntynyt ja sen merkitys kasvanut. Teknologian kehitys on tuonut mukanaan joukkotiedotusvälineet, joiden kautta informaatio on levinnyt nopeasti ja kansainvälisetkin vaikutteet ovat löytäneet tiensä suomalaisille kotisohville. (Kontula & Haavio-Mannila 1993, 35 – 42, 97, 469.) Edellä mainituilla tekijöillä on kaikilla ollut merkitystä ihmisten normistoon ja ajatukseen ”sopivasta seksuaalisuudesta”.

Sukupuoliasioista koskevilla käsityksillä on huomattava vaikutus ihmisten sukupuolikäyttäytymiseen sen vuoksi, että ne sisältyvät tavallisesti lainsäädäntöön, ilmenevät yhteiskunnan toimenpiteissä seksuaaliasioissa ja välittyvät lisäksi epävirallisen sosiaalisen kontrollin kautta. Yhteiskunnalliset instituutiot, kuten kirkko, toimivat aktiivisesti edustamansa seksuaalietikan vaikutuksen vahvistamiseksi tai ainakin säilyttämiseksi. Vaikutukset välittyvät

myös sukupuoliasioihin liittyvin yleistyneiden kulttuurimallien ja vakiintuneiden tapojen välityksellä. (Kontula 1989: 1.)

2.2) Seksuaalikasvatus Suomessa

Länsi-Euroopan kouluissa seksuaalikasvatus aloitettiin pitkälti 1970- ja 1980-luvulla samaan aikaan kun markkinoille tuli moderneja ja luotettavia ehkäisymenetelmiä ja aborttilakia uudistettiin. (WHO 2010: 9.) Myöskin nuorison ”synty”, jonka ajatellaan osuneen 1950-luvulle, antoi sysäyksen seksuaalikasvatukselle. Vaikka kuten Sinikka Aapola ja Mervi Kaarninen osuvasti toteavatkin teoksessa Nuoruuden vuosisata (2003) ”Nuoriso ei ole syntynyt tai sitä ei ole keksitty 1950-luvulla, vaikka näin usein ajatellaan. Nuorisoa ja nuoria on ollut aina, kuten myös nuoruuteen erityisenä elämänvaiheena liittyviä kulttuurisia käytäntöjä, vaikka tämän ikävaiheen sisällöt ovat vaihdelleet huomattavasti eri aikakausina.” (Aapola & Kaarninen 2003:16.) Länsimainen nuoruus on ymmärretty siirtymävaiheeksi lapsuuden ja aikuisuuden välillä, jonka aikana nuori omaksuu yhteiskunnassaan vallitsevat normit ja käyttäytymismuodot. On tärkeää myös huomioida, että vaikka ”nuoruudesta” puhutaan yhtenäisenä kulttuuri-ilmiönä, on nuoruudessakin isoja eroja ikien, sosiaaliluokkien ja sukupuolten välillä. (Aapola & Kaarninen 2003: 16 – 19.)

Tämän vaiheen ominaispiirteiksi nousivat vähitellen lisääntynyt taloudellinen riippumattomuus vanhemmista, rakkaus- ja seksisuhteiden solmiminen ennen avioliittoa sekä avioitumisen ja perheen perustamisen viivästyminen. Tuona ”nuoruuden aikana”, ennen kuin nuoret siirtyivät vakituiseen parisuhteeseen, heihin kohdistui sekä ei-toivotun raskauden että sukupuolitartuntojen riski, joka nähtiin huolestuttavana sekä yksilön, että kansanterveyden näkökulmasta (WHO 2010: 9). Nuoruus on ajateltu vaiheeksi, jolloin käyttäytymistä ohjaavien arvojen muodostuminen on vilkkaimmillaan ja arvomaailman peruslinjat alkavat muotoutua, nuoret alkavat myös muodostaa omia näkemyksiään ja mielipiteitään kyseenalaistaen aikaisempia näkemyksiään (Sappinen 2000: 30 – 31, Virtanen 2003: 39). Näin ollen seksuaalikasvatuksen ajoittuminen nuoruuteen on nähty tärkeänä. Sillä nuorten on nähty kuvastavan yhteisönsä tulevaisuutta, siihen on kohdistettu toiveita, mutta toisaalta se on usein nähty myös uhattuna kohteena, jota tulisi vartioida. (Aapola & Kaarninen 2003: 17.)

1980-luvulla puhjennut HIV/AIDS-epidemia toi mukanaan huolen ja syyn kehittää ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Erityisesti kouluissa järjestettävä seksuaalikasvatus on ollut tällainen toimenpide, jota on perusteltu niin ei-toivottujen raskauksien kuin HIV:n ja muiden seksitautien ehkäisemisellä. Euroopassa seksuaalikasvatus on kuulunut koulujen opetusohjelmiin

jo maista riippuen yli 50 vuoden ajan. Seksuaalikasvatuksen edelläkävijämaassa Ruotsissa seksuaalikasvatuksesta tuli pakollinen kaikissa kouluissa vuonna 1995. (WHO 2010: 9 — 10.)

Koulut ovat olleet yksi keskeisimmistä seksuaalisuuden säätelyä toteuttavista yhteiskunnallisista instituutioista. Säätelyä on tapahtunut niin sukupuoliasioita käsittelevän tiedon ja moraalikäsitteiden välittämisen kautta, että nuorten tottumuksiin vaikuttamalla. (Kontula 1989: 55.) Seksuaalikasvatus Suomessa kulkee samoja polkuja seksuaalisuuteen liittyvien käytäntöjen ja moraalin kanssa huomioiden eurooppalaiset vaikutteet. Seksuaalikasvatus nykyisessä muodossaan on Suomessa hyvin tuore ilmiö ja vakiinnuttanut asemansa vasta vuosituhaten vaihteessa koululakiuudistuksen myötä. Seksuaalikasvatuksellisia teemoja ja terveysaiheista koulutusta on kuulunut kouluopetukseen jo 1800-luvulta lähtien, mutta sen asema on vaihdellut aina 1990-luvulle saakka. (Liinamo 2005: 12.) Seksuaalikasvatukseen liittyviä kysymyksiä on Suomessa käsitelty hyvin monella eri tapaa ja eri tasoisesti. Etenkin 1970-luvulla sekä vielä 1980-luvulla seksuaalikasvatusta käsittelevään sukupuolikasvatukseen suhtautuminen saattoi olla hyvinkin negatiivista (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 208). Sukupuolikasvatus tai -valistus on kohdannut useasti alkuun vastustusta ja esimerkiksi Englannissa tuli voimaan vuonna 1873 laki, jossa ehkäisyvälineet ja niitä koskeva neuvonta rinnastettiin pornoon ja ehkäisyvälineiden levittäminen ja maahantuonti tehtiin rangaistavaksi teoksi. (Kontula 1989: 31.) Vastustuksen taustalla lienee olleen ajatus siitä, että tiedon kautta nuoria tavallaan rohkaistaisiin seksuaalisiin kokeiluihin.

Koulujen opetussuunnitelmat sisälsivät Suomessa joitakin sukupuolikasvatukseen viittaavia aiheita jo 1950-luvulla, mutta 50- ja 60-luvuilla opetus oli hyvin vähäistä ja hajanaista. Vuonna 1965 seksuaalikevään aikoihin virisi laaja julkinen keskustelu koulujen sukupuoliopetuksesta. Tavoitteena oli saada järjestelmällistä, asiallista ja sukupuolisuuteen myönteisesti suhtautuvaa sukupuoliopetusta kouluihin. 1970 annetussa peruskoulun opetussuunnitelmakomitean mietinnössä sisällytettiin sukupuolikasvatus (ihmissuhde- ja sukupuolikasvatus) ensimmäistä kertaa peruskoulun opintosuunnitelmaan laaja-alaisemmin. (Sukupuolikasvatustyöryhmän mietintö 1979: 25.)

Mietinnön mukaan tasapainoiseen persoonallisuuden kehitykseen kuului luonnollinen suhtautuminen sukupuolielämään. Ja edellytys tälle oli, että yksilöllä olisi tarpeeksi tietoja sukupuolielämän tosiasioista. Jo esikouluikästä saakka on tärkeää, että perhekasvatukseen liittyviä kysymyksiä käsitellään kaikilla asteilla oppilaan iän ja käsityskyvyn mukaisesti. Ala-asteella olisi pyrittävä käsittelemään opettajan harkinnan mukaan poikien ja tyttöjen välisiä eroavuuksia,

lapsen syntymää ja lapsen riippuvuutta äidistä, isästä ja kodista. Yläasteella perhekasvatus on syytä niveltää muiden aiheiden, lähinnä luonnonhistorian, opetukseen. Tällöin kansalaistaidon puolella voidaan keskittyä äitiyden ja isyyden kysymyksiin sekä avioliiton henkiseen ja eettiseen puoleen. Mietintö painottaa sitä, että koulu on ainoa instituutio, joka tavoittaa kunkin vuosiluokan kaikki henkilöt. (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 209.)

1979 annetussa Sukupuolikasvatustyöryhmän mietinnössä näitä periaatteita vietiin vielä pidemmälle ja ihmissuhde- ja sukupuolikasvatuksen päämäärä määriteltiin seuraavasti:

”Ihminen hyväksyy sukupuolisuuden itsessään ja muissa luonnollisena, oleellisen ja persoonallisuutta rikastuttavana osana, pystyy luomaan ja ylläpitämään kestäviä ja lämpimiä ihmissuhteita sekä pystyy kokemaan sukupuolielämänsä mahdollisemman onnellisena ja täyspainoisena.”

(Sukupuolikasvatustyöryhmän mietintö, 1979: 23)

Vuoden 1985 peruskoulun yläasteen valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa kansalaistaito poistui ja sen sisällöt (kuten seksuaalikasvatukselliset aiheet) ohjattiin muihin oppiaineisiin. Seksuaalikasvatukseen liittäviä aiheita integroitiin biologiaan, kotitalouteen, liikuntaan, historiaan, yhteiskuntaoppiin sekä oppilaanohjaukseen. Esimerkiksi kansalaistaidon tavoitteissa sanotaan, että opetuksessa käsitellään ihmisen kasvua ja kehitystä, ihmissuhteiden luomista ja säilyttämistä sekä terveellisiä elämäntapoja. Biologian opetuksen yhtenä tavoitteena on perehdyttää oppilaat erityisesti ihmisen rakenteeseen ja elintoimintoihin. Asennetavoitteissa taas mainitaan oppilaiden vastuun herättäminen omasta terveydestään. Tämä vuoden 1985 opetussuunnitelma antoi kunnille aiempaa suuremmat mahdollisuudet tehdä omia opetussuunnitelmia koskevia ratkaisuja ja velvoitti niitä suunnitelman kehittämiseen. Vaikka kuntien vastuuta lisättiin, korostettiin edelleen myös opetuksen yhdenmukaisuuden ja alueellisen tasa-arvon vuoksi valtakunnallisen ohjauksen merkitystä. (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 209 – 210.)

Vaikkakin seksuaalikasvatukselle on annettu näin hienoja periaatteita ja se on otettu varsin monialaisesti huomioon, ei koulujen todellisuus ole aina vastannut näitä periaatteita.

Seksuaalikasvatus on ollut usein sitä antavan opettajan harteilla ja opetuksen sisältöön, seksuaalimoraaliin ja laajuuteen ovat vaikuttaneet huomattavasti opettajien omat näkemykset asioista. (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 208 – 209, 215.) Siirryttäessä 1990-luvulle, koulujen merkitys opetussuunnitelmien soveltamisessa kasvoi. Vuoden 1994 jälkeen opetussuunnitelman

perusteissa ei enää määritellä yksityiskohtaisesti opintojen sisältöjä eri luokka-asteilla vaan laajat opetuksen tavoitteet eri oppiaineissa ja aihealueilla. (Lähdesmäki & Peltonen 2000: 211.)

3) Aineisto

3.1) Suosikki

Suosikki oli Suomessa vuosina 1961 – 2012 ilmestynyt nuorisokulttuuriin ja musiikkiin painottunut lehti. Suomen pitkäikäisin nuorten lehti ehti ilmestyä 51 vuotta ennen kuin se lopetettiin kannattamattomana. 1960-luvulta lähtien ilmestynyt lehti oli Suomessa ensimmäisiä, jotka pyrkivät toteuttamaan nuorten toiveita ja oli täynnä heille ajankohtaista sisältöä. (Rumba 2012) Suosikki on ainoita suomalaisia nuorten lehtiä, jota niin vanhemmat kuin heidän lapsensakin ovat lukeneet nuoruudessaan.

Alkuvuosien kokeiluiden ja oman ilmeensä hakemisen jälkeen vuoteen 1965 mennessä Suosikin levikki oli kasvanut 10 000:sta kappaleesta 78 000:een, ja se oli nopeasti varmistanut sijansa Suomen suosituimpana nuorten lehtenä (Bruun & Lindfors 1998: 83). Yli viidenkymmenen julkaisuvuoden aikana Suosikin levikki ja lukijamäärät vaihtelivat runsaasti. Levikin noustessa parhaimmillaan 134 000. Suosikin pitkäaikaisin päätoimittaja Jyrki Hämäläinen (päätoimittajana 34 vuotta) kommentoi Suosikin levikkiä ja lukijamääriä Kalevassa 2002 seuraavasti: ”Suosikin lukijamäärä on nytkin 271 000, ja se oli saman verran silloinkin, kun levikki huiteli sadassa tuhannessa. Suosikin levikki riippuu aina sen mukaan, onko pinnalla uusia mielenkiintoisia tähtiä.” (Ervasti 2002.)

”Ennen kaikkea Suosikki käsitti tehtäväkseen avata ikkunoita suureen maailmaan, haihduttaa nuorisomme järkyttävää tietämättömyys kansainvälisistä trendeistä.” (Bruun, Lindfors. 1998: 83) Suosikin läpimurto tapahtui Suomessa vasta pari vuotta myöhemmin, mutta Suosikin levikki laajeni silti jo nyt uuteen ennätykseensä. Vuoden 1973 ensimmäisellä puoliskolla Suosikin levikki oli vielä 80 000, mutta toisella puoliskolla se kipusi jo 100 000 ja vuoden 1974 alussa yli 110 000. (Heiskanen & Mitchell 1985: 282.)

Yli viidenkymmenen vuoden julkaisuhistorian aikana on Suosikin sisältö muuttunut useaan otteeseen ja varsinkin alkuvuosina hakenut sopivaa muotoaan. Pääsääntöisesti Suosikki miellettiin rock- ja nuorisolehdeksi. Suosikin sisältö keskittyi musiikin maailmaan niin Suomessa kuin ulkomaillakin, mutta uutisoi ja informoi lukijoitaan muistakin ajankohtaisista massakulttuurin ilmiöistä ja tapahtumista, kuten tv-sarjoista, elokuvista ja pukeutumisesta. Verrattuna muihin samaan aikaan ilmestyneisiin nuorten kulttuuri- ja musiikkijulkaisuihin oli suosikille ominaista ”villin nuorison” esittely sekä lievä kapinointi ja aikuiskulttuurin vastustus. (Heiskanen & Mitchell

1985: 267.)

1970-luvun alussa Hämäläinen lisäsi lehteen uusia palstoja, joissa lukijat pääsivät osallistumaan lehden toimintaan. Näitä palstoja olivat muun muassa Nuorisopalsta sekä Lääkäri-palsta, jota myöhemmin kutsuttiin Bees & Honeyksi. Useat näistä palstoista kasvoivat ja kukoistivat lehden mukana useiden vuosikymmenten ajan tehden lehdestä entistä suositumman. (Heiskanen & Mitchell 1985: 279.)

Tutkimuksessa käytetty aineisto on peräisin Jyväskylän yliopiston kirjastosta, josta löytyvät Suosikin vuosikerrat aina vuodesta 1961 lehden päättymiseen eli vuoteen 2012 saakka.

3.2) Dear Eki

Erkki-Pekka Helle tuli tunnetuksi Suosikissa toimivana ”nuorten omana lääkärinä”. Helteen palsta ,Bees & Honey, ehti toimia Suosikissa yhteensä 38 vuoden ajan 1974-2012, kunnes lehti lopetettiin. Ensimmäisen kerran palsta ilmestyi lehdessä huhtikuussa 1974 ja palstan esittelyteksti oli seuraavanlainen:

”Tässä kuussa Nuorisopalvelu esittelee uuden palvelumuotonsa, lääkäripalstan. Tulevaisuudessa lukijoiden lähettämiin lääketieteellisiin pulmiin vastaa kuukausittain Suosikin oma lääkäri lääket. lis. Erkki-Pekka J Helle. Lähetä kysymykset samaan osoitteeseen kuin yhteiskuntaa koskevatkin. Kuoreen vain tunnus ”Nuorisopalvelu, lääkäri”. (Suosikki 4/74)

30.12.2012 Iltalehdessä ilmestyneessä artikkelissa ”Dear Eki muistelee uraansa: Vastaa nuorten kirjeisiin öisin” Helle kiersi valmistuttuaan valistamassa muun muassa kouluissa ja samaan aikaan hän työskenteli Meilahden lastenlinikalla apulaislääkärinä ja eräänä päivänä hänen puhelimensa soi: ”En muista soittiko Suosikin päätoimittaja vai toimitussihteeri. Hän soitti ensin kollegalleni, joka ohjasi puhelun minulle, koska ei itse halunnut alkaa pitää palstaa” Valistustöihin tottuneena Helle suostui mielellään Suosikin palstalääkäriksi. (Iltalehti 2012)

Helle on paljasjalkainen helsinkiläinen ja se näkyy myös hänen kirjoitustavastaan sekä puheestaan. Virallisen kuulaisen lääkäripuheen seasta hypähtelee slangisanoja. Helle asui lapsuutensa Mikonkadulla, Kaisaniemen puiston vieressä. Isä työskenteli verovirastossa ja äiti hoiti perheen kahta poikaa kotona. Helle on nuoresta saakka ollut aktiivinen ja valmistuttuaan kiertänyt sekä julkista että yksityistä terveyssektoria. Palstalääkärin virka tuli Helteelle sattumankautta, kun Suosikin Jammu ja Nuorisopalstan kysymykset alkoivat vaatia lääkärin ammattitaitoa. (Rämö 2005)

Alusta saakka palstan suosio yllätti Helteen. Palstan lunastettua paikkansa Helle on saanut kuukaudessa vähintään toistasataa kirjettä. Sittemmin mahdollisuus kysyä internetissä on

nostanut yhteydenottojen määrää jopa viiteensataan. (Rämö 2005.) Kysymykset ovat pysyneet näiden 38 vuoden aikana yllättävänkin saman tyyppisinä: ”Rintojen kehitys, paino, pituuskasvu, nämä niitä tämän päivän kysymyksiä yhtä lailla ja ehkä itse asiassa olisi odottanut, että tällaiset kysymykset vuosikymmenten myötä vähenisivät, että koulu antaisi niin paljon informaatiota. Jotenkin tuntuu siltä, että se on aika kirjavaa mitä koulu näistä opettaa”, Helle pohtii Ylen artikkelissa ”Dear Eki Suosikin palstalääkäri”. Hän jatkaa: ”Toisaalta monet nuoret ovat valistuneita ja usein tietävät jo etukäteen vastauksen, mutta haluavat kuulla vielä lääkärin mielipiteen.” (Pelo 2011.) Kysyttäessä miten Helle on jaksanut vuodesta toiseen vastaila samoihin kysymyksiin, Helteen vastaus on kaikissa haastatteluissa sama:

”Nuorilta tuleva kiitos on parasta palkkiota lääkärille. Jaksaa tehdä taas sitä työtä. -- -- Moni on kysynyt sitä. Sehän on aina uutta sukupolvea, heille se on uutta asiaa. Kyllä siinä täytyy ottaa aina vakavasti se nuori. Yritän aina välillä laittaa keventävää, hyväntuulista huumoria siihen, mutta siinä liikutaan kuin heikolla jäällä, koskaan ei saa loukata.” (Pelo 2011.)

Tärkeinä asioina palstalle vastattaessa Helle näki sen, että vastauksillaan hän pystyisi auttamaan mahdollisimman monia nuoria sekä antamaan heille ideoita siitä, miten puhua vanhemmille hankalista asioista (Rämö 2005).

3.3) Bees & Honey

Aineistonani olen käyttänyt Suosikki-lehdessä ilmestynyttä Lääkäri-palstaa, josta käytän selkeyden vuoksi pelkästään nimeä Bees & Honey -palsta, vaikka kyseinen nimi vakiinnutti paikkansa palstan virallisena nimenä vasta 1985. Lääketieteen lisensiaatti Erkki-Pekka Helteen pitämä Bees & Honey -palsta on ilmestynyt lehdessä vuosina 1974 – 2012, näistä vuosista olen aineistonani käyttänyt ensimmäistä kahtakymmentä vuotta, eli 1974 – 1993.

Ensimmäisen kerran Bees & Honey -palsta ilmestyi Suosikissa huhtikuussa 1974 ja siitä lähtien palstalla oli tärkeä paikka lehdessä aina sen lopettamiseen vuoteen 2012 saakka. Palsta ilmestyi lehdessä kolmenkymmenen kahdeksan vuoden ajan, ja Erkki-Pekka Helle pysyi palstan vakiovastaajana ja ”nuorten omana lääkärinä” koko tämän ajan. Palsta ilmestyi aluksi osana Nuorisopalvelun toista kysymys-vastaus-palstaa, jonka kysymykset liittyivät enemmänkin nuorten harrastuksiin, ammatinvalintavaikeuksiin sekä idoleihin. Se kuitenkin vakiinnutti oman paikkansa ja erillisen palstatilansa nopeaa tahtia kysymysten määrän kasvaessa. Alkuun palstat olivat yhden sivun mittaisia ja niiden paikka oli Suosikin välissä ilmestyneen julisteen takana, jonne myös useat muut kysymys-vastaus -palstat olivat sijoitettuna. 1976 palsta siirtyi julisteen takaa lehden kiinteään osaan, ja sen pituus vakiintui koko sivun mittaiseksi.

Palstan ulkomuoto on säilynyt hyvin samanlaisena näiden kahdenkymmenen vuoden ajan. Palstalla on aina ollut pieni kuva Erkki-Pekka Helteestä ja hänen palstansa esittely. Ensimmäisen kymmenen vuoden aikana palsta oli useimmiten mustavalkoinen, mutta sivu saattoi olla kehystetty värillä (sininen, pinkki, vihreä). Kysymysten määrä per palsta on vaihdellut paljon näiden vuosien aikana, osittain riippuen kysymysten ja vastausten pituudesta. Pitäytyen kuitenkin kymmenen ja neljäkymmenen välillä. Toisinaan palstan yhteydessä saattoi olla myös lyhyt informaatiopaketti jostain ajankohtaisesta tai usein esille nousseesta kysymyksestä, kuten sukupuolitaudeista tai kihomadoista. Varsinkin 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alun numeroissa Ekillä oli myös ”Lääkäriin erikoispalstoja”, joissa hän käsitteli nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita ja ongelmia, joiakin kuukausina nämä saattoivat korvata perinteisen kysymys-vastaus -palstan.

Palstan toimintatapa on ollut hyvin perinteinen. Nuorille annetaan osoite, johon heidän on mahdollista lähettää kysymyksensä anonyymisti Helteelle, joka vastaa niihin seuraavien kuukausien aikana ilmestyvissä lehdissä. Ensimmäisen vuosikymmen palstoilla lääkäri Erkki-Pekka Helle useimmiten itse referoi kysyjien kysymykset ja vastasi niihin. Kysymykset eivät siis useinkaan näy kokonaisuudessaan vaan pelkästään asiat, jotka Helle itse ottaa esille. Helle, niin kuin myöhemmin nuoret itsekin, käyttävät usein puhekieltä ja varsinkin Helteen vastauksissa on myös nähtävissä huumorin pilkahduksia. Vuosina 1974 – 1984 kysymykset jaoteltiin yhdistävien teemojen alle, tuoden samaan asiaan liittyviä kysymyksiä yhteen. Useimmiten näitä otsikoita olivat: siitin I. penis, kasvusta ja kehityksestä, ihosta, jännittäminen, sukuelimistä, kuukautisista ja niin edelleen.

Siitin I. penis

Nimim. ”Eräs huolestunut 16-v poika” kertoo esinahan ottavan ”kiinni” ja hän on huolissaan asiasta. Lisäksi nännien päät sis. päin kääntyneet.

Vastaus: *Jossainhan sen esinahan on kiinni oltava – älä mene itse sorkkimaan sitä millään saksilla tms. Anna olla vaan. Sama asia pätee noihin nänneihinkin. (Suosikki 0/75)*

Toisinaan Eki saattoi palstallaan vastata suoraan kysymykseen ilman referaattia, mutta ilmaisten kysyjän nimimerkin ja tuoden kysymyksen kuvauksessaan kuitenkin esille.

”Tuleeko lapsia” kuvauksestasi päätellen siemennesteesi väri on normaalia. Ympärileikkaus, joka sinulle on tehty ei vaikuta asiaan sitä tai tätä. Itsetyydytys ei aiheuta lapsettomuutta. Sen sijaan, jos siemennesteessä eli spermassa todella on jotain vikaa, niin luonnollisesti se vaikeuttaa lasten tekemistä. (Suosikki 12/84)

Toisinaan useamman kysyjän kysymykset saatettiin nivoa yhteiseksi vastaukseksi (varsinkin 1974-

1980).

Yhdynnästä (coitus), immekalvosta

Nim. "vast. odottava 16", "Petra", "maalla asuva tyttö", "Pimppinella", "Tiedoton", "Eräs epättietoinen tyttö ja "Rusoposki" pohtivat em. seikkoja.

Vast. "Vastausta odottava 16", immenkalvo puhkeaa tai joka tapauksessa venyy ensimmäisessä yhdynnässä mikäli yhdyntä todella tapahtuu. Niukkaa verenvuotoa saattaa ilmetä ja runsas verenvuoto on kovin harvinaista. Jos ei kundi tiedä mihin siittimensä työntää niin sujauttakoon takaisin sepalukseensa ja menköön opettelemaan vaikkapa sukupuolielämän opaskirjasesta. "Petra": Joskus harvoin saattaa immenkalvo olla niin tiukka, että siihen tarvitaan lääkäriä apuun. Olet jo tainnut onnistuakin. "Pimppinella" Sinun on syytä kyllä odotella pari vuotta – kyllä ehdit silloinkin nauttia yhdynnöistä, jotka varmasti onnistuvat paremmin, kun olet itsekin elimistösi puolesta kypsempi niihin ja kun voit myös tajuta paremmin omat tunteesi. Rintasikin kasvavat ajan kuluessa ja löydät varmasti jostain kaupasta muotoilevat rintsikat. "Tiedoton": Sinulla ei pitäisi olla mitään syytä vielä edes pohtia tuollaista. Sukupuolilyhdyntä ei ole mikään lasten nukkeleikki. Vastaus on: ei. "Eräs epättietoinen tyttö" Voi tulla. "Rusoposki": Todennäköisesti jännität kovasti tamponia laittaessasi, jolloin emättimen aukon ympärillä oleva rengaslihan kiristyy ja haittaa toimenpidettä. Väärä asento saattaa myös olla syynä. Yhdyntään tarvitaan kaksi ja ilmeisesti olette molemmat olleet vielä kokemattomia, kuten olettaa sopiikin. Muistapa Sinäkin – yhdyntä ei ole pelkkä mekaaninen toimitus, vaan henkiselällä puolella on huomattava osuus sen onnistumisessa ja sen muassa ns. esileikillä. (Suosikki 5/76).

Suurin yhtenäinen muutos palstassa tapahtui tammikuussa 1985, jolloin palsta alkoi käyttää nimeä Bees & Honey ja sen koko laajeni aukeamaksi. Palstaan lisättiin myös kuvitusta, joista useimmissa kuvattiin nuoren heteroseksuaalisen pariskunnan toimia. Palstaa kuvattiin silloin seuraavasti

"Tällä palstalla Suosikin oma lääkäri, lääketieteen lis. Erkki-Pekka J. Helle vastaa lukijoittemme lähettämiin kysymyksiin. Jos haluat kääntyä tohtorimme puoleen, postita kysymyksesi - - Liittäkään kysymyksiinne tarkka päivämäärä ja lähettämispaikkakunta. Silloin kysymyksiinne vastataan tasapuolisesti ajallaan." (Suosikki 1/85.)

Tämän muutoksen myötä myös kysymysten asettelu palstoilla koki suuren muutoksen. Erillisiä aiheita, jotka jaottelivat kysymykset ryhmiinsä ei enää ollut ja kysymykset näytettiin kokonaisuudessaan nuorten asettelemassa muodossa.

Olemme 12- ja 14-v tytöt. Onko mahdollista, jos on alkanut kuukautiset, että kun on uimahallissa tai uimarannallavoisi tulla raskaaksi? Eli kun uimahallin altaassa uivat sekä miehet että naiset, niin onko mahdollista, että uimahallin vedessä olisi eläviä siittiöitä. Onko laudeliinalla jokin ehkäisevä tehtävä sellaisessa saunassa, jossa on miehiä ja naisia. Uskallammeko mennä uimaan? Nim. Pelokkaat.

Uikaa vain huoleti uimahallissa ja muuallakin – ei sillä siittiöt kimppuun käy. Saunassa on hyvä tapa lauteiden puhtaana pitämisesi käyttää laudeliinaa tai muuta alustaa, jotteivät esimerkiksi bakteerit leviäisi istuinten kautta. Kyseessä ei siis ole raskauden ehkäiseminen. (Suosikki 8/85.)

Bees & Honey -palsta säilytti tämän muotoilun ja nimensä aina suosikin päättymiseen saakka, ja sillä on ollut suuri merkitys useiden sukupolvien nuorten seksuaalikasvattajana. Useissa haastatteluissaan Eki vastaakin kysymykseen, kuinka hän jaksoi vuodesta toiseen vastata samoihin kysymyksiin toteamalla, että kyseessä hän oli joka kerta uusi sukupolvi, jonka oli henkilökohtaisesti

saatava mahdollisuus kysyä ja ihmetellä näitä asioita. (Pelo: 2011). Itse palsta ja sen kysymykset ovat lehden päätöksestä huolimatta jääneet elämään omaa elämäänsä; Helle pitää vieläkin Iltasanomissa ”Kukat ja mehiläiset” -nimistä palstaa, jolla hän vastailee 10 – 20 -vuotiaiden nuorten lähettämiin kysymyksiin. Myöskin verkosta on mahdollista löytää useita keskusteluja sekä artikkeleita, joissa muistellaan ”Ekin parhaita”.

3.4) Aineiston rajaus

Suosikin lääkärin palsta, tuttavallisemmin Bees & Honey -palsta vakiinnutti paikkansa lehden tärkeänä osana hyvin nopeasti sen ensimmäisen julkaisun jälkeen. Palsta ei ole pelkästään seksuaaliterveyskysymyksille tarkoitettu, vaan sinne ovat olleet tervetulleita kaikki terveyteen liittyvät kysymykset. Joskus tämä käsite on saanut hyvinkin laajoja merkityksiä lukijoidensa käsissä. Ekille on lähetetty kysymyksiä ihmissuhteisiin, kouluun ja harrastuksiinkin liittyen. Oman kiinnostukseni sekä osaamiseni pohjalta rajasin ensimmäiseksi kysymykset seksuaaliterveydellisiin kysymyksiin vuosilta 1974–1993. WHO 2002 määrittelee seksuaaliterveyden seksuaalikasvatuksen standardeissa seuraavasti:

”Seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila; siinä ei ole kyse vain sairauden, toimintahäiriön tai raihnaisuuden puuttumisesta. Hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa asennetta seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin ilman pakottamista, syrjintää ja väkivaltaa. Hyvän seksuaaliterveyden saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttää kaikkien ihmisten seksuaalisten oikeuksien kunnioittamista, suojelemista ja toteuttamista.” (WHO 2002.)

Tämä vuodelta 2002 oleva seksuaaliterveyden määritelmä on laaja ja ottaa hyvin huomioon seksuaalisuuden moninaisuuden ja kattavuuden. Tutkimukseni kannalta on kuitenkin käytännönläheisempää katsoa seksuaaliterveyttä hiukan kapeammassa mittakaavassa. Tässä tutkimuksessa seksuaaliterveys keskittyy kysymysten puitteissa pääsääntöisesti sen fyysiseen puoleen, mutta myös emotionaalinen, psyykkinen ja sosiaalinen puoli ovat nähtävissä harvoissa kysymyksissä. Olen määritellyt seksuaaliterveydellisiksi kysymyksiksi ne, jotka käsittelevät seksuaalista tai sukupuolellista kehitystä (ruumiillista tai psyykkistä) tai sen moninaisuutta, seksuaalielämän aloitusta tai siihen liittyviä ongelmia. Myös seksuaalisuuteen liittyvien termien, tabujen tai väärin uskomusten korjaamiseen keskittyvät kysymykset olen noukkinut mukaan aineistooni. Alkaessani tarkemmin analysoimaan aineistoani huomasin sen olevan aivan liian laaja, sillä seksuaaliterveydellisten kysymysten määrä oli yhteensä 2589 kappaletta. Huomatessani tämän rajasin aineistoni uudestaan vain yhdyntään liittyviksi kysymyksiksi. Pohdiskelin pitkään yhdynnän ja seksin välimaastossa, mutta masturbointiin ja itsetyydytykseen liittyviä kysymyksiä oli

aineistossa niin paljon, että päädyin rajauksessani yhdyntään liittyviin kysymyksiin, koska näin masturbointiin ja suuseksiin liittyvät kysymykset rajautuivat sen ulkopuolelle.

Yhteensä vuosilta 1974–1993 minulla on ollut käytettävissäni yhdeksätoista vuoden lehdet, sillä kirjastostamme oli vuoden 1982 lehdet uudelleen sidottavina, joten en saanut niitä aineistooni. Eli aineistoa on kahdenkymmenen vuoden ajalta, mutta vain yhdeksätoistavuoden lehdet. Näistä lehdistä olen kerännyt yhteensä 206 palstaa, joilla yhdyntään liittyviä kysymyksiä on yhteensä ollut 205 kappaletta.

Palstoilla olevien kysymysten määrässä on suuria vaihteluita vuosien ja kuukausien välillä. Luonnollisesti ensimmäisinä vuosina, kun palsta ei ollut vielä vakiinnuttanut paikkaansa, kysymysten määrä oli vähäisempi. Kuitenkin jo parissa vuodessa palstan kysymysten määrä nousi nopeasti yli kahteensataan vuositasolla. Oheinen taulukko1 näyttää, kuinka paljon minulla on ollut käytössäni lääkäripalstoja, ja kuinka paljon kysymyksiä palstoilla on ollut minäkin vuonna.

Vuosi	Palstat	Seks. Kysym.	Muut	Yhteensä	Yhdyntään
1974	7	34	40	81	1
1975	10	85	54	148	5
1976	12	109	147	268	5
1977	11	110	110	231	4
1978	11	136	140	287	9
1979	10	153	110	273	6
1980	8	101	113	222	5
1981	11	169	156	336	16
1982	0	0	0	0	0
1983	8	101	111	220	6
1984	10	93	135	238	5
1985	10	113	70	193	4
1986	12	156	98	266	11
1987	12	219	123	354	17
1988	16	247	106	369	18
1989	14	139	82	233	34
1990	12	161	110	283	16
1991	10	129	115	254	11
1992	12	178	137	327	21
1993	11	156	140	307	11
Yhteensä	206	2589	2097	4890	205

Taulukko 1

Keskimääräisesti jokaisessa lehdessä on yksi palsta, jolloin jokaisena vuotena palstoja tulisi olla 12

kappaletta. Mutta kuten taulukosta voi huomata, vaihtelua palstojen määrässä on vuositason tasolla kovasti. Osittain tämä johtuu siitä, että varsinkin alkuvuosien lehdistä (joissa palstat oli sijoitettu julisteiden taakse) julisteet ovat kadonneet ja valitettavasti aineistomateriaalissa oli joidenkin vuosien kohdalla puutoksia. Esimerkiksi vuoden 1975 lehdistä helmikuun ja heinäkuun lehdet puuttuvat kokonaan, ja elokuun lehdestä puuttuu juliste, jonka takaa palsta löytyy. Vuosikerran välistä löytyi kuitenkin merkkaamaton juliste, jonka takaa löytyi myös lääkäripalsta, ja näin ollen vuoden palstojen kokonaismäärä nousi kymmeneen. Näiden puutteiden takia olen nähnyt toimivaksi keinoksi tarkastella muutoksia enemmänkin vuosi- kuin kuukausitasolla, sillä osa julisteista saattoi olla irrallaan. Helle myös keräsi samaan teemaan liittyviä kysymyksiä aina yhdelle kuukaudelle vastatakseen niihin kerralla, joten niihin ei vastattu suoraan kronologisessa järjestyksessä. Koska kyseessä on neuvonta palsta, jolle nuoret ovat saaneet itse lähettää kysymyksiä ja niiden taustoja ei ole mitenkään selvitetty on hyvä huomioida myös se mahdollisuus, etteivät kaikki kysymykset välttämättä olleet nuorten lähettämiä. Osa kysymyksistä on saatettu lähettää pilailu mielessä tai Helle on itse saattanut muokata tai asetella kysymyksiä haluamallaan tavalla. Kuitenkin aineiston ollessa näin suuri, en henkilökohtaisesti näe ongelmaa siinä, ettei kysymysten alkuperästä voi olla varmuutta.

4) Tutkimusmenetelmä

4.1) Kvantitatiivinen sisällönanalyysi

Vuosilta 1974–1993 on kertynyt yhteensä 206 palstan verran tutkimusaineistoa, ja kysymyksiä yhteensä 4890 kappaletta. Tutkimuskysymyksen *“Kuinka seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ovat muuttuneet Bees & Honey -palstalla vuosien 1974–1993 välillä?”* kannalta olennaisia kysymyksiä löytyi yhteensä 2589 kappaletta. Aineiston ollessa näin laaja olen päättänyt käyttää kvalitatiivista tutkimusotetta, mutta myös kvantitatiivisia menetelmiä. Kvalitatiivinen tutkimusote on luonnollinen metodi tehtäessä ymmärtävää tutkimusta. Kuten Jouni Tuomi sekä Anneli Sarajärvi kokoavat monitieteellisessä metodioppaassa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi *“Ymmärtäminen ihmistä tutkivien tieteiden metodina on eräänlaista eläytymistä tutkimuskohteisiin liittyvään henkiseen ilmapiiriin, ajatuksiin, tunteisiin ja motiiveihin.”* (Tuomi & Sarajärvi 2009:28). Kuitenkin käsiteltäessä näin isoa aineistoa olen kokenut kvantitatiivisen taulukoinnin ja luokittelun käteväksi tavaksi hahmottaa ja etsiä suuria linjoja aineistostani, joita olen sittemmin analysoinut kvalitatiivisesti.

Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää syvemmin käsillä olevaa aihetta, eikä ainoastaan tehdä yleistyksiä ja laskea tilastollisia muutoksia. Esimerkiksi kysymykset *“Kuinka yhdyntä tulisi suorittaa?”* sekä *“En koe saavani tarpeellista tyydytystä yhdynnästä, mitä tehdä?”* olisi helppo jaotella samaan kategoriaan, kuten esimerkiksi *“Yhdyntään liittyvät kysymykset”* tai *“Yhdynnän toteutus”*. Perehdyttäessä kysymyksiin syvemmin, niissä on lopulta kysymys aivan eri asioista, ja jo sanan *“yhdyntä”* merkitys vaihtelee suuresti kysymysten välillä.

Kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen on mahdollista tutkia ilmiötä syvällisemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin käytettäessä kvantitatiivisia menetelmiä (Patton 1980: 13, Tuomi & Sarajärvi 2009: 28). Kuten Jari Eskola sekä Juha Suoranta kuvaavat teoksessaan Johdatusta laadulliseen tutkimukseen: *“Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaankin aineistolähtöisestä analyysistä, joka pelkistetyimmillään tarkoittaa teorian rakentamista empiirisestä aineistosta lähtien ikään kuin alhaalta ylös. Tällöin on tärkeää pohtia aineiston rajausta siten, että sen analysointi on mielekästä ja järkevää”* (Eskola & Suoranta 2008: 19) Tutkimuksen tavoitteena on siis löytää aineistosta syvempiä merkitysisältöjä ja analysoida niitä, joten tutkimukseni laveaksi tutkimusmenetelmäksi olen määritellyt laadullisen sisällönanalyysin. Niin laadullinen tutkimus kuin

sisällönanalyysikin sulkevat sisäänsä suuren joukon erilaisia tutkimus- ja analyysimenetelmiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 5–10.)

Sisällönanalyysiä voidaan pitää niin yksittäisenä metodina kuin myös väljänä teoreettisena kehyksenä, jota voidaan yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysin nimellä löytyy useita erilaisia malleja, joista kuitenkin useita yhdistää löyhästi samanmuotoinen analyysikaava. Tutkimuskysymyksen kannalta sopiva muoto tähän tutkimukseen on aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 95.)

Tässä tutkimuksessa on otettu mallia Milesin ja Hubermannin 1994 aineistolähtöistä sisällönanalyysistä, jota olen soveltanut aineistooni ja tavoitteisiini nähden sopivalla tavalla. Tämä malli antaa kevyen viitekehyksen, jonka avulla on helppo edetä tutkimuksessa. Milesin ja Hubermanin mallissa sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen, tässä olen esittänyt, kuinka olen soveltanut tämän kolmeportaisen analyysin omiin tarkoituksiini sopivaksi.

- 1) Aineiston redusointi eli pelkistäminen. Tällä viitataan vaiheeseen, jossa valitaan, keskitetään ja yksinkertaistetaan käsillä oleva data. Aineistoni tapauksessa tämä tarkoitti sitä, että löydettyäni aineistoni aloitin sen redusoinnin. Jaottelin kysymykset omiin pinoihinsa niiden aiheiden perusteella. Eli tein temaattiset ryhmät, joihin jaottelin kaikki aineistoni kysymykset. Annoin näille ryhmille yksinkertaistetut nimet, jotka kuvasivat ryhmän sisältöä. Ensimmäisen redusoinnin jälkeen minulla oli käytössäni yhteensä 15 ryhmää. Nämä ryhmät muotoutuivat samaan aihepiiriin liittyvistä kysymyksistä, vaikkakaan kysymykset eivät olleet samanlaisia. Teemoja olivat: Nautinto+tyytytys, erektio + penis, emättimen tiukkuus + immenkalvo, yhdyntäkivut, orgasmi, nopea laukeaminen, kiihottuminen, ensimmäinen yhdyntä, sopiva ikä, kuukautisten aikana, yhdyntäteknikka, useat kumppanit, seksuaalisuus, muut sekä yhdyntä lait ja pakotus.
- 2) Aineiston klusterointi eli ryhmittely, jossa yhdistellään saman sisältöiset alakategoriat toisiinsa ja muodostetaan yläkategorioita. Kun olin saanut redusoitua aineistoni ryhmiksi, aloitin niiden yhdistelyn. Yhdistin tekemäni ryhmät suuremmiksi yläkategorioiksi, joita syntyi yhteensä viisi kappaletta (yhdyntään liittyvät vaikeudet, yhdynnän aloitus, yhdynnän toteutus, yhdyntään liittyvät lait & pakotus sekä Muut)

3) Aineiston Abstrahointi. Viimeinen vaihe, jossa pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin käyttäen klusterointi vaiheessa luotuja temaattisia yläkategorioita. Luotuni yläkäsitteet käytin niitä vastatessani tutkimuskysymyksiin. Abstrahoinnin lisäksi pyrin ruotimaan tekemiäni yläkategorioita ja analysoimaan niiden sisäisiä eroja.

(Miles & Huberman 1994: 10–11.)

Olen siis käyttänyt sisällönanalyysin mallia luodessani aihekategoriat ja analysoidessani niitä. Tutkimukseni ei ole kuitenkaan edennyt näin suoraviivaisesti, vaan olen useaan otteeseen luonut yhä uusia ja uusia kategorioita ja muovannut yläkategorioita. Olen myös käyttänyt tätä samaa mallia useaan otteeseen analysoidessani kysymys- ja vastaustyyppisiä. Olen redusoinut kysymys- ja vastaustyyppit yksinkertaisiin ”tyyppisiin”, klusteroinut nämä tyypit suurempiin kategorioihin ja pyrkinyt näiden kategorioiden kautta avartamaan myös kysymys- sekä vastaustyypeissä tapahtuneita muutoksia. Voisikin sanoa, että olen käyttänyt kyseistä mallia kiertäen kehää. Päästyäni abstrahointi vaiheeseen olen useimmiten aloittanut uudestaan aineiston pelkistämisen jostain uudesta näkökulmasta.

Kappaleessa 4.3 *Tutkimuksen eteneminen* on kuvailtu tarkasti ja yksityiskohtaisesti, kuinka tätä menetelmää on sovellettu ja kuinka se on muokkaantunut tässä tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksenmukaista määrittää joka kerta erikseen, mitä on tekemässä ja miten. Tutkimusraportin on tärkeää olla avoin ja pyrkiä siihen, että lukijat pystyvät seuraamaan tutkimuksen tekijän ajatuksenkulkua ja ymmärtämään hänen tekemiään valintoja ja päätöksiä. (Tuomi & Sarajarvi 2009: 67 – 69).

Helteen vastauksia analysoitaessa mukaan on tullut myös hiukan retorista analyysiä. Kysymys-vastaus-palstan asetelma ei ole perinteinen argumentaatioanalyysille, koska tilanteessa on selvä auktoriteetti ja kysyjä asetelma. Vaikuttamispyrkimysten ei tarvitse välttämättä olla tiedostettuja, sillä suuri osa kommunikaatiokeinojen käytöstä on tiedostamatonta. Tiettyjen keinojen valinta ei välttämättä osoita yksilöllisiä tahdonilmaisuja, vaan enemmänkin kommunikoinnin sisäänrakennettuja yhteiskunnallisia arvostuksia (Kakkuri-Knuutila 2004: 234) Kuitenkin Helle pyrkii kuitenkin (tiedostaen tai tiedostamatta) hyvin selvästi vaikuttamaan vastauksillaan yleisönsä eli palstan lukijoihin. Eli aineistoa analysoidessa tärkeää huomioida myös hänen käyttämiään vaikuttamisen keinoja. (Perelman 1996: 17–18). Argumenttien tehtävä on antaa tukea väitteelle, johon yleisön halutaan uskovan. (Kakkuri-Knuutila & Halonen 2004: 63). Helteen vastauksia analysoidessa en ole käyttänyt mitään suoraa mallia, vaan nostanut esiin selkeitä sanavalintoja tai

metaforia, joita käyttämällä hän on pyrkinyt lukijoihinsa vaikuttamaan tai tukemaan omaa näkemystään tilanteesta.

4.2) Kontekstit

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin lisäksi on aineiston ymmärtäminen oikeassa kontekstissaan erittäin merkittävää. Ilman oikeaa kontekstia on sisällönanalyysi helppo ymmärtää väärin, koska asioiden merkitykset muodostuvat aina kontekstista riippuen. Puhuttaessa asioiden merkityksistä on huomioitava se, että ilmausten merkitys määrittyy asiayhteydestä, jossa se esiintyy. (Grönfors 1985: 25 Kakkuri-Knuutila & Ylikoski 2007: 24) On tärkeä muistaa, että merkitykset eivät määrity vain suhteessa muihin ilmaisuihin vaan myös tilanteisiin sekä henkilöihin (Grönfors 1985: 25). Aineistoni kannalta tärkeitä konteksteja ovat intertekstuaalisuus, sosiaalikulttuurinen konteksti, lääketieteellinen konteksti sekä laillinen konteksti kyseisellä aikavälillä. Näiden kontekstien kautta pystymme lähemmin ymmärtämään kysyjien ja vastaajan motiiveita sekä sitä ympäristöä, jossa aineisto on ilmestynyt.

- Intertekstuaalisuus
  - a. tekstiyhteys (muut lehdessä ilmestyneet jutut)
  - b. genre (kysymysvastaus-palsta muotona)
- Sosiaalikulttuurinen konteksti
  - a. (ketkä lukivat, ketkä olivat kohdeyleisö)
- Laillinen konteksti
- Lääketieteellinen konteksti

4.2.1) Intertekstuaalinen sekä sosiaalikulttuurinen konteksti

Intertekstuaalinen konteksti tämän aineiston yhteydessä tarkoittaa Bees & Honey -palstan julkaisu-ympäristönä toimivaa Suosikki-lehteä ja siinä ilmestyviä muita artikkeleita eli ymmärretään palstalla ilmestyneet tekstit osana sen ilmestymisympäristöä. Suosikki oli nuorisolle tarkoitettu musiikki ja nuorisokulttuuria esittelevä julkaisu, joka ilmestyi vuosina 1961–2012. Lehteä on tilattu ja ostettu irtokappaleina ympäri Suomea. Vuonna 2003 Suosikin lukijoista 60 prosenttia oli naisia ja 40 prosenttia miehiä, suurin osa lukijoista on iältään 12–19 vuotiaita, mutta mukaan mahtuu myös vanhempia ja nuorempia. Suurin osa lukijoista asuu kaupungeissa mutta kuitenkin yli kolmasosa maaseudulla. (Huttunen 2003: 3.)

Suosikki on ollut selvästi nuorille suunnattu julkaisu, jonka ulkomuoto ja kirjoitustyyli sopivat nuorille lukijoille, eivätkä tekstimuodot aina täytä journalistia tai oikeinkirjoituksellisia tyyliä. Tämä kirjoitusasu näkyy myös Bees & Honey -palstalla. Nuorten kirjoitukset ovat tulleet sinne omassa muodossaan ja myös Helteen vastaukset sisältävät usein nuorison suosimia sanamuotoja ja sanontoja. Kysymyksissä myös viitataan toisiin kysymyksiin sekä edellisiin ilmestyneisiin Suosikin numeroihin. Palstalla käydään siis tavallaan jatkuvaa vuoropuhelua. Kysyjät saattavat viitata kysymyksissä sanoen olevansa samantyyliisessä tilanteessa kuin joku aikaisempi kysyjä tai kertoa muille lukijoille omista kokemuksistaan (yksi kysyjistä oli käynyt gynekologilla ja kertoi muille lukijoille, ettei ollut pelottavaa). Lukijat myös usein kiittävät Hellettä hyvästä palstasta ja saattavat toivottaa hyviä vointeja tai laittaa terveisiä muille lukijoille. Esimerkiksi Nimim. pikaista apua odott. Suosikissa 10/88 toivottaa *”Ja lopuksi terkkuja kaikille Suosikin lukijoille”* (Suosikki 10/88). Tätä kautta katsottuna palsta näyttäytykin laajempaan ilmaisu ja keskustelualustana kuin ainoastaan terveyspalstana.

Suosikissa on ilmestynyt monien vuosien ajan erilaisia kysymys-vastaus-palstoja kuten Jammun, Stiinan ja Nuorisopalvelun. Näille palstoille on vakiintunut tietynlainen kysymysten ja vastausten koodisto, jonka mukaan nuoret kysymyksensä asettelevat. Kuten olen jo aikaisemmin todennut, usein kysymykset kuulostivat siltä, kuin ne kaikki tulisivat samasta kynästä. Kysymykset on aseteltu samalla tyyliä ja kysyjät vuosi toisensa jälkeen jatkavat tätä perinnettä. Kysymykset ovat lyhyitä ja ytimekkäitä ja niissä ongelmat yksinkertaistetaan ja taustatietoja annetaan vain vähän.

4.2.2) Lääketieteellinen konteksti

Terveydellinen konteksti tai tarkemmin seksuaaliterveydellinen konteksti on vaikuttanut huomattavasti Helteen vastauksiin, mutta näkyy välillisesti myös nuorten esittämissä kysymyksissä. Toisinaan se voi näkyä oletuksena tai sanavalintoina. Niin Helteen vastaukset kuin nuorten lähettämät kysymyksetkin linjaavat ajan kuvaansa niistä ajatuksista, jotka olivat voimassa. Myöskin tuohon aikaan vallalla olleet moraalikäsitteet kulkevat käsikädessä terveystieteiden kanssa. Osmo Kontula toteaa Kansanterveyden julkaisussa *”Nuorten sukupuoliasioita koskevan moraalijattelun kulttuurinen ja sosiaalinen tausta”* seuraavaa: *”Seksuaalisuuteen liittyviä käsityksiä on aina legitimoitu tiedolla. Aikanaan tiedot olivat peräisin poppamiehiltä tai papeilta, mutta myöhemmin asiantuntijoilta, kuten lääkäreiltä tai psykologeilta. Kirkon aseman heikentyessä on yleistyneille käsityksille täytynyt löytää uusia legitimoitavia perusteita. Viime*

vuosikymmeninä on merkitystään huomattavasti vahvistanut sukupuoliasioita koskeva tutkimustoiminta.” (Kontula1989: 2.)

Kuten kappaleessa Seksuaalisuuden historia tulikin esille, ovat termit seksuaali- ja lisääntymisterveys tulleet laajempaan käyttöön vasta viimeisten kolmen vuosikymmenen aikana. Esimerkiksi WHO on ottanut termit käyttöönsä asiakirjoissaan 1970- ja 1980-luvuilla. (Lottes 2000: 17–18.) Seksuaalilääketiede on lähtenyt Suomessa kehittymään nopeasti 1980 ja 1990-luvulla. Tämä tarkoittaa myös sitä, että seksuaalisuus ja sen terveydellinen näkökulma on yleisesti ja yhteiskunnallisesti hyväksytty osa moraaliamme. Esimerkiksi penisproteesit ja paisuvaisruiskeet ovat tulleet käyttöön 1980-luvulla. Duodecim julkaisi erikoisnumeron seksuaalisuudesta 1988 ja naisten limakalvojen kuivumista alettiin huomioida seksuaalisesta näkökulmasta vasta 1990-luvulla.

Lääketieteellisesti katsottuna tutkimukseni ajankohtaan seksuaaliterveydellinen käsitteistö ja moraalit ovat olleet vasta muokkautumassa ja hakeneet omaa paikkaansa ja ilmaisumuotoaan. Tämä on antanut myös Helteelle vapautta vastauksissaan. Seksuaali- ja lisääntymisterveydessä olivat juuri alkaneet uudet tuulet puhaltamaan kohti vapaampaa seksuaalisuutta ja itsemääräämisen aikakautta. Kuten Pirkko-Liisa Rauhala toteaa vuonna 1988 ilmestyneessä artikkelissa *”Seksuaalisuus on sosiaalista” ”Ehkäisytablettien ja muun ehkäisytekniikan myötä on tapahtunut seksuaalinen kulttuurivallankumous: tänään ”oikea” seksuaalisuus on raskauden ehkäisyn välityksellä hallittua (heteroseksuaalisuutta). Olemme tulleet sellaiseen historialliseen vaiheeseen, jossa eroa ei enää tehdä häpeällisen ja kunniallisen seksin välillä, vaan vastuuttoman ja vastuuntuntoisen seksin välillä, mikä kiteytyy turvaseksi ideologiassa.”* (Rauhala 1988: 21.) Helteen vastaukset ovatkin pääsääntöisesti pysyneet tiukasti terveydellisissä näkökulmissa ja hän on selvästi pyrkinyt pitäytymään moraalisaarnoista. Vaikkakin joistakin vastauksista on helppo löytää Helteen omia seksuaalimoralistisia näkökulmia.

4.2.3) Laillinen konteksti

Seksuaalirikokset, kuten kaikki muutkin rikokset, ovat jatkuvien uudelleenmäärittelyjen kohteena. Kriminalisointeja voidaan kumota ja määritellä uudestaan, myös rangaistusasteikkoja sekä tunnusmerkkejä muotoillaan ja muutetaan uudestaan ja uudestaan. (Aromaa 1988: 51.) Lainsäädäntöön liittyvillä kielloilla seksuaalitapauksissa on vaihtelevia tavoitteita. Joskus ne pyrkivät ehkäisemään seksuaalista hyväksikäyttöä, toisinaan niillä saattaa olla enemmänkin moraalisia tavoitteita. Tällöin ne vahvistavat ”oikean” moraalin mukaisia toimintatapoja

osoittamalla mikä on ”väärää” moraalialia. Rajoituksilla on myös tavoitteena sukupuolitautilien leviämisen ehkäisy, johon myös koulujen sukupuolivalistus on painottunut (Aromaa 1988: 50–51.) 1988 ilmestyneessä artikkelissa ”Sukupuolielämä ja lainsäädäntö” Leo Hertzberg kertoo asteittain tapahtuneesta vapautumisesta

-1894 rikoslaisissa säädettiin, että homoseksuaalinen kanssakäyminen tuli rangaistavaksi.

-1900 Poistettiin säännös, jonka mukaan neito, joka ei ollut mennyt naimisiin oli aina holhouksen alainen

-1922 annettiin laki avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista, jonka mukaan nämä olivat oikeutettuja saamaan elatusapua mieheltä, joka saattoi olla lapsen isä.

-1926 poistettiin rikoslaista salavuoteutta koskeva rangaistus (kaksi naimatonta sängyssä)

-1930 poistui säännös, jonka mukaan aviomies oli vaimonsa edusmies, puoliset periaatteessa tasavertaiset.

-1935 laillisesti mahdollinen pakkostreilisaatio.

1948 poistettiin huorinteko rikoslaista.

-1950 pakkokastroiminen mahdollista eräissä tapauksissa.

-1969 majoitus ja ravitsemusliikkeissä kumottiin kielto majoittaa samaan hotellihuoneeseen eri sukupuolta olevia ja eri perheisiin kuuluvia.

-1970 syrjäntäkiellot (poliittinen, uskonnollinen tai rodullinen kiellettiin, muttei sukupuolen, kielen tai sukupuolisen suuntautumisen perustelleella)

- 1970 kumottiin pakkokastroimista koskeva säännös. Samalla tehtiin sterilointi riippuvaiseksi asianomaisen anomuksesta. Sterilisointi voidaan psyykkisesti vajaakykyisten osalta tehdä tämän tahdosta riippumatta.

-1970 muutettiin lainsäädäntöä raskaudenkeskeyttämisestä laajentamalla tuntuvasti keskeyttämisedellytyksiä.

-1971 homoseksuaalisuus dekriminalisoitiin. Samanaikaisesti alennettiin ns. suojaikärajat. Ikäraajat olivat kuitenkin erilaisia hetero- ja homoseksuaalisissa suhteissa

-1975 isyyslaki, jokaiselle avioliiton ulkopuolella syntyneelle vahvistetaan, kuka hänen isänsä on.

-avoliiton asemaa lähennetään avioliiton kanssa 1975-1985

(Hertzberg 1988: 55-58)

-1981 Homoseksuaalisuus poistetaan tautiluokituksesta (Henttilä 2014).

Tutkimusajankohtana seksuaalisuuteen liittyvä lainsäädäntö on ollut murrosvaiheessa. 1970-luvulla on tapahtunut paljon suuria muutoksia lainsäädännössä, jotka ovat vaikuttaneet ihmisten käsitykseen seksuaalisuudesta. Lakiin Helle ei juurikaan viittaa muuten kuin yhdynnän aloitusikäen sekä yhdynnän pakotukseen liittyvissä kysymyksissä. Kuten seuraavassa ”Tamponille et löydä reikää ja kuitenkin jo haluat yhdyntöihin, Siinäkin olet liian nuori niihin leikkeihin, minkä sanoo jo maamme lainsäädäntökin” (Suosikki 7/86) tai ”jos 18-v poika makaa 13-vuotiaan tytön, on poika syyllistynyt vakavaan rikokseen eli alaikäiseen sekaantumiseen” (Suosikki 1/84.) Valitettavasti

aineistooni ei kuulunut seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä kysymyksiä, koska olisi ollut kiinnostavaa myös tutkia näissä tapahtuneita muutoksia myös lainuudistuksen jälkeen.

Homoseksuaalisuus tai lesboksi itsensä kutsuminen tuli Suosikin Bees & Honey -palstalla vastaan vain ihan muutaman kerran, eikä näissä kysymyksissä aiheeseen liittynyt yhdyntää. Joten ne ovat jääneet aineistoni ulkopuolelle.

4.3) Tutkimuksen eteneminen

Tutkimus lähti liikkeelle aiheen valinnasta. Pyörittelin mielessäni useita eri aiheita rajaten niitä koko ajan kohti tarkempaa kysymyksen asettelua ja etsien sopivaa materiaalia aineistoksi.

Toiveissani oli yhdistää seksuaalineuvojan koulutukseni etnologian opintoihini ja mahdollisesti lisätä sukupuolentutkimuksellinen näkökulma tutkimukseeni. Idea tutkimukseeni syntyi tehdessäni seksuaalineuvonnallista harjoittelua verkossa vastailen nuorten kysymyksiin. Vastaillessani kysymyksiin, ajatukseni automaattisesti siirtyivät Suosikissa ilmestyneeseen Bees & Honey -palstaan, joka kuului omiin lempipalstoihini kyseisessä lehdessä. Muistelin palstan ilmestyneen lehdessä kauan, mutta tutkiessani aihetta tarkemmin, yllätyin siitä, kuinka pitkään palsta oli lehdessä toiminut. Haaveilin tekeväni kattavan tutkimuksen koko palstan ilmestymisen ajalta 1974–2012, mutta aineistoa oli niin paljon, että sitä oli pakko rajata. Rajasin tutkimukseni käsittämään 20 ensimmäistä vuotta, jolloin palsta ilmestyi (1974 – 1993). Oman kiinnostukseni ja osaamiseni pohjalta rajasin alueen koskettamaan vain seksuaaliterveydellisiä kysymyksiä, jolloin sain aihetta yhä tiiviimmäksi ja helpommin käsiteltäväksi.

Käytin koko tutkimukseni ajan myös kvantitatiivista eli määrällistä analyysia. Tätä analyysia olen käyttänyt erityisesti tutkimuksen alkuvaiheessa jaotelllessani ja tyypitellessäni kysymyksiä erilaisiin ryhmiin ja analysoidessani kysyjien taustatietoja (ikä, sukupuoli). Kvantifointi on hyvä tapa lähteä aineiston kanssa liikkeelle ja saada suurempaakin aineistoa helpommin haltuunsa (Tuomi & Sarajärvi 2009: 120.) Itse koen kvantifioinnin käytännöllisenä tapana käsitellä laajaa aineistoa ja taulukoiden avulla voi kätevästi vertailla muutoksia tietyn aikavälin sisällä. Olen kuitenkin pyrkinyt selittämään ja avaamaan tekemiäni taulukoita kvalitatiivisesti.

Aloitin tutkimukseni kopioimalla ja tulostamalla kaikki kyseiset palstat näistä vuosilta. Kerättyäni kaikki palstat talteen, rajasin näistä kysymyksistä seksuaaliterveydelliset kysymykset.

Seksuaaliterveydellisiksi kysymyksiksi olen määritellyt ne, jotka käsittelevät seksuaalista tai

sukupuolellista kehitystä sekä sen moninaisuutta. Lisäksi olen huomionnut seksuaalielämän aloitusta tai siihen liittyviä ongelmia käsitelleet kysymykset. Kuten myös seksuaalisuuteen liittyvien termien sekä seksuaalisuuteen liittyvien tabujen ja uskomuksia käsittelevät kysymyksetkin. Tätä määritelmää käyttäen poimin aineistostani yhteensä 2589 kysymystä.

Ryhdyin tarkastelemaan ja yhdistelemään näitä kysymyksiä useisiin eri kategorioihin eli redusoimaan aineistoani. Nopeasti minulle kävi kuitenkin selväksi, että aineistoni on liian suuri. Pelkäsin hukkaavani olennaista tietoa ja päätyväni tuloksiin, jotka eivät niinkään ymmärrä aineistoa, vaan esittelevät sen tilastona. Kuten Tuomi ja Sarajärvi 2009 toteavat, laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan niissä pyritään muun muassa kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa ja antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 85).

Tämän huomion tehtyäni rajasin aineistoani vieläkin pienemmäksi. Jo ensimmäisessä redusointivaiheessa olin kategorisoinut kaikki seksuaaliterveyteen liittyvät kysymykset aihepiireittäin ja vuosittain. Päädyin valitsemaan yhden näistä alakategorioista, jotta pystyisin ymmärtämään ja analysoimaan kyseistä ilmiötä tarpeeksi syvästi. Valitsin yhdyntäaiheiset kysymykset, koska tähän luokkaan olin sijoittanut niin monia erityyppisiä kysymyksiä, jotka jo itsessään antoivat tarpeeksi analysoitavaa. Lisäksi olin jo ensimmäisessä redusointivaiheessa pohtinut, kuinka voin sijoittaa niin erityyppisiä kysymyksiä yhden nimekkeen alle. Tämän päätöksen jälkeen jatkoin rajaamieni yhdyntäkysymysten redusointia. Jaoin siis tähän luokkaan kuuluneet kysymykset pienempiin ja tarkempiin kategorioihin, jotka mahdollistivat myös sanojen ja merkitysten etsimisen. Ne olisivat varmasti laajemmassa otannassa jääneet huomiotta.

Sen jälkeen, kun olin redusoinut ja analysoinut kysymykset omiin teemoihinsa ja pyrkinyt vastaamaan näiden teemojen kautta tutkimuskysymyksiini koin tarpeelliseksi katsella kysymyksiä vielä tarkemmin. Ensimmäinen redusointi vaiheeni oli ollut varsin pinnallinen ja pitäytynyt pelkästään aihekohtaisissa muutoksissa tutkimatta tai analysoimatta vastauksia sen syvemmältä. Halusin päästä syvemmälle vastauksiin ja tutkia niissä ilmeneviä käsityksiä ja kysymysten asetteluja. Tämän vuoksi päädyin analysoimaan ja kategorisoimaan vastaukset sekä kysymykset vielä erikseen tutkien tarkemmin kysymysten ja vastausten ”tyyppejä”. Toisella analyysi vaiheellani pyrin selvittämään sitä millaisia kysymyksiä palstalle kirjoittaneet nuoret ovat lähettäneet Helteelle ja kuinka Helle on näihin pyrkinyt vastaamaan.

On tärkeää huomioida, että nämä kategorisoinnit ja aineistoin redusointi perustuvat omaan tulkintaani niin seksuaaliterveydestä kuin myöhemmin yhdynnän käsitteellistämisestäkin. Kuten Satu Apo toteaa teoksessaan *Viinan Voima* 2001:

”Kulttuuri-ilmiöiden ymmärtäminen ja tulkinta ovat useimmissa tapauksissa sidoksissa tutkijan yksilöllisiin hahmottamistapoihin. Kaksi tutkijaa, jotka käsittelevät samaa ongelmaa saman aineiston pohjalta saattavat päätyä toisistaan poikkeaviin tulkintoihin.” (Apo 2001: 30).

Tavoitteeni on kuitenkin esitellä ja perustella tutkimuksen eri vaiheet ja niissä tekemäni päätökset tarpeeksi hyvin, jotta lukijan on mahdollista seurata päätöksentekoa sekä ymmärtää tutkimukseni vaiheet, minua ajaneet perustelut ja lopulliset tulkintani. Empiirisen kulttuuritutkimuksen yleisin vaikuttamistapa on aineistoargumentointi, jossa esitellään lukijalle riittävällä tarkkuudella se kohde tai aineisto, josta tulkinta on tehty. Useimmiten tämä toteutetaan liittämällä tutkimukseen tarpeeksi aineistonäytteitä ja referaatteja ja tuomalla niitä esiin tutkimustekstissä. (Apo 2001: 30).

4.4) Tutkimusetiikka ja tutkijaposition

Ennen kuin siirrymme aineiston tarkempaan analyysiin, on hyvä ottaa huomioon tutkimuseettiset valintani sekä tutkijaposition määrittely. Tutkimukseni etiikka pohjaa siihen, että tutkittavia henkilöitä ei pysty millään tavalla tunnistamaan aineistosta. Lisäksi aineiston ilmestymisestä on useita vuosikymmeniä aikaa, eivätkä henkilöt esitä kysymyksiä nimellään. Usein kysymyksistä puuttuvat myös paikkakunnat. Helle on saattanut vastauksissaan mainita, että ”paikkakunnaltasi löytyy jotain palveluita” kertomatta kysyjän paikkakuntaa muille lukioille. Helle kertookin haastattelussaan pyrkineensä siihen, että häivyttää kysymyksestä ennen julkaisua liiat tuntomerkit, ettei kysyjä voi niistä tunnistaa. Tunnistettavuuden estäminen on yksi parhaiten tunnettuja ihmistieteiden tutkimuseettisiä normeja, jolla pyritään suojaamaan tutkittavat siltä, ettei tutkimukseen osallistumisesta aiheudu heille mitään haittaa (taloudellista tai sosiaalista). Tämän vuoksi nimettömyys ja tunnistamattomuus ovat itsestäänselvyys. Lähtökohtana on tarve suojella tutkittavia niiltä mahdollisilta negatiivisilta seurauksilta, joita heidän tunnistamisensa tutkimusjulkaisusta saisi aikaan. (Kuula 2006: 201.)

Pohdin pitkään, kuinka toimia Bees & Honey -palstan lääkärin Erkki-Pekka Helteen henkilöllisyyden suhteen. Totesin, että koska hän on tehnyt palstatyötä omalla nimellään ja julkaissut vastauksensa kaikkien luettavaksi, hänen nimensä käyttäminen tutkimuksessa on eettisesti perusteltua. Helteen

anonymisoiminen aineistosta olisi voinut aiheuttaa ongelmia, sillä Helle on kuuluisa hahmo ja hänen palstansa tunnettu. Missään muussa julkaisussa ei ole ilmestynyt yhtä suurta vastaavanlaista palstaa. Lisäksi kysymyksissä on helposti tunnistettavissa Helteen tunnuksenomainen vastaustapa.

Pyrin kuitenkin analysoimaan Helteen vastauksia ymmärtäen niitä oikeassa kontekstissaan pyrkimättä arvostelemaan hänen vastauksiaan lääketieteellisestä tai moraaliseen näkökulmasta. Pyrkimyksenäni on esitellä, miten tietyt ajalle ominaiset ajatuskaavat esiintyvät Bees & Honey -palstalle lähetetyissä kysymyksissä ja Helteen vastauksissa. Se, ovatko vastaukset tässä ajassa ja nykyisten moraalikäsitteiden kannalta ”oikeita” tai ”väärä”, ovat tutkimukseni kannalta irrelevantteja. (Kuula 2006: 63.)

Varsinkin laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää huomioida tutkijapositio. Laadullista tutkimusta tehdessä tutkija on vahvasti osa tutkimusprosessia ja käyttää itseään välineenä tutkimusta tehdessään. Ihminen toimii myös tieteessä usein uskomustensa suhteen päämääräkeskeisesti ja pyrkii perusteluillaan osoittamaan uskomuksensa todeksi, tiedostaen tai tiedostamattaan. Voidaankin sanoa, että tutkijan ennako-oletukset ovat mukana jo tutkimuskysymystä hahmoteltaessa. Laadullisessa tutkimuksessa kysymys mahdollisuudesta ymmärtää toista, on kaksisuuntainen. Toisaalta kysymys on siitä, miten tutkijan on mahdollista ymmärtää informanttiaan ja toisaalta siitä, kuinka lukijan on mahdollista ymmärtää tutkijan laatimaa tutkimusraporttia. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 67 – 68.)

Etnologiassa ajatellaan, että tutkija ei pysty irrottautumaan kulttuurikontekstistaan, sillä hän kantaa aina mukanaan omaa kulttuurista ja biologista painolastiaan, johon kuuluvat fyysisten tekijöiden lisäksi äidinkieli sekä oman kulttuurin käsite- ja arvomaailma. Tutkijan henkilökohtaiset taustatekijät ja hänen eettiset, moraaliset ja ideologiset arvonsa ja sitoumuksensa toimivat tutkimuksen suotimina eli ne vaikuttavat hänen tekemäänsä tulkintaan. (Ruotsala 2005: 53.) Tätä tilannetta pyritään helpottamaan sillä, että tutkija kirjoittaa auki omat vaikuttimensa tutkimukseen sekä perustelee tarpeeksi omia valintojaan tutkimuksen edetessä. Kuten kansatieteilijä Pia Olsson korostaa artikkelissaan Tutkijan vastuu ja velvollisuus:

”Toisten ihmisten elämään kohdistuva kulttuurien tutkimus vaatii tutkijalta panostusta oman itsensä, tieteenalansa ja tutkimuskohteensa välisten suhteiden tarkasteluun. Tämän itsereflektion täytyisi kulkea läpi koko tutkimusprosessin.” (Olsson 2005: 288.)

Tutkimusaiheeni valintaa sekä rajaamista ohjasivat voimakkaasti pohjatietoni sekä kokemukset näistä asioista. Olen nuoruudessani lukenut Bees & Honey -palstoja ja hihittänyt niille yhdessä ystäväni kanssa. Myöhemmin olen itse tehnyt vastaavanlaista palstatyötä ja oppinut siihen liittyvät periaatteet siitä, kuinka vastausten tulisi rakentua ollakseen huomioonottavia ja neuvovia mahdollisimman rakentavalla tavalla. Lukiessani Helteen vastauksia 1970-luvulta 1990-luvulle, teen automaattisesti vertailua siitä, miten vastaukset eroavat tai ovat yhtenäisiä niiden kanssa, joita itse olen kirjoittanut. Olen pyrkinyt siihen, etteivät omat arvoitukseni tulisi Pro gradu -työssäni esille, mutta en täysin usko päässeeni tähän tavoitteeseen. Helteen vastauksia analysoidessani huomasin kiintyväni ja pitäväni Helteestä jatkuvasti enemmän ja yllättyväni siitä, miten avoimesti ja rakentavasti hän on pääsääntöisesti nuoret ottanut huomioon (poikkeuksiakin kyllä löytyi). Tiedostaessani tämän, pyrin vastauksia analysoidessani ja esimerkkejä valitessani ottamaan riittävän monimuotoisen ja suuren otannan esimerkkejä, jotten vahingossa ”kultaisi” Hellettä täydelliseksi vastaajaksi.

Kysymyksiä analysoidessani olen samaistunut nuoriin kysyjiin, vaikkakin tutkimusaineisto on ajalta, jolloin en ole vielä itse ollut pohtimassa näitä asioita. Kuten analyysikin osoittaa, ovat osa näistä kysymyksistä pysyneet vuodesta toiseen samoina ja keikkuvat vieläkin kysymys-vastaus-palstoilla. Muita tutkimuksen kannalta olennaisia minua ohjaavia tekijöitä ovat olleet positiivinen suhtautuminen seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen sekä ajatus sukupuolen sekä seksuaalisuuden moninaisuuksista tavoiteltavina asioina.

5) Aineiston analyysi

Aineistoa olisi voinut lähteä analysoimaan ja pilkkomaan monella eri tapaa ja oman lähestymistapani löytyminen ja muotoutuminen veivät aikaa. Tavallaan voisi sanoa, että tutkimuksen muoto oli valmis vasta siinä vaiheessa, kun analyysikin oli valmis. Aluksi jaottelin kysymykset aihepiireittäin omiksi ryhmikseen, joita oli tässä vaiheessa yhteensä 15 kappaletta (kuukautisten aikana, emättimen tiukkuus +immenkalvo, kiihottuminen, ensimmäinen yhdyntä, nautinto, aloitusikä, erektio +penis, yhdyntäkivut, sopiva ikä, orgasmi, yhdyntä tekniikka, yhdyntään liittyvä lainsäädäntö +pakotus, seksuaalisuus, nopea laukeaminen, useat kumppanit sekä muut).

Nämä kategoriat loin sen jälkeen, kun olin lukenut aineistoni läpi ensimmäisen kerran ja minulla oli selkeä kuva siitä, millaisia kysymyksiä aineistoni tulisi sisältämään. Lukiessani aineistoani tarkemmin ja useampaan otteeseen, huomasin tiettyjä yhtäläisyyksiä näiden ryhmien sisällä. Esimerkiksi nautintoon, erektioon ja orgasmiin liittyvissä kysymyksissä kysyjä saattoi kokea nämä asiat ongelmallisina. Kysyjällä saattoi olla esimerkiksi hankaluuksia saada orgasmi tai erektio ei pysynyt yhdynnän aikana. Näin ollen nämä kysymykset kuuluivatkin lopulta yhdyntään liittyviin ongelmiin. Ensimmäisen kategorisoinnin jälkeen tuntuikin luontevalta luoda laajempia kategorioita, joiden avulla aineistoa voisi analysoida tarkemmin: loin viisi laajempaa kategoriaa, johon nämä suppeammat kategoriat yhdisteltiin. Uusia laajempia kategorioita on yhteensä viisi kappaletta ja alaryhmät on jaettu niihin seuraavasti:

1. Yhdyntään liittyvät vaikeudet

- a. Nautinto+tyytytys
- b. erektio + penis
- c. emättimen tiukkuus + immenkalvo
- d. yhdyntäkivut
- e. orgasmi
- f. nopea laukeaminen
- g. kiihottuminen

2. Yhdynnän aloitus

- a. ensimmäinen yhdyntä
- b. sopiva ikä

3. Yhdynnän toteutus

- a. kuukautisten aikana
- b. yhdyntäteknikka

4. Muut

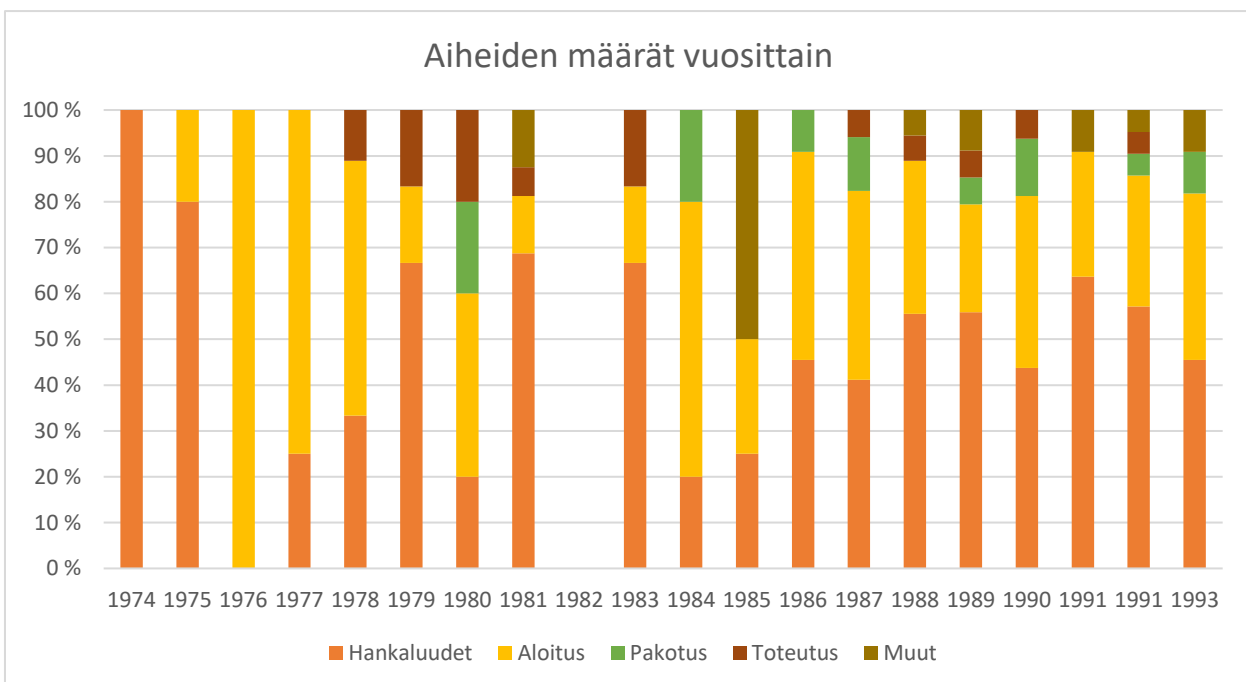
- a. useat kumppanit
- b. seksuaalisuus
- c. muut

5. Lait & pakotus

- a. yhdyntä lait ja pakotus

Lähtiessäni analysoimaan aineistoa syvemmin, minulla oli käytössäni viisi kategoriaa: Yhdyntään liittyvät vaikeudet, yhdynnän aloitus, yhdynnän toteutus, mielikuvat sekä lait + pakotus.

Taulukossa2 näkyy selkeästi näiden kategorioiden määrät ja niiden vaihtelut kyseisten vuosien aikana.

Taulukko2

Kategoria 1, yhdyntään liittyvät hankaluudet, on pysynyt suurimpana kategoriana paria vuotta lukuun ottamatta. Kattegoria 2 eli yhdynnän aloitus on toiseksi suurimpana kategoriana lähes joka vuosi. Se nousee muutamana vuotena jopa suuremmaksi kuin ensimmäinen kattegoria.

Kysymysten aiheita tarkastellessa ajanjaksolla ei ole tapahtunut suurta muutosta. Pieniä heittoja löytyy, mutta pääsääntöisesti prosentuaaliset määrät ovat pysyneet hyvin lähellä toisiaan. Kuten taulukosta 2 voi huomata, että siirryttäessä 80-luvulle uusia aiheita on alkanut löytyä enemmän, ja nämä aiheet ovat jääneet palstalle pysyäkseen. Ensimmäiset kysymykset koskien yhdynnän

toteutusta ja tarkempia tekniikoita ovat tulleet mukaan palstalle vuonna 1978, yhdyntään liittyvä painostus ja lainsäädäntö puolestaan 1980 ja mielikuvat vuonna 1981. Eli näistä luvuista voisi päätellä, että ajatus ja mielikuvat yhdynnästä ovat monipuolistuneet ja laajentuneet tultaessa 80-luvulle.

Tutkimalla pelkästään aiheita ja niiden määrässä tapahtuneita muutoksia saattaisin vetää suoria johtopäätöksiä ymmärtämättä aineistoa kokonaisuudessaan. Esimerkiksi yhdyntään liittyvät ongelmat ovat säilyneet merkittävänä kysymys aiheena vuodesta toiseen. Ja jos analysoisimme pelkästään aiheita ja niiden määrässä tapahtuneita muutoksia, saattaisi jäädä huomaamatta, millaisia muutoksia itse tämän aiheen sisällä on tapahtunut. Voimme huomata aineiston perusteella, että 1970-luvulla yhdyntävaikkeudet käsittävät pääsääntöisesti yhdyntä kipuihin liittyviä kysymyksiä, kun 1980-luvulla ja 1990-luvulla suuri osa hankaluuksiin liittyvistä kysymyksistä koskettaa henkilön hankaluutta saada yhdynnästä tyydytystä tai saavuttaa orgasmia. Tästä voimme päätellä, että ajatus siitä, mikä on ”toimiva yhdyntä” on muuttunut kivuttomasta yhdynnästä kohti nautinnollista yhdyntää. Se, millaisia muutoksia on tapahtunut kyseisten kategorioiden sisällä tänä aikana, syventää ymmärrystämme tutkittavasta aiheesta. Esimerkiksi se, mikä on nähty ongelmana liittyen yhdyntään minäkin vuosikymmenenä, kertoo meille paljon enemmän kuin se, kuinka paljon ongelmiin liittyviä kysymyksiä on kunakin vuonna esiintynyt. Seuraavassa luvussa analysoidaan tarkemmin kutakin kategoriaa erikseen kysymysten ja vastausten tyyppittelyn kautta. Nämä tyypit esitelevät kysymyksissä ja vastauksissa tapahtuneita muutoksia laajemmalti kuin pelkät ajalliset muutokset.

5.1) Kysymystyypit

Neuvontapalstat ovat omanlaisensa juttutyypit sekä tutkimuskenttä. Aiempaa tutkimusta neuvontapalstoista on tehty erityisesti journalistiikan alalla. Esimerkiksi Tanja Turtiainen on tutkinut ruumiillisuutta tyttöjenlehtien neuvontapalstoilla (Turtiainen 2009) ja Riina Leppäranta on kirjoittanut Journalistiikan pro gradu-tutkielmansa aiheella ”Yhden Demin sukupuoli”, jossa hän ei tutki pelkästään neuvonta palstoja vaan laajemmin koko lehdessä tuotettua sukupuolta. (Leppäranta 2009). Suosikin Jammu palstalle nuorten lähettämiä kirjeitä on kasvatustieteiden puolella tutkinut Anna-Leena Huttunen Pro gradussaan ”Modernisaation ja nuorten elämänpiirien ilmeneminen Suosikin kirjepalstalla 1969 – 1970 ja 1999 – 2000”(Huttunen 2003). Kansatieteiden puolella tutkimusta ei ole juurikaan tehty lukuun ottamatta Anna Kempin Pro gradu tutkielmaa ”Tyttöjä, poikia, huoria, homoja – Neuvotteluja sukupuoliesityksestä ja seksuaalisuudesta Uma

Aaltosen nuortenpalstoilla. (Kempainen 2014.) Tämä Pro gradu on toiminut suurena inspiraation lähteenä sekä tiennäyttäjänä minulle tehdessäni omaa tutkimustani. Tämä työ on myös ilmestynyt osana teosta Sukupuolitettu Nuori – Uman palstojen meikatut pojat ja kaljut tytöt 1975-1985. Näissä tutkimuksissa on kuitenkin pääsääntöisesti tutkittu sitä, kuinka neuvontapalstat ovat toteuttaneet tai luoneet käsityksiä sukupuolista ja niissä on ollut vahva sukupuolentutkimuksellinen näkökulma.

Neuvontapalstoilla seurataan tiettyjä kaavoja ja rakenteita. Ne perustuvat toimituksen ja lukijoiden väliseen vuorovaikutukseen, jossa normaalit moninaiset roolit pelkistyvät kysyjä/vastaaja-muotoon. Kysyjä esittää ongelmansa, johon vastaaja, tässä tapauksessa lääkäri, vastaa ammattinsa mukaisesti. Niin kysymykset kuin vastauksetkin esitetään lyhyessä ja tiivistetyssä muodossa, jolloin ongelman tarkempi kuvailu ei useimmiten ole mahdollista. Ongelmat kuvaillaan ja niihin vastataan käyttäen yleisiä sana- ja ilmaisumuotoja. Toisinaan Eki on kuitenkin omaksunut joitain nuorille sopivia ilmaisuja ja käyttää kysyjien omia sanavalintoja vastatessaan kysymyksiin. Näin luodaan kysyjille tunnetta henkilökohtaisemmasta vastauksesta.

Samat kysymykset ilmestyvät palstalla kuukausi toisensa perään muuttamatta juuri muotoaan. Näihin kysymyksiin myös vastaukset ovat pysyneet vuosikymmenestä toiseen samana. Esimerkiksi erikoisiin rintoihin haetaan ratkaisua ja vastausta lähes jokaisessa lehdessä. Tämä osoittaa selvästi, että kysyjät kaipaavat voimakasta vahvistusta henkilökohtaiselle kokemukselleen, eivätkä muiden vastaukset (vaikka he kysyisivätkin aivan saman kysymyksen) riitä tyydyttämään tätä tarvetta. Nopeasti vilkaistuna voisi ajatella kaikkien kysymysten tulevan samasta kynästä, sillä niissä näkyvät samat ominaisuudet samassa järjestyksessä. Kysymykset aloitetaan tervehdyksellä ”Dear Doc”, ”Dear Eki”, ”Moi Eki”, ”Rakas Lekuri”, ”Moikka”, ”Moi!” tai ”Heippa”. Tämän jälkeen kysyjä kuvailee lyhyesti itseään, kuten ”Oon 17-vuotias tyttö”, ”Olen 14-vuotias poika”. On myös tavallista lisätä tähän väliin omat mitat muodossa ”168cm/70kg” ja kysymys ”Onko Ok?” tai ”Olenko Ok?”. Sen jälkeen päästään itse kysymykseen.

Vaikkakin kysymykset seuraavat samaa kaavaa, niissä on löydettävissä viisi eri kysymystyyppikategoriaa. Nämä kategoriat eivät ole riippuvaisia kysymyksen aiheesta, vaan enemmänkin kuvaavat kysymyksen asettelua ja sitä, minkä tyyppistä apua tai neuvoa, sillä haetaan. Kysyjä saattaa kysyä neuvoa siihen, mitä hänen pitäisi tehdä, hakea varmistusta siihen, että hänen toimintansa on sallittua, kysyä onko toiminnasta jotain haittaa ja niin edelleen. Nämä konseptit

kuvailevat sitä mitä kysyjät pitävät sosiaalisesti sallittavana ja mitä eivät. He hakevat vastauksia toimintansa kartoittamiseksi.

Kategoriat ovat:

- 1) Mitä tehdä/Kuinka toimia?
- 2) Saanko/Voiko/Onko haittaa?
- 3) Onko normaalia/sallittua?
- 4) Toiminko oikein?
- 5) Mitä tämä on?
- 6) Muut

Kategoriat eivät aina pysy puhtaina ja selvärajisina, sillä yhdessä kirjoituksessa saattaa esiintyä useita kysymyksiä eri kysymystyyppi-kategorioista. Luvullisesti katsottuina tämä tarkoittaa sitä, että kategorioihin luokiteltujen kysymysten määrä on suurempi kuin kysymysten taulukoitu määrä. Kysymysten kategoriat saattavat myös vaikuttaa hyvin samanlaisilta. Sen vuoksi avaankin seuraavaksi tarkemmin sitä, mitä ne sisältävät ja miten ne eroavat toisistaan.

Suurin kategoria ”Mitä tehdä/Kuinka toimia?” profiloit Bees & Honey -palstaa, jonka tarkoitus on antaa neuvoja nuorille, jotka eivät tiedä, kuinka toimia tai kenen suuntaan kääntyä. 206:sta kysymyksestä 105 kappaletta, eli 51 prosenttia sisältää tämän tyyppin kysymyksiä. Tyypillisimmät kysymykset tässä kategoriassa liittyvät yhdyntävaikeuksiin, yhdynnän toteutukseen ja nautinnon lisäämiseen. Usein kysymyksissä ei suoraan kysytä ”mitä tehdä?” tai ”Kuinka toimia?”, vaan kirjoituksessa on kuvailtu tilannetta ja siihen etsitään selvästi muutosta tai toivotaan neuvoa toimintatavasta.

”Moikka! Olen 19-v poika ja seurustelen 2 vuotta itseäni vanhemman tytön kanssa. Olemme olleet yhdessä n 9kk ajan ja meillä menee mielestämme hyvin, mutta seksielämässä on ollut ongelmia jo viimeisen 4kk ajan. Tyttöystäväni on menettänyt mielenkiintonsa seksiin melkein kokonaan, mutta itse haluan sitä vielä yhtä paljon kuin ennenkin—.” Suosikki 12/92

”Haudi! Mulla ois pieni probleema. olen 19-vuotias neitokainen ja olen ollut muutaman kundin kanssa yrittänyt yhdyntää muutaman kerran, mutta melkein aina on käynyt niin, että siitin ei ole suoraan sanoen mahtunut sinne sisälle. Olisiko aiheellista käydä tutkimuksissa? Nim. Ei väljät paikat, mutta isot sellaiset.”

Suosikki 14/89

Toisinaan kysymys on kirjoitettu selkeään muotoon, jossa kysytään kuinka toimia tai mitä tehdä:

”Mutta yrityksiksi taitaa jäädä ollaan yritetty, mä en kiihotu mistään. Mä en tunne yhtään mitään. Mitä mä teen?” Suosikki 6/90

”Miten pääsisin jännittämisestäni, jotta voisin nauttia yhdynnöistä?” Suosikki 9/93

”Nyt sitten ollaan lirissä. Mensuja ei oo kuulunut kahteen kuukauteen. Vanhemmille ei uskalleta, kertoa, joten mitä tehdä?” Suosikki 2/90

Toinen kysymyskategoria ”Saanko/Voiko/Onko haittaa?” sisältää joukon monimuotoisia kysymyksiä, vaikkakaan ei yhtä laajaa otantaa kuin ensimmäinen kategoria. Tähän kategoriaan luokittelin 57 kysymystä, mikä tarkoittaa 28 prosenttia kokonaismäärästä. Pääosa tämän kategorian kysymyksistä liittyy yhdynnän aloitusikäen sekä yhdyntään kuukautisten aikana.

”Onko rakastelusta kuukautisten aikana haittaa? (muuta kuin, että se ei tunnu kivalta). Mitä vaikutusta on viinan juonnilla penisiliinikuuriin Jos kulkee ilman rintsikoita, venähtävätkö rinnat nopeammin?”

Suosikki 11/87

”Onko normaalia tai sallittua? On hyvin lähellä ”onko haittaa kysymystä”, useat kysymykset siitä minkä ikäisenä yhdyntä tulisi aloittaa ovat muodoltaan lähempänä aikaisempaa kategoriaa. Niistä selkeästi välittyy huoli siitä, onko aikaisin aloitetusta yhdynnästä oikeasti jotain haittaa nuorelle (erityisesti tytölle), toisinaan kysymykset on muotoiltu niin, että niistä enemminkin välittyy huoli siitä, onko sopivaa olla yhdynnässä niin nuorena.

Hei, Olen 16-v tyttönen. Minulla on todella ongelma, johon haluan apua. Toivon sitä pikaisesti. Nyt on niin, että tunnen olevani jotenkin epänormaali tms. Minä olen neitsyt. Minulla on ollut aina tapana puhua ”hävyttömiä” juttuja, joten porukat olettavat, että olen kokenut. Menetin poikakaverinikin tämän takia. En uskaltanut ”rakastella” hänen kanssaan, sillä tiesin kyllä hänen olettavan minun olevan kokenut. Olisi ollut noloa sanoa olevansa neitsyt. Huomaako poika välttämättä, että tyttö on neitsyt, siis yhdynnän aikana?

Pystyykö immenkalvon puhkaisemaan itseltään? Onko se viisas ajatus? Vuotaako välttämättä verta?

Sattuuko kovasti? Olen ajatellut vakavissani puhkaista immenkalvon itseltäni. Silloin ei kukaan poikakavereistani pystyisi kehuskelemaan ”korokkaamisella”. Olen katkera pojille, sillä minusta tuntuu, ettei heille merkitse mikään muu mitään kuin ”se”! Minä haluan olla neitsyt, silloin kun itse haluan. Eihän 16-v neitsyt ole mikään ihme. Haluan itse päättää omista asioistani, Autathan minua, olen etukäteen kiitollinen.

Nim. Avuton -69.” Suosikki 2/86

Esimerkiksi tästä kysymyksestä välittyy huoli siitä, onko normaalia olla haluamatta yhdyntää, ei niinkään se, onko yhdynnästä kysyjälle jotain haittaa. Seuraava esimerkki taas täyttää kummankin kategorian vaatimukset. Tässä kysyjä pohtii yhdynnän aloitusta. Hän miettii ”oonks mä liian nuori” kuten monet muutkin aineiston kysyjät. Tähän kysymykseen sisältyy ajatus siitä, onko yhdynnästä jotain haittaa, mutta myös ajatus siitä onko se normaalia tai sallittua tässä iässä.

”Heips Eki! Mä oon 15-v tyttö täältä pikkukylästä. Mulla on 18-v poikakaveri ja se haluais mun kanssa yhdyntää. Me ollaan tosi läheisiä, jutellaan kaikista asioista. Mulle riittäis vielä hyväilyt, tää mun poikakaveri haluais enemmän. Oonks mä liian nuori? Onko kondomi tarpeeksi varma ehkäisykeino? Onko mulla joku kauhu, kun mä en pysty hyväilemään pojan sukuelimiä. Nim. Pik.vast.od.” Suosikki 14/89

Neljäs kysymystyyppikategoria ”Toiminko oikein” menee myös lähelle ”Onko normaalia”-kategoriaa, mutta siinä missä ”Onko normaalia?”-kysymyksissä haetaan suoraa vastausta auktoriteetilta, ”Toiminko oikein”-kysymykset kaipaavat vahvistusta omalle toiminnalleen tai aikomukselleen. Nämäkään kysyjät eivät suoraan kysy ”Toiminko oikein”, vaan epävarmuus ja vahvistuksen hakeminen ilmenevät sanavalinnoista ja kysymysten asettelusta. Näitä kysymyksiä aineistosta löytyi yhteensä 11 kappaletta, eli 5 prosenttia, ja ne liittyvät pääsääntöisesti yhdynnän aloitukseen. Kuten toisesta esimerkistä huomaa, joukossa on myös käänteinen kysymys, joka kuitenkin hakee vastausta samaan asiaan.

”Banzai! Mä oon 12-v likka ja mä oon yhen 13-vuotiaan pojan kans ja oon ollu jo 3 kuukautta. Me ei olla oltu yhdynnässä, koska mä selvitin sille heti kättelyssä, et se aika ei oo viel. Se sano kans, et ei tää yhes oleminen saa olla pelkkää sängyssä tuherteluu. Eikö vaan, et hauskaa voi pitää muutenkii? Me ainakin ollaan pidetty hauskaa; on käyty diskois, leffassa ja kartsalla. Sit kun tulee se aika, niin mikä on varmin ehkäisykeino? Mulla on ollu menkat 4 kuukautta. Sit viel, et eikö vaan et 12 ja 13-vuotias on liian nuori yhdyntään? Ku mun kamu on 12-vuotias ja se on ollu jo yhdynnässä. Mä yritin kyl puhuu sille, mut ei se kuunnellu (se jätkä oli 15-vuotta) No kiitti kun jaksoit lukee tän mun töherryksen ja suurkiitokset tosi hyvästä palstasta, tästä on ollu paljon apua mulle ja mun kavereille. Hauskaa talvea! Nim. Girl-79.” Suosikki 2/92

”Moi Doke! Mä oon 14-v. likka. Mää seurustelin mun ikäisen pojan kans n. 2 vuotta ja me oltiin vaikka miten päin ja silleen. Sitten meillä meni poikki ja minä olin aivan suunniltani ja minä olen ollut silleen sitten kolmen pojan kans, kun meillä meni poikki, mutta en yhtä aikaa. Mua vaivaa olenko mä huora. Nim. Huorako?”

”Mikä se on?”-kysymykset olivat aiheiltaan laajin kategoria, vaikka niitä määrällisesti oli vain 14

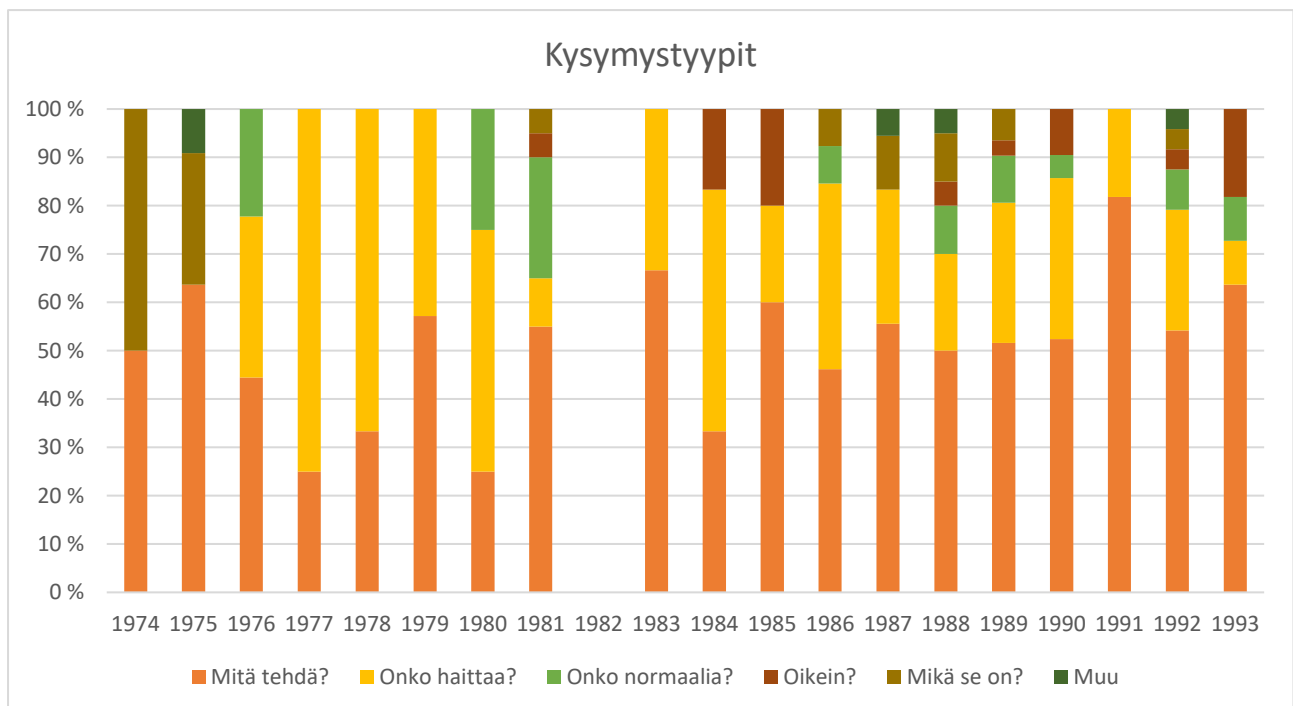
kappaletta eli 7 prosenttia. Kysymykset etsivät sanoille merkityksiä, kuten mikä on yhdyntä tai sperma. Nämä kysymykset harvoin esiintyvät omina kokonaisuuksinaan vaan ovat osa toisia kysymyksiä.

”—Asia on näin, että aina yhdyntän jälkeen mulla valuu sitten pitkin yötä kun vähänkin liikahtaa ja aamulla kun nousee ylös niin heti on alushousut märät. Miksi? Onko se virtsaa?” Suosikki 10/86

”Mä en tiedä saaks mä orgasmi yhdyntästä? Mistä sen tietää?” Suosikki 1/88

Viimeiseen kategoriaan ”Muut” mahtuu vain 4 kysymystä, jotka eivät soveltuneet mihinkään muuhun kategoriaan. Näitä olivat muun muassa sattumiseen liittyvät kysymykset.

Kysymystyyppien ajallinen muutos ei kyseisenä aikavälinä ollut huomattavan suuri. Kysymys ”Mitä tehdä/kuinka toimia?” dominoi kysymyskenttää joka vuosi. Ainoastaan vuosina 1977 ja 1978 ”Onko haittaa?”-kysymysten määrä nousi suurimmaksi. Oheisessa taulukossa (taulukko3) esitellään eri kysymystyyppien esiintymiset prosentuaalisesti vuositasoilla. Kaavio antaa hyvän yleiskuvan siitä millaisia muutoksia kysymystyypeissä on tapahtunut kyseisellä aikavälillä. Kuten kaaviosta voi huomata, kysymystyyppi numero 1 on säilyttänyt asemansa vuodesta toiseen lähes yhtä suurena.

Taulukko 3

Tyyppin 2 ”Onko haittaa?”-kysymykset tulevat seuraavaksi suurimpana, ja ovat vuodesta 1976

olennainen osa palstaa. Tyypin 4 ”Onko oikein?”-kysymykset ovat tulleet palstoille mukaan vasta 1980-luvun puolella. Huomattava muutos on kuitenkin käynyt ”Mikä se on?”-kysymysten määrässä. Näitä kysymyksiä oli paljon vuosina 1974 ja 1975, mutta sen jälkeen niiden määrä on laskenut marginaaliseksi. Näitä kysymyksiä tuohon aikaan olivat muun muassa erektion merkitys sekä useaan otteeseen ilmestynyt kysymys siitä, voiko siitin mennä vahingossa väärään aukkoon. Näistä kysymyksistä voisi päätellä, että yhdyntään liittyvä perustietous on kasvanut kyseisenä aikana ja näiden kysymysten merkitys vähentynyt suhteessa tarkemmin ohjeita pyytäviin kysymyksiin, joissa pohjatiedot yhdyntään liittyen ovat olleet jo kohdillaan. Taulukko ei tue ennako-odotustani siitä, että kysymykset liittyen normeihin ja sääntöihin (kuten olenko normaali/toiminko oikein) olisivat menettäneet suuresti merkitystään, tai että niillä olisi ollut suurta merkitystä alkuunkaan.

5.2) Vastaustyytit

Koko tutkimusajanjakson ajan Erkki-Pekka Helle on toiminut Bees & Honey -palstan vastaavana lääkärinä. Helteen vastaustyyti on hieman muuttunut, mutta pysynyt pääpiirteittäin hyvin samanlaisena. Sanavalinnat sekä vastausten muotoilu ovat hämmentävänkkin samanlaisia verrattaessa vastauksia 1970- ja 1990-luvuilta. Yhtenäinen vastaustyyti on helpottanut vastausten tyypittelyä. Nämä tyypittelyt perustuvat erilaisiin tapoihin, joilla Helle pyrkii vaikuttamaan kysyjän toiminta- tai ajatusmalliin. Vastaustyytit riippuvat paljon kysymyksen asettelusta ja kysyjän taustatiedoista (sukupuoli ja ikä). Näiden laajempi analysointi on kuitenkin hankalaa, koska läheskään kaikissa vastauksissa ei näy kysymystä. Vaikka kysymys olisikin näkyvässä, ei siitä välttämättä erotu kysyjän ikää tai sukupuolta. Pystymme kuitenkin seuraamaan vastaustyyppien kautta, ovatko vaikuttamismenetelmät kokeneet muutoksia ajanjaksolla.

Vastauksissa pyritään antamaan nuorelle neuvoja siitä, miten tilanteessa tulisi toimia tai kuinka välttää tiettyjä tilanteita tulevaisuudessa. Yhdellä vastauksella Helle pyrkii myös vaikuttamaan muihin lukijoihinsa, eli yksittäinen vastaus ei ole tarkoitettu pelkästään kysyjälleen vaan myös muulle yleisölle. Tässä kysymyksessä Helle vastaa ”Apua tarvitsevan” kysymykseen ja samalla myös yleistää tilannetta niin, että muutkin nuoret voivat saada siitä ”neuvoja ”: ” *Olen samaa mieltä kanssasi, että varsin suuri osa nykyisestä yhdyntävaikeudesta juontaa alkunsa vastoin Sinun tahtoasi alkaneesta yhdynnästä murrosiän alkupuolella. Juuri yhdyntävaikeus on eräs mahdollinen seuraus siitä, että kovin nuori tyttö suostuu tai joutuu väkisin yhdyntään pelosta, kun partneri uhkailee tai pakottaa. Hoito on hankalaa, kuten olet havainnut, mutta ei silti mahdotonta.*”

(Suosikki 5/79) Erityisesti varoittavia tai kannustavia esimerkkejä selkeästi korostetaan, jotta muutkin lukijat ymmärtäisivät mikä on ”fiksi” toimintatapa tietyissä tilanteissa.

Helteen vastaukset olen jakanut seuraaviin tyyppeihin.

- 1) Toimi näin/faktat tiskiin (tilanteesi on tämä/asia on näin/toimi näin)
- 2) Suostuttelu (Olisi parasta toimia näin/ Sinun kannattaisi...)
- 3) Tyrmäys (Ethän noin voi toimia/ajatella)
- 4) Vahvistus (Olette toimineet fiksusti, ajattelutapasi osoittaa kehittyneisyyttä)
- 5) Kertoo, miten tilanteesi on oikeasti mennyt (tuossahan on nyt käynyt niin, että)

Näistä vastautustyypeistä ensimmäinen on selvästi määrältään suurin ja vastaa palstan alkuperäiseen kysymykseen ”Mikä minulla on?” tai ”Miten minun tulisi toimia?”. Toimi näin/vastaukset tiskiin-kategoria kattaa lähes kaikki kysymykset liittyen seksiin kuukautisten aikana, orgasmeihin ja yhdyntähankaluuksiin. Esimerkkejä:

”Tarja”: Ei pidä paikkaansa. Ei ole suotavaa olla yhdynnässä kuukautisten aikana lisääntyneen tulehdusvaaran vuoksi. ”Suosikki 1/81

”Onneton” pelkkä yhden yhdynnän epäonnistuminen ja yhdyntäkipu ei anna aiheutta sentään mihinkään leikkaushoitoon. Yleensä lienee luonnollista, että yhdyntä aluksi aiheuttaa jännitystä ja tällöin usein melkoisen kouristustilan alapään lihaksiin. Jos vaiva on toistuva niin anna gynekologin tutkia itsesi 4/81

”Tietoa tarvitseva R-mäki Olet aivan liian nuori yhdyntään niin henkisesti kuin fyysisestikin eli suoraan kysymykseen suora vastaus” Suosikki7/86”

Näissä vastauksissa näkyy myös tilanteen yksinkertaistaminen. Vastaja ei ota huomioon muuta kuin kysymyksessä esitetyt asiat ja antaa niihin yksinkertaisen vastauksen. Toimi näin- tai tilanne on näin -vastaukset näyttävät yksinkertaisena tilana, johon on selkeä vastaus. Helteen vastauksissa näkyy hänen oma näkemyksensä asiasta, joka esitetään suorana faktana. Näissä vahtauksissa Helle on käyttänyt *vahvistusta* keinoina, jonka avulla hän on pyrkinyt vaikuttamaan nuoren käsitykseen tilanteesta. Esimerkiksi ”Yleensä lienee luonnollista” tai ”Olet aivan liian nuori”, joissa korostetaan perusteiden uskottavuutta vakuuttamalla kirjoittajan vakuudesta ja korostamalla perusteiden painoa vahvistamalla ja painottamalla asiasisältöä (Katturi-Knuutila

2004: 256)

”Suostuttelu”-tyypin vastaukset ovat lähellä aiempaa, mutta niiden vastaustapa on laveampi ja enemmän kysyjää huomioiva. Näissä tapauksissa vastaaja ei näyttäyty suoranaisena auktoriteettina, joka kertoo yksinkertaistetun vastauksen, vaan hän koittaa toiminnallaan suostutella toista osapuolta toimimaan näkemällään tavalla. Näitä keinoja ovat suostuttelevat sanamuodot ”Olisi paikallaan”, ”Olisi parasta”, ”On hyvästä” sekä avoimempi suhtautuminen kysyjän ongelmiin. Esimerkiksi ”Olet aivan liian nuori yhdyntään” verrattuna ”Todennäköisesti kyseessä on sittenkin alitajuinen jännittäminen”, joista jälkimmäinen ei ole yhtä jyrkkä, vaan jättää kysyjälle enemmän tilaa.

”Tuossa ekassa yhdynnässä on voinut syntyä pieni limakalvovaurio, joka ei ole parantunut aivan normaalisti. Se on ehkä jopa tulehtunut, mikä selittää kivun – limakalvo saattaa olla edelleen pinnaltaan osin rikki ja nyt olisi ihan paikallaan, että annat naistentautienerikolääkärin kurkata varoen tähystimellä sinne emättimeen. Saat samalla myös lääkityksen ja hoito-ohjeet ja pääset vaivasta. Emättimesi saattoi olla myös liian kuiva tuossa ensimmäisessä yhdynnässä, jolloin kitka kasvaa liian suureksi ja rikkoo limakalvoa.”

13/88

”Todennäköisesti kyseessä on sittenkin alitajuinen jännittäminen tuon ekan kerran aiheuttaman kivun vuoksi ja onkin hyvä pitää taukoa ja sitten rauhassa yritellä uudelleen yhdyntöjä. Jos kipu ei ollenkaan hellittäisi yhdynnän aikana niin sitten voisi epäillä, että ”paikat” ovat liian piukat. Pidentäkää vaikkapa tuota esileikkivaihetta. Sitten kun tunnet tai poikakaverisi tuntee sormillaan, että emättimesi on kostunut ja näin ollen alkaa olla valmis yhdyntään, niin sitten vastata kokeillette taasen varsinaista yhdyntää–.” 4/90

Jos suostuttelu-tyyppi oli rakentavampi ja avoimempi niin tyrmäys-vastaukset nimensä mukaisesti ovat hyvin suoria eikä Helteen vastauksesta jää epäselväksi, onko kysyjä väärässä tai toiminut väärin. Näissä vastauksissa Helle on käyttänyt ”Takausta”, jonka tehtävänä on lisätä perustelujen hyväksyttävyyttä viittaamalla terveeseen järkeen sekä auktoriteettiin. Tällaisessa vaikuttimissa usein käytetään alkuja ”on varmaa, että; jokainen tietää, että jne.” (Katturi-Knuutila 2004: 256)

”Verushka” 14-vuotiaalla pitäisi kaiken järjen mukaan olla muuta pohdittavaa kuin sukupuoliyhdyntä.

Sinun, kuten monen muunkin on syytä tietää, että pahanlaatuiset emättimen limakalvonmuutokset näyttävät tuoreimpien tutkimusten mukaan liittyvän nimenomaan tapauksiin, joissa yhdynnät on aloitettu varsin nuorena. Ei elimistön sukuelinaluetta ole tarkoitettu ärsytettäväksi ennen kuin sen oma kehitys sen mahdollistaa. Sinun on syytä todella hieman paneutua pohtimaan tätä ihmiselon hieman uudesta näkökulmasta. Ehkäisy pillereiden saanti riippuu nimenomaan kehitysvaiheesta ja kypsymisestä, myös

henkisestä. Suosikki9/78

”Rakastelu virkistää” Oottepa suoraan sanoen aika lapsellisia, leikitte asioilla, joista ette seuraamusten osalta ymmärrä oikein mitään. Seksihurjastelu ei ole rakastamista. Suosikki7/92

Kuten esimerkeistäkin huomaa, suuri osa näistä vastauksista liittyy kysymyksiin yhdynnän aloituksesta tai siihen sopivasta kehitysvaiheesta. Keinoina on käytetty ”pelottelua” eli negatiivisiin vaikutuksiin turvaamista sekä kysyjän rinnastamista lapseen tai lapsenomaiseen päätöksentekijään: ”Olettepa suoraan sanoen aika lapsellisia” tai ”Sinun on syytä todella hieman paneutua pohtimaan tätä ihmiseloa hieman uudesta näkökulmasta”. Oman nuorisotyökokemukseni perusteella minusta vaikuttaa siltä, että nuorelle vertaaminen lapseen tai lapsenomaisuuteen on usein loukkaavaa, sillä nuorelle on tärkeää pyrkiä erottautumaan lapsista ja kurottaa kohti aikuisuutta.

Neljäs vastaustyyppi on ”Vahvistus”. Jos edellisessä kategoriassa ”tyrmättiin” vastaaja ja korostettiin hänen lapsenomaisuuttaan, näissä vastauksissa Helle korostaa kysyjän vastuullisuutta, toiminnan järkevyyttä ja hänen hyvin kehittyneitä ajatusmallejaan. Eli yleensä vahvistaa nuoren tekemää päätöstä tai ajatusmallia. Useimmiten tämän vastaustyyppin kysymykset koskettavat yhdynnän aloitusta, tai tarkemmin sanottuna yhdynnästä pidättäytymistä. Näissä vastauksissa ei useimmiten ole näkyvillä vaikuttamisen keinoja, sillä Helle on useimmiten samaa mieltä kysyjän kanssa. Kuitenkin useat näistä kysymys-vastaus -pareista voisivat itsessään olla keinoja, joilla vaikuttaa muutkin lukijat siitä, että tämä on oikea ja hyvä tapa toimia.

”Tärkeintä todella on se, että itse olet pohtinut tuota asiaa ja itse tunnet halua kantaa vastuuta itsestäsi ja omasta kehostasi. Ei Sinun tarvitse immenkalvoa itse puhkaista. Aikanaan koette yhdessä sen hetken – eikä sen tarvitse sattua eikä yleensä esiinny mitään oleellista verenvuotoa. Opettele tuntemaan poikakaverisi hyvin. Henkisen yhteenkuuluvuuden pohjalta koette aikanaan fyysisenkin tyydytyksen monipuolisena ja rikkaana. Mitä noihin kerskajuttuihin tulee, niin varsin suuri osa nuorista leuhkii sellaisilla kokemuksilla, mitä ovat lähinnä lukeneet kirjoista tai lehdistä tai sitten nähneet leffoissa. Se on itsensä tehostamista ja sitä esiintyy niin nuorilla, lapsilla kuin aikuisillakin. Suosikki 2/86

Me kaksi -75 Petting on teille ihan hyvä ratkaisu – kyllä te vielä ehditte nauttia yhdynnöistäkin ihan tarpeeksi asti. Olette kyllä siinä ihan viksuja, kun olette voineet noin hyvin puhua asioista keskenänne – se kasvattaa teitä henkisesti juuri siihen vastuun kantamiseen. Suosikki 7/90

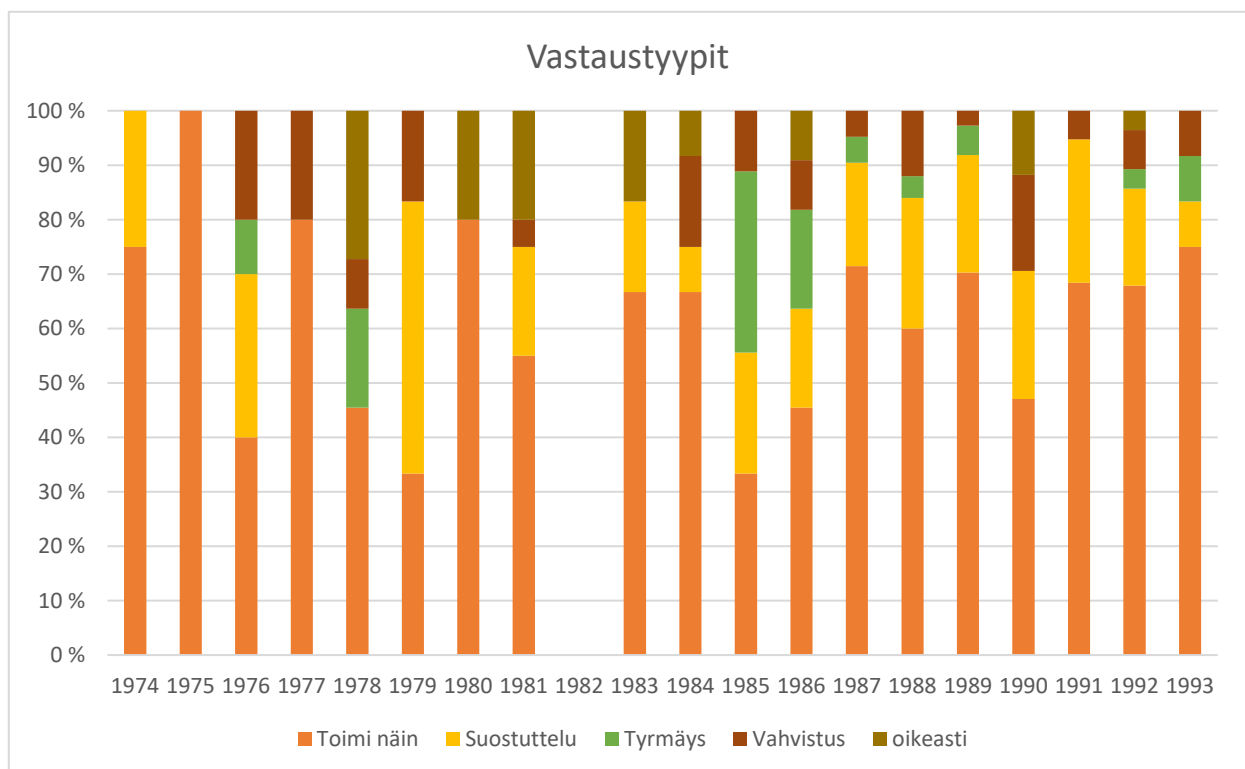
Viides tyyppi eli ”Kertoo miten tilanteesi on” poikkeaa muista vastaustyypeistä ja esiintyy harvakseltaan. Näissä vastauksissa Helle kertoo omin sanoin, miten tilanne on ”oikeasti” mennyt.

”Epätoivoinen 18”: mielestäni et ole henkisesti tuntenut mitään erikoisempaa tuota kaveria kohtaan ja ilmeisesti ainakin alitajuisesti olet tuntenut, että Sinua painostetaan yhdyntään, jolloin et pysty siitä saamaan tyydytystä.”Suosikki.7/78

”Aina kärsiväkö” Koet kipua, koska et halua yhdyntää vielä, kuten sanotkin suoraan. Vaikka et oikein myönnä, mutta kuitenkin on niin, että kaverisi pakotti Sinut yhdyntään eikä asia parane siitä, että nimität häntä kullaksesi. Toisen alistaminen henkellä pakolla on alhaista. Et ole kunnolla oppinut tutustumaan kaveriisi henkisesti ja tähänastiset kaverisi eivät ole ilmeisesti edes yrittäneet tutustua Sinuun ihmisenä. Joten jatka sen ”oikean” etsimistä.”Suosikki 1/84

Harmillista on, ettei näissä vastauksissa ole näkyvissä kysymyksiä, jolloin tilanteen syvempi analyysi olisi mahdollista, mutta Helteen sanavalinnoista ”ilmeisesti ainakin alitajuisesti olet tuntenut” sekä ”vaikka et oikein myönnä” käy ilmi, että Helle pyrkii vaikuttamaan ja korjaamaan kysyjän itsensä luomaa kuvaa tilanteesta tai tapahtuneesta.

Nämä viisi vaikuttamistyyppiä eivät esiinny aina yksittäisinä vastauksissa, vaan Helle käyttää usein monia eri tapoja sulassa sovussa keskenään. Monia eri vaikuttamistapoja yhdistelemällä on mahdollista saada mahdollisimman kattavia ja vaikuttavia vastauksia.

Taulukko4

”Olet oikeassa arvellessasi ongelmiesi johtuvan tuosta humalassa koetusta Ekasta yhdynnästä – ainakin pääosin. Et kerro tosin paljoakaan nykyisestä kaveristasi. Sinun tulisi voida keskustella jonkun terapeutin

kanssa peloistasi, ahdistuksestasi ja toisaalta elämänsuunnitelmistasi elikkä purkaa nuo paineet. Jättämällä nykyinen poikaystäväsi ilman selvää perusteltua syytä tavallaan pakenet jotain – ehkäpä itseäsi, joten se ei ratkaisisi ongelmiasi. Uskon Sinun selvittävän nuo ongelmat, joskin tarvitset siihen toisen ihmisen tukea.

Olen kanssasi samaa mieltä siitä, että turhan moni kokee ensimmäisen yhdyntänsä sellaisen ihmisen kanssa, josta ei välitä lainkaan – tuskin edes tuntee. Katkerat ensikokemukset saattavat kulkea taakkana pitkälle elämään. Pojista valtaosa ei ymmärrä riittävästi esileikeistä, hellyyden osoittamisen tärkeydestä ennen yhdyntää, mikä vuorostaan usein johtaa siihen, että tyttö ei saa tyydytystä. Yhdyntän merkitys näyttää olevan tytölle paljon monisäikeisempi kuin pojalle. Suosikki 6/88.

Tästä vastauksesta voi mukavasti erottaa vahvistusta ”Olet oikeassa” ja ”olen kanssasi samaa mieltä” sekä ”uskon sinun selvittävän”, jotka kaikki vahvistavat kysyjän ajatuksia ja kokemuksia. Vastauksessa on myös käytetty suostuttelua ”Sinun tulisi keskustella”, ”Jättämällä nykyinen poikaystäväsi ilman selvää perusteltua syytä tavallaan pakenet jotain” sekä myös faktat tiskiinkin/toimi näin -keinoa ”Pojista valtaosa ei ymmärrä”. Nämä eri keinot sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi, joiden avulla syntyy kattava vastaus.

Taulukossa (taulukko 4) esitellään vastaustyypeissä tapahtuneita muutoksia kyseisenä aikana. Ykköstyyppin prosentuaalinen määrä vaihtelee 100 prosentista reiluun 30 prosenttiin, nousten yleensä kuitenkin 50 prosenttiin saakka. Tämä vastaustyyli on selvästi pitänyt asemansa suurimpana vastaustyyppinä vuodesta toiseen. Vastaustyyppi 2, eli suostuttelu, pitää sekini pintansa vuodesta toiseen, vaikkakin jää määrällisesti kauaksi ensimmäisestä. Näitäkin kysymyksiä esiintyy melkein joka vuosi, ainoastaan vuosina 1975, 1977 sekä 1981 näitä vastaustyyppijä ei ole ollut käytössä. Suostuttelun määrä Helteen vastauksissa on siis noussut 80-luvulla pysyväksi keinoksi. Myöskin Helteen tapa ”kertoa kuinka tilanteessasi oikeasti kävi”, eli tyyppi 5, on alkanut vaikuttaa vasta 1980-luvun puolella. Tyyppien 3 ja 4 (Tyrmäys ja Vahvistus) osuudet eivät ole kokeneet huomattavia muutoksia kyseisenä aikana. Kumpaakin on esiintynyt tasaisesti pienellä prosentuaalisella määrällä vuodesta toiseen. Kuten jo aiemmin kävi esille, Helteen vastaustyyli ei ole muuttunut huomattavasti kyseisellä aikavälillä. Selvää on kuitenkin se, että 1980-luvulle tultaessa hänen vastaustapansa ovat hieman monimuotoistuneet.

5.3) Positiiviset ja negatiiviset vaikutuskeinot

Luokitellessani vastauksia huomasin, ettei pelkkä tyyppittely riitä, joten lisäsin luokituksiin merkinnän siitä, onko vastauksissa käytetty menetelmänä positiivisen vai negatiivisen kautta vaikuttamiseen pyrkimistä. Lähinnä näissä tapauksissa tämä tarkoittaa sitä, käyttikö Helle

vastauksessaan pelottelevia vai positiivisia mielikuvia. Näitä vaikutuskeinoja ei niinkään näkynyt ensimmäisten vuosien aikana, vaan tarve niille syntyi vasta 70-luvun lopulla, josta niiden merkitys ja määrä alkoivat tasaisesti kasvaa. Taulukosta numero 5 voi seurata määrän kehitystä kyseisinä vuosina. Positiivisten ja negatiivisten vaikutuskeinojen nimet jo itsessään selvittävät paljon sitä, mistä on kyse. Positiiviset keinot ovat yleensä rohkaisevia ja vahvistavia, jotka kannustavat kysyjää jatkamaan ja vievät tätä eteenpäin. Näissä keinoissa Helle on käyttänyt paljon *värittäviä ilmaisuja*, jonka avulla hän on luonut kielteisen tai myönteisen arvo- tai tunnelatauksen antamatta juurikaan perusteluja. (Kakkuri-Knuutila 2004: 256)

”Frigid -64” aivan selvästi kykenet kokemaan seksuaalista mielihyvää, mutta olethan jo itsekin havainnut, että olet vielä varsin nuori ja elimistösi on vasta kypsymässä. Kun nyt maltat mielesi ja jätät aikuiset miehet seurastasi ja koet nuorena olemisen iloa ja riemua, styylaamista, hengaamista tai miksi sitä haluatkin sanoa ja annat aikaa itsellesi kehittyä niin jatkossa voit hyvin myös henkisesti ja mahdollistat myös tyydytyksen tunteen kokemisen monipuolisena elämyksenä. –Suosikki 4/81

”—Etsi jatkossa sellaista poikakaveria, jolla olisi Sinun arvostamiasi ominaisuuksia – eli mieti mitä kaipaat hyvästä ihmissuhteesta. Opettele puhumaan poikakaverillesi avoimesti omista ajatuksistasi, toiveistasi ja periaatteistakin. Seksi todella voi olla hauskaa, mutta se edellyttää tavallisesti onnistuakseen hyvää henkistä suhdetta ja pohjaa – minkä nuoret turhan usein unohtavat.”Suosikki6/93

Nämä molemmat vastaukset ovat sävyiltään lämpöisiä ja ystävällisiä, ja niissä tuodaan myös kysyjän ongelma, eli seksi tai yhdyntä, esille positiivisena ja hyvänä asiana: ”mahdollistat myös tyydytyksen tunteen kokemisen monipuolisena elämyksenä” sekä ”seksi todella voi olla hauskaa”, jotka molemmat vahvistavat positiivista mielikuvaa yhdynnästä, mutta vasta siellä jossain hamassa tulevaisuudessa eikä tässä hetkessä. Vastaavasti yhdyntää ja seksuaalisuutta käsittelevät vastaukset voivat olla myös pelottelevan ja negatiivisen sävyisiä:

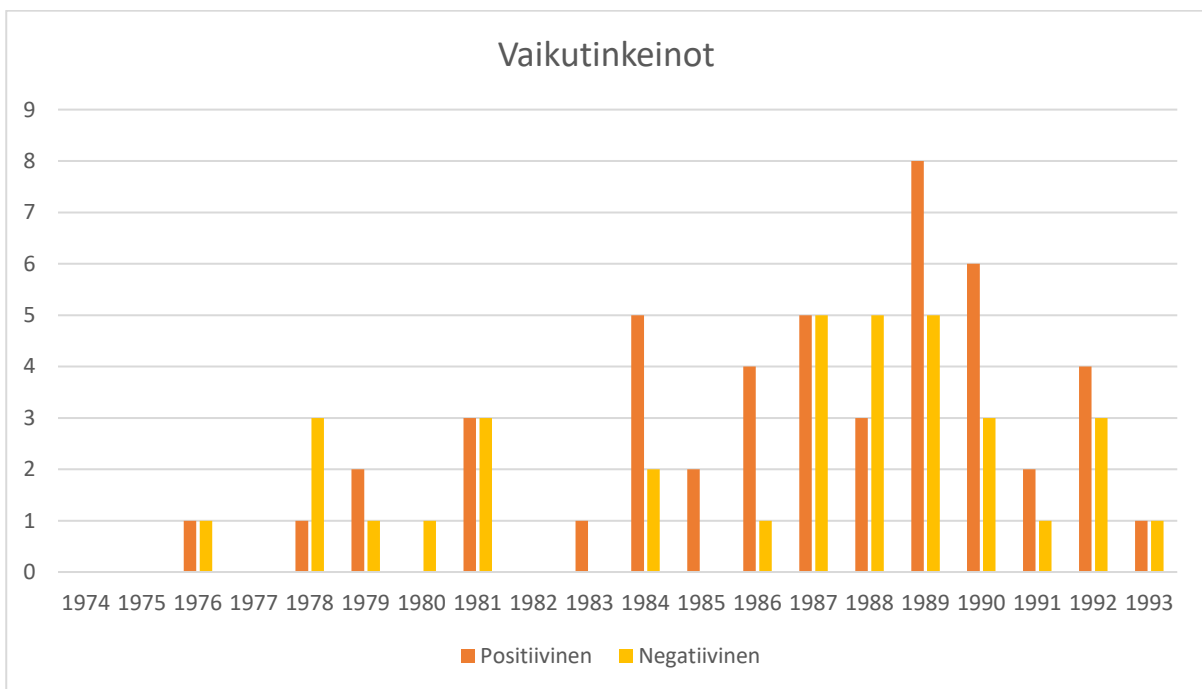
”Vielä neitsyt”: Olet liian nuori sukupuoliyhdyntään – mitä ihmettä sitten koet isompana jos jo pikkutyttöinä rupeat yhdyntöihin. Lisäksi hyvin nuorena aloitetut sukupuoliyhdyntät aiheuttavat selvästikin riskin saada pahanlaatuisia solumuutoksia sukupuolielimiin varsin varhaisella iällä, elimistö kun ei ollenkaan vielä limakalvojenkaan osalta valmis yhdyntöihin. Tyydy nyt vain hyväilyihin ja suukotteluihin ja vaikkapa pettingiin, jota olet harrastanutkin.(Suosikki5/87)

Leijona -73: Toivottavasti selvisit ongelmastasi pelkällä säikähdyksellä – Olet liian nuori yhdyntöihin, ethän millään pysty kantamaan mitään vastuuta vielä mahdollisista seurauksista. Suosikki11/89

Et ole maksua vastaan toiminut, joten tuskin Sinua kukaan huoraksi voisi sanoa, mutta todellakaan ei kovin

järkeväksi toimintaasi voi sanoa. Ei kovin moni kundi kunnioita tyttöä, joka ei välitä itsestään eikä arvosta itseään – he vain käyttävät sinua hyväkseen. Mielestäni tarvitsisit perusteellista apua ja neuvontaa vaikkapa kotikaupunkisi jossain nuorisoneuvolassa tai vastaavassa. (Suosikki 8/89)

Ylläolevissa esimerkeissä seksuaalisuus, yhdyntä ja seksi nähdään negatiivisessa valossa ja siihen liitetään pelottavia ja epämiellyttäviä mielleyhtymiä: ”sukupuolilyhdyntät aiheuttavat selvästikin riskin saada pahanlaatuisia solumuutoksia sukupuolielimiin”, ”ethän millään pysty kantamaan vastuuta mahdollisista seurauksista (raskaus), ”ei kovin moni kundi kunnioita tyttöä, joka ei välitä itsestään” (jos harrastaa usean kumppanin kanssa seksiä). Kaikissa näissä esimerkeissä Helteen tavoite on kuitenkin sama, yhdyntän siirtyminen tästä hetkestä tulevaisuuteen. Keinoina hän on käyttänyt joko positiivisten mielikuvien liittämistä tulevaisuudessa tapahtuvaan yhdyntään (nautinto, onnistuminen, tyydytys) tai negatiivisten liittämistä tämänhetkiseen mahdolliseen yhdyntään (pahanlaatuiset solumuutokset, raskauden pelko, kunnioituksen menetys). Kuten taulukosta 5 voi huomata, on positiivisten mielikuvien käyttö ollut yleisempää kuin negatiivisten, vaikkakin joinain vuosina negatiiviset ovat nousseet samoihin tai suurempiin määriin.

Taulukko5

5.4) Aihekohtaiset muutokset

Seuraavissa luvuissa perehdytään tarkemmin ja ymmärtävästi aihekohtaisesti tapahtuneisiin muutoksiin kysymyksissä ja vastauksissa vuosien 1974-1993 välisenä aikana.

5.4.1) Yhdyntöjen aloitus

Yhdyntöjen aloittaminen on asia, joka pohdituttaa nuoria vuodesta toiseen. Ensimmäinen yhdyntä symboloi monille nuorille aikuistumista, se voidaan nähdä initaatoriittinä, jonka jälkeen lapsuuden koetaan jäävän taakse. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 95.) Tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä on aineistossa yhteensä 69 kappaletta. Ajallisesti niitä on ilmestynyt kaikkina vuosina vuodesta -75 lähtien. Nimensä mukaisesti näissä kysymyksissä kysytään yhdyntöjen aloituksesta sekä ensimmäiseen yhdyntään liittyvistä asioista. Suurin osa kysymyksistä on muotoa ”olenko valmis yhdyntöihin”, ”minkä ikäisenä yhdyntät tulisi aloittaa”, ”onko haitallista, jos aloitan yhdyntät” tai sisältävät tarkan kuvauksen kysyjän tilanteesta ja kysymyksen olisimmeko/olenko valmis. Ensimmäisestä yhdyntästä kysytään myös liittyen kipuihin ja haittoihin. Helteen linja vastauksissa on pysynyt hyvin samanlaisena vuosien mittaan, kuten seuraava esimerkki hyvin havainnollistaa:

”Pimpinella” Sinun on syytä kyllä odotella pari vuotta – kyllä ehdit silloinkin nauttia yhdyntöistä, jotka varmasti onnistuvat paremmin, kun olet itsekin elimistösi puolesta kypsempi nihin ja kun voit myös tajuta paremmin omat tuntees--Suosikki 5/76

”Tiukkapimppi” Olet vielä sellaisessa kehitysvaiheessa sukuelintesi osalta, etteivät yhdyntät ole ajankohtaisia – pitäisi nyt vaan uskoa, ettei heti ekojen menkkojen jälkeen ole tarkoitus yrittää yhdyntää. Olet kerta kaikkiaan liian aikaisin ollut asialla, olet vasta 14-vuotias ja saatat jopa aiheuttaa itsellesi pitkäaikaista haittaa noilla puuhillasi. Annahan elimistöllesi aikaa parisen vuotta ainakin mikäli haluat toimia järkeväsi ja todella nauttia sukupuolielämästä myöhemmin. Suosikki7/92

Näiden vastausten välillä on kulunut aikaa 17 vuotta, mutta ne ovat hyvin lähellä toisiaan. Vastauksissa tai kysymyksissä ei siis ole tapahtunut suurta vaihtelua tämän aiheen sisällä. Kysymystyyppejä näissä kysymyksissä dominoivat tyypit yksi ja kaksi eli ”Mitä tehdä?” ja ”Onko haittaa?”. Yhdistelmä vastauksissa tulevat näkyviin myös tyypit 3 ja 4 (toiminko oikein ja mikä se on). Niissä kysymyksissä, joissa ikä on näkyvissä, haarukka on 12–16 vuotta. Poikia kysyjistä on vain kolme kappaletta, suurin osa on tyttöjä tai kysyjä, joiden sukupuoli ei tule esille.

Vastaukset ovat kysymyksiä moninaisempia ja niissä on käytetty paljon yhdistelmiä. Suurimmassa osassa on käytetty vastaustyyppiä 1 (toimi näin) tai 2 (suostuttelu), lisäksi keinoa 4 (vahvistus) sekä positiivisia ja negatiivisia miellelyhtymiä. Negatiivisia keinoja on käytetty enemmän ennen vuotta 1984, jonka jälkeen positiivisen kautta vastaaminen on lisääntynyt ja pitänyt asemansa vuoteen 1993 saakka. Mielenkiintoinen huomio on kuitenkin se, että positiivisten ja negatiivisten miellelyhtymien käyttäminen näyttää kulkevan käsi kädessä kysyjien ikien mukaan. 13-vuotiaiden tai nuorempien kysymyksiin vastatessaan Helle on käyttänyt pääsääntöisesti vain negatiivisia

mielikuvia, 14-vuotialle vastatessaan hän on käyttänyt molempia, ja 15-vuotiaille tai vanhemmille vastauksia dominoivat positiiviset mielikuvat.

”Elimistösi ei ole lainkaan valmis vielä yhdyntöihin, ei fyysisesti etkä sitä ole vielä henkisesti- se nyt on vain uskottava—Älä yritä jättää väliin varhaisnuoruuttasi – katuisit sitä raskaasti jälkeenpäin-” 12/91 tyttö 12

”Hyvin varhain ja hyvin nuorena aloitetut yhdynät saattavat aiheuttaa jopa kyvyttömyyttä kokea nautintoa sitten aikanaan sukupuolielämän käynnistyessä enemmän säännöllisenä” 11/92 tyttö 13

”On osoitettu, että varsiin varhain aloitetut yhdynät ovat omiaan aiheuttamaan nuorille tytöille hyvin nuorella iällä ikäviä ja pahanlaatuisia, jopa syöpään johtavia solumuutoksia sukuelinten limakalvoilla, jota kehitystä kiihdyttävät tietyt yhdynnässä tarttuvat virustaudit.” tyttö 14 Suosikki 16/88

”Ehdit ihan varmasti aikanaan kokea seksiä, kun itse koet olevasi siihen valmis pitsi fyysisesti, myös henkisesti, jolloin kykenet myös kantamaan vastuuta päätöksistäsi tyttö 14,” Suosikki11/89

”Maltahan nyt vielä mielesi yhdyntää ajatellen ja opetelkaa tuntemaan toisianne paremmin niin henkisesti kuin fyysisesti, vaikkapa oppimalla hyväilemistä ja mielihyvän tuottamista toiselle, niin sitten teillä on aikanaan todella mahdollisuus saada tyydytys yhdynnästä” tyttö 15 Suosikki 10/88

”Lisäksi omaatte vastuuntuntoa toisistanne, mitä eivät läheskään kaikki ihmiset omaa – valitettavasti. Kyllä voitte hyvinkin odotella Sinua ajatellen, että kypsyt lisää ihmisenä – te kaksi kyllä pärjätte tässä maailmassa Tyttö 15 Suosikki 12/90

Kaikkia näitä yhdistää kuitenkin pidättäytyvä kanta yhdyntään tällä hetkellä. Mutta se, kuinka yhdyntä ilmastaan, vaihtelee kysyjien iän mukaan hiukan. Taustalla on mahdollisesti ollut ajatus siitä, että nuorempia on varjeltava yhdynnän aloitukselta, kun taas vanhemmilla se saattaa olla jo piankin ajankohtaista. Helteen suhtautuminen yhdyntään itseensä ei näyttäytynyt negatiivisessa valossa, eivätkä hänen vastauksensa olleet konservatiivisia vaan enemmänkin liberaaleja:

”Toisaalta kysy onko tarkoitus, että on yhdynnässä vain yhden ihmisen kera elämässään. Kuten tiedät on varsin moninaisia kulttuureita ja niissä hyvinkin erilaisia tulkintoja tuosta kysymyksestä. Kukin kulttuuripiiri pyrkii luomaan omia pelisäntöjään osin mm. eettiseltä pohjalta vahvistaakseen ao. kulttuurialueen perintöä. Avioliitossa on omat pelisäntönsä, jotka asianosaiset itse vahvistavat saaneensa aikanaan oman myöntävän vastauksensa. Nuorena ihmisenä Sinun täytyy itse päättää minkälaisia kokemuksia ja millä seuraamuksilla itsellesi haluat hankkia. Uskon kyllä Sinun pärjäävän, olet kirjeelläsi osoittanut omaavasi tervettä harkintakykyä. Suosikki 4/84

”Turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunne ilman ei-toivotun raskauden pelkoa yhdessä fyysisen

mielihyvän tuottamisen kanssa (tutustukaa yhdessä kummankin sukupuolen erogeisiin alueisiin) takaa jo aika pitkälle tyydytyksen saamisen.” Suosikki 7/85

Yhdynnän aloitukseen liittyvissä vastauksissa Helle tukeutuu oman aikansa terveystietoihin. Ja perusteleekin usein vastausta käyttäen ”viimeisintä tutkimustietoa” kuten Suosikissa 8/84: *”Lääketieteellisesti on sen sijaan osoitettu että kovin nuorella iällä ja varhain aloitetut yhdynnät ovat omiaan aiheuttamaan ikäviä ja pahanlaatuisia solumuutoksia.” (Suosikki 8/84.)* Tällä Helle perustelee melkein kaikkien alle 16-vuotiaiden yhdynnän aloitushalujen hillitsemistä.

Selvää on, että ensimmäiseen yhdyntään tai yhdynnän aloitukseen liittyvät kysymykset ovat palstan alusta asti olleet tärkeä ja nuoria kiinnostava teema, joka kuukausi toisensa perään näkyy palstoilla. Näissäkin kysymyksissä kysyjät kaipaavat henkilökohtaista huomiointia ja vastauksia. Vaikka Helle olisi edellisessä lehdessä vastannut saman ikäisen nuoren kysymykseen siitä, onko hän valmis yhdytään, voi seuraavassa lehdessä olla uusi kysymys hyvin samanlaisine yksityiskohtineen. Kysymystenasettelut ovat pysyneet vuosien ajan yllättävänkin samanlaisina, kysyjistä vain 23 kappaletta oli ilmoittanut ikänsä, joten en kovin vahvaa yleistystä pysty vetämään kysyjien iän muutoksesta. Ikänsä ilmoittaneista 13-vuotiaiden ja nuorempien määrä on kuitenkin suhteellisesti kasvanut siirryttäessä 90-luvulle. Tämä tukee Osmo Kontulan ja Elina Haavio-Mannilan saamia tutkimustuloksia siitä, kuinka sukupuoliyhdyntöjen aloittamisiässä on tapahtunut suuri muutos viimeisten vuosikymmenten aikana. Heidän mukaansa 1930-luvulta 1980-luvulle asti yhdyntöjen aloittamisikä on jatkuvasti varhaistunut jääden 1980-luvulla siihen, että hieman yli 20% on kokenut ensimmäisen yhdyntänsä alle 16-vuotiaana ja hieman yli puolet 18-vuotiaana. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 95.)

Neitsyyteen liittyvien kysymyksien suhteen minulla oli vakaa ennako-olettamus siitä, että neitsyyden varjelu tai sen suojelu tulisi näkyviin voimakkaasti kysymyksissä ainakin 1970- ja 1980-luvuilla. Aineisto kuitenkin osoitti omat ennako-olettamukseni tämän suhteen aivan vääriksi. Lain silmissä salavuoteuteen liittyvä rangaistus oli poistettu jo vuonna 1926, sitä ennen kahden naimattoman välinen sukupuolisuhde oli ollut rangaistava teko (Hertzberg 1988: 56.) Lain lisäksi erityisesti nuorten seksuaalista elämää on pyritty rajoittamaan myös muillakin keinoilla. Osmo Kontula kuvailee nuorten sukupuolielämän aloitusta seuraavasti *”Sukupuolielämän aloittamista voidaan säädellä sekä asettamalla siihen rajoituksia, opettamalla kuinka sen tulee tapahtua tai vaikenemalla asiasta kokonaan”* (Kontula & Haavio-Mannila 1993:89) Aineistoni perusteella näyttää kuitenkin vahvasti siltä, että nuorilla oli enemmänkin huoli tai kiire yhdynnän aloituksesta

ja neitsyyden menetyksestä kuin tarve suojella ja ”säästää” itseään. Tässä yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioida, että palstalle kysymyksiä lähettäneet nuoret eivät kuvaa koko Suomen nuorisoa. Ja näistä asioista kysyivätkin juuri ne nuoret, joiden elämässä yhdynnän aloitus tuntui läheiseltä asialta. Vaikkakin myös toisen suuntaisia kysymyksiä esiintyi palstalla pariin otteeseen.

5.4.2) Yhdyntään liittyvät hankaluudet

Sukupuolielämä voi tarjota ihmiselle mitä suurinta tyydytystä, aina näin ei kuitenkaan ole. Sukupuolielämässä ilmenee paljon erilaisia häiriöitä. Näitä häiriöitä saattaa ilmetä missä tahansa ihmisen seksuaalisen reaktion eri vaiheessa: halussa, kiihottumisessa tai orgasmissa. (Kontula & Haavio-Mannila 1993: 272.) Yhdyntähankaluuksiin olen luokitellut kaikki ne kysymykset, joissa kysyjä kokee jonkun asian hankaloittavan yhdyntäänsä (kipu, nautinnon puute, halun puute, orgasmin puute). Aineistosta löytyi yhdynnän hankaluuksiin liittyviä kysymyksiä yhteensä 93 kappaletta, eli se on aiheutypiltään suurin kategoria. Ikähaarukka kysyjillä oli 14–20, joista eniten oli 16- ja 17-vuotiaita kysyjä. Tätäkin kategoriaa dominoivat tytöt, poikien osuus kysyjistä oli yhteensä kymmenen kappaletta, ja sukupuoli ei tullut esille seitsemällä kysyjällä. Tämän kategorian sisällä kipuihin liittyvät kysymykset ovat suurin yksittäinen aihe, joka esiintyy yhdyntään liittyvänä hankaluutena. Nautintoon ja orgasminsaantivaikkeuteen liittyviä kysymyksiä on kuitenkin 37 kappaletta, eli se ei jää kauaksi taakse. Muita esille nousseita ongelmia yhdyntään liittyen ovat muun muassa emättimen tiukkuus ja erektioon liittyvät ongelmat. Seuraavissa esimerkeissä näkyy hyvin perinteinen yhdyntään liittyvän hankaluuden esittely.

”Dear Doc” Selvittäisitkö mulle pari seikkaa? Olen ollut 5-6 kertaa sukupuoliyhteydessä poikakaverini kanssa. Millään kerralla se ei onnistunut. Missä vika? Esileikki on ollut mielestäni riittävä. Olen 17-vuotias ja ollaan oltu yhdessä reilut 2 vuotta eli tunnetaan siis jo toistemme paikat. Joka kerralla penis on kyllä mennyt noin puoleen väliin sisälle. Mua sattuu edelleen hirveästi, joka kerta. Olenko vielä neitsyt, kun kerran tuli vähän verta? Kerro vielä miten voin hankkia ne e-pillereit, kun olen hirveän ujo. Kiitos etukäteen nim. Tietämätön -71” Suosikki 14/88

”Moi! Olen 19-v tyttö ja olen seurustellut poikaystäväni kanssa kohta jo vuoden ajan. Nyt kysyisin mistä johtuu, että en saa orgasmia yhdynnässä? Meillä on erittäin hyvä suhde ja olemme keskustelleet asiasta, mutta syytä ei löydy. Kaikki on kyllä ihanaa, mutta orgasmia ei tule. Nim. Vastauksesta kiitollinen.” Suosikki

1/90

Kivun ja nautinnon osuus kysymyksissä ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta merkillepantavaa on se, että nautintoon liittyvien kysymysten määrä on lähtenyt kasvuun vasta 80-luvulla ja vakiinnuttanut

osansa vuodesta 1985 eteenpäin. Ennen tätä kipuihin liittyvät kysymykset olivat valtaosa kaikista yhdyntään liittyvistä kysymyksistä, mutta pikkuhiljaa 80-luvulle siirryttäessä myös nautinnon puuttuminen tai vähäisyys on nähty ongelmallisena. Se on nähty jopa niin suurena ongelmana, että siitä on kehdattu kysyä palstalla. Tätä näkemystä tukee myös se, että ensimmäistä kertaa ”orgasmi” sanana ilmestyi tällä palstalla vuonna 1979, mutta kysymyksessä silloin tiedusteltiin ”mikä tuo orgasmi on?”. Vuodesta 1981 yleistyivät kysymykset, joissa pohdittiin, kuinka orgasmi olisi mahdollista saavuttaa. Tämä kaikki viittaa siihen, että tyydytyksen ja nautinnon määrä osana yhdyntää ovat kasvattaneet merkitystään 1980-luvulle siirryttäessä, ja varsinkin 1985 vuodesta eteenpäin. Poikien kysymyksissä esiintyvät eniten erektio ja liian nopeaan laukeamiseen liittyvät ongelmat. Poikien kysymyksiä ei tässä kategoriassa juurikaan näkynyt ennen 1990-lukua. Kymmenestä kysymyksestä seitsemän on ilmestynyt 1990-luvun puolella ja vain kolme vuosien 1974–1989 aikana, vaikka ajallisesti tämä on huomattavasti pidempi väli. Eli pojat ovat selvästi rohkaistuneet kysyjinä 90-luvulle tultaessa.

Moi Eki! Mulla on yx probleema. Mä oon 16-vuotias poika ja olen ollut yhdynnässä kahdesti ja laukesin melkein heti. Jouduin tyydyttämään tytön käsin. Onko mussa jotain vikaa? Mistä tyttöä hyväillään, että hän alkaa kiihottua? Usein olen kuullut, että tyttöä alkaa kiihottaa kun työntää hänen sisäänsä sormet. Onko tästä haittaa tytölle? Satuttaako tämä häntä, koska hän alkaa voinkia ikäänkuin häntä sattuisi. Muuten kaikki on ok. Kiitti hyvästä palstasta. Nim. Laukeaa kun liipasimesta vetää. Suosikki 1/92

Tästäkin kysymyksestä välittyy huoli kumppanille tuotettavasta nautinnosta yhdynnän yhteydessä. Poika on huolissaan siitä, ettei tuota tytölle tarpeeksi nautintoa yhdynnän aikana, koska tulee liian nopeasti, ja hän haluaisi neuvoja siihen, kuinka tyttöä voisi tyydyttää käsin.

Tälläkin hetkellä valloillaan oleva ajatus miesten ja naisten erilaisesta seksuaalisuudesta on vaikuttanut siihen, että kummallekin on annettu tiettyjä oletuspiirteitä, joita Helle vastauksissaan toistaa ja toteuttaa. Näitä oletuksia aineistoni perusteella ovat esimerkiksi se, että naispuoliset henkilöt kaipaavat seksuaalisuutensa toteuttamiseksi enemmän henkistä yhteyttä kuin miespuoliset. Miespuoliset henkilöt eivät myöskään yleensä ole ”hyvin perillä” naisten anatomiasta tai siitä kuinka naisia tulisi tyydyttää. Tytöille kerrotaankin useaan otteeseen, että heidän vastuullaan on ”opettaa” pojille, kuinka heille tuotetaan tyydytystä. Poikien myös kuvaillaan usein unohtavan naisten tyydytys, lisäksi korostuu naisille hyvänolon tuottamisen erilaisuus, vaikka poikien esittämissä kysymyksissä myös usein esiintyy huoli tyttökaverin nautinnosta tai seksuaalisen halun vähäisyydestä. Esimerkiksi: ”*Erityisesti pojat ja miehet*

unohtavat tämän puolen valitettavan usein, kuvitellen naisten kokevan jotain jonkun parin minuutin ähellyksen aikana, jonka keskittyvät yhdyntään”(Suosikki 8/8)6 tai ”Pojat nyt eivät yleensä niin kovin hyvin ole perillä naisen anatomiasta, vaikka syytä kyllä olisi, joten tuskin poika huomaa asiaa”(Suosikki 4/87).

Kysymys- ja vastaustyyppejä analysoitaessa suurin osa vaikeuksiin liittyvistä kysymyksistä (kuten esimerkeistäkin huomaa) on tyyppiä 1 eli ”Mitä tehdä/kuinka toimia?”. Tähän on saatettu lisätä tyyppiä 2 eli ”Onko haittaa?” sekä 5 ”Mikä/Mitä tämä on?”. Muut tyypit esiintyvät vain satunnaisesti. Jo kategorian nimeenkin, yhdyntään liittyvät hankaluudet, liittyy ajatus siitä, että nämä ovat ongelmia, joihin on olemassa ratkaisu. Ja tämä ratkaisu on useimmiten muotoa ”toimi näin, jotta ongelmasi poistuu”. Yhdyntäkivut ovat olleet jatkuva ongelma vuodesta 1974 alkaen. Kipua on syntynyt useimmiten yhdynnän yhteydessä joko emättimen tiukkuudesta tai kuivuudesta johtuen, ja kipua on saattanut jatkua myös yhdynnän jälkeen.

”Mä olen 16-vuotias tyttö. Mulla onkin paljon vaivoja – Sitten ollessani poikafrendin kanssa yhdynnässä ”se” ei vaan tahdo millään mennä ”sinne”, vaan se pitää ohjailla sinne käsin. Joskus koskee vielä pari päivää yhdynnän jälkeenkin. Miten tulee menetellä, jos kondomi sattuu luiskahtamaan emättimeen yhdynnän aikana? Nim. Jossu” Suosikki 2/87

”Moicca! Olen 16-vuotias tyttö ja olen seurustellut puolisen vuotta itseäni 4-vuotta vanhemman pojan kanssa. Kuukausi sitten yritimme yhdyntää, mutta se jäi vain yritykseksi. Poikakaverini siitin ei mahtunut sisään. Yritimme monta kertaa ja halusin sitä yhtä paljon kuin hänkin, joten jännittämisestä ei ollut kyse.

Mitä mä voin tehdä? Oonko mä ikuisesti tämmöinen? Nim. Cover girl 8/91

Nautintoihin ja orgasmiin liittyvät kysymykset kuuluvat pääsääntöisesti ryhmään 1, mutta ensimmäisissä kysymyksissä käytetään myös tyyppiä 5, erityisesti kun pohditaan sitä, mikä orgasmi on. Tytöt kysyvät nautinnosta, pojat orgasmista tai siitä, miksi orgasmi tulee liian aikaisin. Yhdyntäkipuihin liittyvistä kysymyksistä vain kaksi kappaletta oli tullut pojilta ja nekin 1990-luvun alussa. Seuraavalla tavalla kysyjät kaipaavat neuvoja saadakseen tyydytystä:

*”Heippa Doc! Mä oon yks nuori neitokainen ja ois pari problemaa 1. Mä olin erään pojan kanssa vähän aikaa sitten sängyssä ja harrastimme pettingiä. Pojan hyväillessä mua mä en tuntenut minkäänlaista tyydytystä, vaikka olinkin muuten kiihottunut.—Miten pojan saa kiihottumaan seksuaalisesti pettingillä?”
Suosikki 1/89*

”Mä oon 18-v tyttö ja seurustelen 22-vuotiaan pojan kanssa. Poikakaverini on ensimmäinen, jonka kanssa mä oon ollu yhdynnässä. Poikakaverini on erittäin hellä ja kärsivällinen eikä pakota mua yhdyntään, vaan

kysyy ensin haluanko minä ja minä sanon usein ei, koska minulla on tämä ongelma, johon haluaisin pikaisen vastauksen. Asia on näin, että aina yhdynnän jälkeen mulla tulee emättimestä lämmintä nestettä ja sitä valuu sitten pitkin yötä kun vähänkin liikaa ja aamulla kun nousee niin on alushousut heti märät. Miksi? Onko tämä virtsaa? Onko tämä epänormaalia? Se on erittäin epämiellyttävää ja haluaisinkin tietää onko siihen mitään lääkettä vai onko minulla huonot virtstarakon sulkihalitukset? Ehkäisynä olemme käyttäneet ehkäisyputkia, jotka laitetaan emättimeen. En ole myöskään saanut orgasmia, vaikka olemme yrittäneet tehdä ynnän hitaasti, mutta luulen sen johtuvan siitä, että jännitan tätä yhdynnän jälkivaikutusta. Nim. Too much trouble” Suosikki 10/86

” Heippa! Olen 18-vuotias tyttö, melkein 19-vuotias. Ongelmani on puutteellinen orgasmin saaminen yhdynnässä, minkä seikan koen tosi kiusalliseksi. Tämän olen huomannut jo kahden pojan kanssa. Ex-poikaystäväni kanssa seurustelin n. 2kk ja olimme useasti yhdynnässä, mutta aina vaan hän sai orgasmin ja alkoi käydä uniseksi lauettuaan, kun minä olisin ollut vasta vedossa. Esileikki on ollut mielestäni hyvin hoidettu, mutta jäi usein kuitenkin liian lyhyeksi, kun on ollut kiire itse asiaan. Minäkin haluaisin tuon hyvänolon tunteen enkä ainoastaan kipeitä paikkoja nim. Vihainen itselleen” Suosikki 6/92

Orgasmia ja nautintoa etsiessään kysyjillä on hyvinkin samankaltaisia ajatuksia siitä, mitä orgasmin saavuttamiseksi tarvitaan. Alusta alkaen kysyjät kuvailevat asioita, jotka ajattelevat olevan tärkeä osa orgasmin saavuttamista ”Poikakaverini on erittäin hellä ja kärsivällinen eikä pakota mua yhdyntään, vaan kysyy haluanko minä.” (Suosikki 10/86), ”olen keskustellut asiasta poikakaverin kanssa ja hän on hyvin ymmärtäväinen. Tiedän kuitenkin, että haluaisi, että minäkin saan. – Asia on sen verran kummallinen, että jos tyydytän itseäni, niin silloin saan. – Pelkään, että suhteemme kärsii tästä asiasta. Olen yrittänyt todella rentoutua enkä omasta mielestäni ole mitenkään hermostunut, kun olemme sängyssä.” (Suosikki 10/87). ”Meillä menee hyvin ja pystymme puhumaan toisillemme todella avoimesti. Yhdynnässä olimme ekan kerran puoli vuotta sitten eli lähes puolitoistavuotisen seurustelun jälkeen. Poikakaverini on hellä ja huomaavainen sekä kärsivällinen, mutta minulla on yks kaamea ongelma. Yhdynnässä en saa orgasmia enkä kiihotu kuin hieman. Esileikkiä harrastamme tarpeeksi kauan.” (Suosikki 1/91). Nämä samat mielikuvat välittyvät useimmissa orgasmista ja nautinnosta kysyvissä kysymyksissä. Oma halu, rentoutuminen, keskusteluyhteys sekä riittävän pitkä esileikki esitellään usein asioina, joiden ajatellaan edistävän orgasmia.

Helteen vastaukset ovat tässäkin kategoriassa pysyneet hyvin samanlaisina: hän vastaa suorasti annettuun kysymykseen. Vastaustyyppit ovat myös pääsääntöisesti tyyppiä 1 (Toimi näin). Tämän lisäksi vastauksissa on pääsääntöisesti käytetty tyyppiä (2,4 ja 5). Ykkösen lisäksi vastaustyyppi 2

(Suostuttelu) on ainoa, jota on merkittävästi käytetty omana tyyppinä. Positiivisia mielikuvia Helle on käyttänyt vakuuttelutapana huomattavasti negatiivisempia useammin: positiivisia mielikuvia 28 kappaletta ja negatiivisia 9 kappaletta. Positiivisten mielikuvien käyttö on lisääntynyt erityisesti 80-luvun lopulla. Kysymyksissä ei ole näkyvissä iän ja positiivisten tai negatiivisten vaikutteiden eroa. Näyttää enemmänkin siltä, että muutokset ovat tapahtuneet aikakaudesta eivät kysyjästä riippuvaisista tekijöistä.

”Tuskaillet kun yhdyntä ei onnistu ja kuitenkin hädin tuskin tunnet noita partnereitasi. Onnistuneeseen yhdyntään tuskin päädytkään, jos vain yrität mekaanista suoritusta, jota kirjeesi henkii. – Sinun on syytä hieman paneutua tunne-elämäsi ja antaa sille paremmat mahdollisuudet kehittyä, muuten koet lisää pettymyksiä” Suosikki 7/78

”Onnistuneeseen yhdyntään tarvitaan huomattavaa henkistä latausta, esileikkeineen – toisen osapuolen tuntemusta ja mielihyvän tuottamisen taitoa ja halua” Suosikki 9/80

”Tuon fyysisen – kehollisen kehityksen myötä myös henkinen kehittyminen vaatii aikaa ja opettele tuntemaan itseäsi paremmin niin opi samalla ymmärtämään kaveriasikin hyvin. Aivan liian moni nuori pettyy raskaasti ryhdyttyään kovin varhain yhdyntään poikakaverinsa kera” 12/83

”Esileikillä on silläkin varsin suuri merkitys. Hyväilyt ja hellyyden osoittaminen ovat oleellisia yhdyntään onnistumiseksi. Samoin suuresta merkityksestä useimmille ihmisille on se tunteeko ja kuinka hyvin partnerinsa eli henkisen yhteenkuuluvuuden tunne” Suosikki 9/88.

Helteen vastauksissa näkyvät samat ajatukset vuodesta toiseen. Kuten yllä olevista esimerkeistäkin käy ilmi, tyydyttävän yhdyntään kulmakiviä ovat Helteen vastausten perusteella: henkinen kehitys, tunne- ja keskusteluyhteys, esileikki, molemminpuolinen tuntemus, hyväily, kärsivällisyys ja hellyys. Vastauksissa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia tuona ajankohtana. Tunneyhteyden korostaminen sekä luottamuksen ja keskusteluyhteyden korostus on kasvanut jonkun verran siirryttäessä 1980-luvun jälkipuoliskolle, henkisen kypsyyden puutoksen korostaminen puolestaan vähentynyt. Vastaukset ovat myös monipuolistuneet ja neuvot yksityiskohtaistuneet:

”Aivan selvästi kykenet kokemaan seksuaalista mielihyvää, mutta olethan jo itsekkin havainnut, että olet vielä varsin nuori ja elimistösi on vasta kypsymässä – niin jatkossa voit hyvin myös henkisesti ja mahdollistat myös tyydytyksen tunteen kokemisen monipuolisena elämyksenä” Suosikki 4/81

”Mahdollisesti hieman liian varhain koit ensimmäiset yhdyntäsi. Olet kokenut yhdyntöjä ymmärtämättä täysin koko tapahtumaa- kyseessä on ollut enemmän mekaanisen tyydytyksen hakeminen kuin henkisen ja fyysisen tuntemuksen summa, jota joudut nyt sitten asteittain opettelemaan. Suosikki 4/86

”Hyväileminen kaiken kaikkiaan liittyy kehon kaikkiin alueisiin ja kahden toisistaan vakavasti pitävän ihmisen tulisi voida vapaasti kertoa toisilleen mille alueille kohdistuva hyväily tuottaa eniten mielihyvää.

”Suosikki 10/87

”Pääsiallisin syy lienee todellakin jännittäminen yleensä tai pelko. Voisitte kokeilla saako poikaystäväsi Sinut tyydytetyksi pettingin avulla ja pitäkää nyt taukoa yhdynnässä.” Suosikki 1/91

Orgasmeista kysyttäessä vastaukset ovat myös sisällöltään pysyneet hyvin samansuuntaisina ja helteen vastaukset ovat olleet monipuolisia alusta alkaen, tässä ensimmäisen ”miksi saa orgasmia”-kysymyksen vastaus:

”Ei orgasmi tule ja kolahda kuin limupullo automaatista. Kyseessä on hyvin monisäikeinen tapahtumaketju, joka yhdynnän kyseessä ollen edellyttää hellyyttä, hyväilyä, tunnetta (esileikkiä) hallittua tekniikkaakin, toisen tuntemusta eli kaiken kaikkiaan hyvin moninaisia asioita. Suosikki 1/81

Myöhemmissä vastauksissa on korostettu myös sitä, kuinka orgasmi on henkilökohtainen kokemus ja voi olla erilainen henkilöstä riippuen. Myös klitoriksen, hyväilyjen ja pettingin sekä masturboinnin merkitystä Helle on korostanut.

”Orgasmi eli sukupuolisen kiihottumisen huippuun saavuttaminen tai tunteminen on hyvin yksilöllinen kokemus. Kun koet perusteellisen mielihyvän tunteen sukupuoliyhdynnän aikana tai vaikkapa esileikin tuloksena (usein jopa tehokkaammin sillä tavalla), olet ilmeisesti kokenut orgasmin” 1/89

”Orgasmi eli sukupuolisen kiihottumisen huipun saavuttaminen tai tunteminen on hyvin yksilöllinen kokemus. Kun koet perusteellisen mielihyvän tunteen sukupuoliyhdynnän aikana tai vaikkapa esileikin tuloksena (usein jopa tehokkaammin sillä tavalla), olet ilmeisesti kokenut orgasmin 1/89

”Ei orgasmi tule välttämättä ollenkaan joka kerta ja siihen vaikuttavat tavattoman monet seikat. Mielialasi ennen kaikkea, perhesuhteesi, ihmissuhteesi, mahdolliset pelot, eteenkin raskauden pelko, poikakaverisi kokemus ja kysy esileikkiin yhdessä Sinun kanssasi jne.” Suosikki 8/89

”Saatko orgasmin itsetyytytyksellä vai koetko saman kertomasi ihanan tunne-elämyksen kuin yhdynnässä” Suosikki 1/90

”Orgasmin saaminen ei ole mikään itsestänselvyys. Lisäksi käsitteeseen orgasmi liittyy hyvin monenlaisia odotuksia ja kuvitelmia.” Suosikki 5/92

Kysymykset ovat pääsääntöisesti tyttöjen esittämiä, joten vastaavanlaisista ongelmista pojille annettuja neuvoja ei ole mahdollista tässä vaiheessa analysoida.

Suoraan kipuihin liittyvät kysymykset (emättimen tiukkuus, verenvuoto, kivut yhdynnän aikana tai sen jälkeen) ovat suuri osa tätä aihekategoriaa. Näissäkin Helteen vastaukset ovat toistaneet samaa kaavaa vuodesta toiseen. Vastauksissa korostetaan samoja asioita kuin nautinnon ja orgasmin saavuttamisessakin. Kipujen syyksi Helle useimmiten sanoo jännittämisen tai liian nuoren iän ja henkisen kehityksen. Näihin ratkaisuksi tarjotaan odottelemista, rentoutumista, juttelua ja partnerin kanssa paremmin tutustumista. Konkreettisina neuvoina on gynekologilla käyntiä, liukuvoidetta ja erilaisia asentoja. Näissäkin vastauksissa vaihtoehtojen monipuolistuminen on ainoita merkkejä, joita ajan kulumisesta voi huomata.

5.4.3) Yhdynnän toteutus

Kuten taulukosta 1 saattoi huomata, yhdyntöjen toteutukseen liittyvä kategoria on ollut marginaalinen koko tutkimuksen ajan. Näitä kysymyksiä on yhteensä aineistossa 11 kappaletta, joista suurin osa käsittelee yhdyntää kuukautisten aikana. Kysyjistä yhtä lukuun ottamatta (ei tietoa) ovat tyttöjä. Kysymykset ovat useimmiten tyyppiä 2 ("Onko haittaa?") ja tämä kulkeekin käsi kädessä aiheen kanssa, eli "Onko yhdynnästä kuukautisten aikana haittaa?". Vastaukset ovat tyyppiä 1 ("Toimi näin"). Aikaväliltä näitä kysymyksiä on esiintynyt 78–92, tosin joinain vuosina tähän liittyviä kysymyksiä ei ole tullut ollenkaan. Ikänsä on ilmoittanut vain 2 kysyjistä.

"I just like to know few things. Onko rakastelusta kuukautisten aikana mitään haittaa? Suosikki 11/87

"—Toinen asia voiko kuukautisten aikana olla yhdynnässä?" Suosikki 4/89

Ja loputkin kysymykset noudattavat samaa kaavaa. Vastauksissa ei myöskään ole vaihteluita. Ne ovat yksinkertaisessa muodossaan säilyneet vuodesta toisiin. Vastauksissa Helle ei ole myöskään käyttänyt positiivisia tai negatiivisia vaikuttimia, vaan esitellyt asian faktana ilman sen suurempia puheita.

"—Ei ole suotavaa olla yhdynnässä kuukautisten aikana lisääntyneen tulehdusvaaran vuoksi" Suosikki 1/81

"Yhdynnät kuukautisten aikana lisäävät tulehdusriskiä, koska kohdun suu ja kaula silloin päästävät herkemmin sisään taudinaiheuttajia ja koska veri toimii hyvänä kasvualustana bakteereille" Suosikki 11/87

Näissäkin vastauksissa näkyy selvästi aikalaiset käsitykset terveystiedoista: "Yhdynnät kuukautisten aikana lisäävät tulehdusriskiä, koska kohdun suu ja kaula silloin päästävät herkemmin sisään taudinaiheuttajia ja koska veri toimii hyvänä kasvualustana bakteereille." (Suosikki 11/87.) Nämä vastaukset heijastavat suoraan ajallista näkökulmaa seksuaaliterveydestä ja tutkimuksen ajalla Helle on pysynyt vuodesta toiseen samoissa perusteluissa. Olisi mielenkiintoista jatkaa tutkimusta vuoden 1994 jälkeen ja seurata onko näissä tapahtunut muutoksia. Sillä esimerkiksi tällä hetkellä

yhdyntä kuukautisten aikana nähdään varsin normaalina ja sallittuna, jos molemmat osapuolet sitä haluavat. (Terve.fi 2017)

5.4.4) Yhdyntään liittyvä lainsäädäntö sekä pakotus

Tähän aiheeseen liittyviä kysymyksiä oli aineistossa yhteensä 11 kappaletta, vaikkakin aihe näkyi myös yhdyntävaikeuksiin liittyvässä kategoriassa. Kysymyksiä esiintyi tasaisin väliajoin vuodesta 1980 alkaen, jota ennen aihetta ei esiintynyt. Kysyjät ovat tässäkin kategoriassa pääsääntöisesti tyttöjä (kahdesta tapauksesta sukupuoli ei ilmene). Vain 5 kysyjistä ilmoittaa ikänsä (14- ja 15-vuotiaita kaikki) ja lopuissa ikä ei tule esiin. Vastaustyyppiltään nämä kysymykset yhtä lukuun ottamatta ovat tyyppiä 1 ja vastaukset myös pääsääntöisesti tyyppiä 1, mutta kolmessa tapauksessa on näkyvissä myös tyyppi 5 ("Kertoo, miten tilanteesi on mennyt") sekä kerran tyyppi 3 ("Tyrmäys"), tosin osana ykköstyypin vastausta. Ja selvennettäköön, että vastauksessa Helle tyrmaa yhdyntään pakotuksen, ei kysyjää.

"Tsaukkis Eki! Neuvo mua please. Mut on raiskattu ja mä oon 14-v likka. Se tapahtu n. kuukausi sitten. Olin pileissä yhtenä iltana ja liftasin, se mies otti mut kyytiin ja sit se ajo yhelle sivutielle ja sit... Mä oon kauhean onneton, en voi kertoa äidille, kun meillä on niin huonot välit. Pelkään, että mä oon raskaana. En uskalla mennä lääkäriin Auta! Nim. Pahoin pidelty" Suosikki 11/87

"Auta Eki!" Me ollaan kaksi just ripiltä päässyttä tyttöä. Me sit oliin eräänä iltana (perjantai) tavalliseen tapaan kaupungilla (kännissä). Sit mejän viereen ajoi jotkut kaks n. 20-vuotiasta poikaa ja pyysi meitä ajelulle. No me si mentiin eikä tajuttu mitä siitä vois seurata. Ne veivät meen jonnekin (luultavasti sen toisen jätkän kämppään) ja lupas tuoda meille jotkut drinkit. Kun ne tuli sieltä niin ne kaato meen siihen sänkyyn ja rupesi riisumaan meitä. Seuraavaks kun me heräättiin ni me löydettiin ittemme puiston penkiltä. Me luultavasti ollaan raskaina. Mitä me tehdään?" Suosikki 11/89

Näissä kysymyksissä asettelu oli usein hyvin samantapainen: kyseessä oli bileet tai autolla ajelu, joka päättyi kysyjän yhdyntään pakotukseen. Useimmiten kysyjä oli huolissaan raskaaksi tulemisesta ja oli pahoinvoiva, eikä tiennyt kenelle kertoa tilanteesta. Vastauksissa Helle kehottaa nuoria hakeutumaan lääkäriin ja puhumaan vanhemmilleen tilanteesta. Useimmiten hän on myös sitä mieltä, että kysyjän olisi tullut itse huomioida tilanne paremmin ja ymmärtää, että kyseisenlainen tilanne saattaa johtaa yhdyntään pakotukseen.

"Juuri nyt jos et ole ottanut vielä yhteyttä mihinkään, niin käy ihmeessä juttelemassa paikkakuntasi lääkärin kera asiasta ja samalla käynnillä voidaan tehdä raskaustesti. Olet alaikäinen, joten kyseessä on joka tapauksessa vakava rikos, joka Sinuun on kohdistunut. Äläkä ihmeessä liftatko, etenkään yksin, riski on

aivan liian suuri. Kun lähdette juhliin, ilmoittakaa kotiväellenne aina, minne menette ja kenen kanssa ja moneltako aiotte tulla kotiin—” Suosikki 11/87

”Tarina on surullisen yleinen perustapahtumiltaan – alkoholi ja melkoinen sinisilmäisyys ihan tuntemattomien autoon noustessa. —” Suosikki 11/89

”Kyllä varmaan nykyaikaisena nuorena ymmärsit kaljaa lipitellessäsi, minkä riskin otat tuollaisissa bileissä. Osta apteekista raskaustesti ja toimi sen mukana tulevien ohjeitten mukaan. Jos testi viittaa raskauteen, niin sitten ota yhteyttä koulukuraattoriin tai puhu suoraan vanhemillesi, kyllä he tukevat Sinua sellaisenkin hetkinä, vaikka ensin saattaisivat olla vihaisia ja pettyneitäkin.” Suosikki3/90

5.4.5) Muut

Näitä kysymyksiä oli aineistosta yhteensä 11 kappaletta, näiden kysymysten aiheet vaihtelivat homoseksuaalisuudesta huoriin ja voimakkaaseen seksuaalisuuteen. Kysymysten ollessa niin laajasta aihevariaatiosta ei pidemmälle viety analyysi juurikaan tuo uutta asiaa esille.

Huomionarvoisena voi pitää sitä, että homoseksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä oli aineistossa vain pari kappaletta, joista ensimmäinen vuonna 1987.

6) Johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia yhdyntään liittyvissä kysymyksissä ja tapahtuneita muutoksia Suosikin Bees & Honey palstalla vuosina 1974-1993. Saadakseni kokonaisvaltaisemman kuvan tutkin muutoksia myös palstalle vastanneen lääkärin Erkki-Pekka Helteen vastauksissa tuolla ajalla. Helteen vastaukset sekä nuorten palstalle lähettämät kysymykset maalaavat moninaista kuvaa siitä, millaisia käsityksiä ja moralistisia ajatuksia yhdyntään liitettiin noina vuosina. Tutkimuksellani pyrin aukaisemaan laajemmin ymmärrystä seksuaalisuuteen ja sen kulttuuriseen merkitykseen. Tutkimus on suoritettu käyttämällä laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Yhdistämällä sisällönanalyysi oikeaan kontekstiinsa on ollut mahdollista piirtää selkeää ja ymmärtävää kuvaa kysymyksissä tapahtuneissa muutoksia, ymmärtäen näitä oikeassa kontekstissaan.

Mitä tutkimuksessa sitten saatiinkaan selville? Lähtötilanteessa haaveenani oli kartoittaa seksuaalisuudessa tapahtuneita muutoksia ja seksuaalimoraalin kehitystä 1970-luvulta 1990-luvulle. Kuitenkin jo hyvin varhaisessa vaiheessa huomasin, että minun olisi parempi keskittyä johonkin pienempään yksityiskohtaan, jotta pystyisin esittelemään sen tarpeeksi laajasti ja kattavasti. Tutkimusaineistoni yllätti minut monessakin mielessä. Ennakko-olettamukseni osoittautuivat kerta toisensa jälkeen vääriksi. Eniten minut kuitenkin yllätti kysymysten ja vastausten samanlaisuus vuodesta toiseen. Aikarajani tutkimukselle oli kuitenkin 20-vuotta, jonka aikana ajattelin tapahtuneen useita suuria muutoksia. Tutkimukseni ajankohta osui lähelle ”seksuaalista vallankumousta” ja uskoin sen näkyvän huomattavasti aineistossani tapahtuvina muutoksina. Mutta toisin kävi. Kysymykset ovat vuosi toisensa jälkeen toistaneet hyvin samaa kaavaa, kuten ovat Erkki-Pekka Helteen vastauksetkin.

Erittäin merkityksellisenä lukijat tuntuvat vuodesta toiseen pitävän yksilöllistä ja henkilökohtaista vastausta. Vaikka aivan samaan kysymykseen olisi edellisessä lehdessä haettu vastausta, haluavat kysyjät seuraavassakin lehdessä henkilökohtaisen vastauksen samaan kysymykseen. Esimerkiksi yhdyntään aloitukselle sopivaa ikää koskevia kysymyksiä löytyi todella paljon ja Helle vuodesta toiseen vastasi hyvin samalla tavalla näihin kysymyksiin. Tähän kategoriaan liittyviä kysymyksiä löytyi melkein jokaisesta lehdestä. Helle vastasi lehdestä toiseen samalla tavalla (ei ole olemassa varsinaista ikää sekä asia riippuu henkilökohtaisesta kehityksestä) ja suositteli odottamaan vielä muutaman vuoden, mutta nuoret jatkoivat samanlaisten kysymysten lähettämistä.

Missä sitten oli tapahtunut muutoksia? Kysymysten aiheet monimuotoistuivat sekä lisääntyivät selvästi siirryttäessä 1970-luvulta 1980-luvulle. Yleisesti koko palstan kysymysten määrä kasvoi ja samalla myös yhdyntään liittyvät kysymykset selvästi kasvattivat merkitystään palstalla. Aineiston perusteella voisi siis olettaa yhdyntään liittyvien mielikuvien ja tietojen monipuolistuneen sekä kynnyksen kysyä näistä asioista laskeneen tultaessa 1980-luvulle. Kysymystyypeissä on tapahtunut seuraavia muutoksia kyseisellä aikavälillä. 1970-luvun kysymyksissä korostuivat ”Mikä se on?” -kysymykset, joissa pohdittiin mikä on orgasmi tai sperma sekä ”Onko haittaa?” -kysymykset joissa pohdittiin, onko haittaa yhdynnän aloituksesta liian varhain tai yhdynnästä kuukautisten aikana. Pääsääntöisesti kysymyksiä dominoi ”Kuinka toimia/Mitä tehdä?” -kysymykset, jotka pitivät paikkansa suurimpana kategoriana lähestulkoon joka vuosi. Tämä kysymystyyppi profiloikin koko palstan tavoitetta, lukijat saattoivat kääntyä Helteen puoleen ongelmissaan. Eli pyytää neuvoa siihen, kuinka toimia. ”Onko oikein”-kysymykset tulivat palstalle oikeastaan vasta 1980-luvulla. Kysymystyypeissä tapahtuneiden muutosten perusteella näyttää siltä, että yhdyntään liittyvä perustietous on kasvanut. ”Mikä se on?” -kysymykset joita oli huomattavasti enemmän 1970-luvulla ovat siirtyneet vähemmistöön. Myöskin kysymykset ovat yksityiskohtaistuneet ja monipuolistuneet. Kysymystyyppinä on ollut laajemmassa määrin käytössä 1980-luvulta lähtien. Vastaustyypeissä tapahtuneet muutokset seuraavat kysymystyyppien muutoksia. On selvää, että kysymysten monipuolistuessa myös vastausten on monipuolistuttava. Vastaukset ovat tyyliltään ja kieliasultaan pysyneet hyvin samanlaisina. Vastauksissa, kuten kysymyksissäkin, ”Toimi näin ” vastaukset, jotka vastaavat ”Kuinka toimia” kysymyksiin dominoivat vastauskenttää. Toiseksi suurimpana tyyppinä on 1980-luvulta lähtien ollut ”Suostuttelu” vastaukset, vaikkakin ne määrällisesti jäivät hyvin kauaksi ensimmäisestä kategoriasta. Vastauksissa esiintyneet positiiviset ja negatiiviset vaikutuskeinot tai miellelyhtymät ovat vakiinnuttaneet paikkansa 1970-luvun lopulla ja erityisesti 1980-luvun alusta lähtien. Näistä erityisesti positiiviset ovat olleet Helteellä laajassa käytössä.

Aihekohtaisesti muutoksia kysymyksissä on tapahtunut erityisesti siirryttäessä 1980-luvulle. Tällöin kysymykset ovat tyypeiltään, mutta myös aiheiltaan monimuotoistuneet kovasti. 1970-luvulla aiheista kysymyksissä esiintyivät vain yhdyntään liittyvät hankaluudet sekä yhdynnän aloitus, kun siirryttäessä 1980-luvulle mukaan tulivat nopeasti myös kaikki muut aiheet. 1980-luvulta eteenpäin yhä eniten kysymyksiä tuli hankaluuksiin sekä aloitukseen liittyen, mutta muut aiheet vaihtelevin osuuksin pysyivät myös palstalla mukana. Aiheissa tapahtuneet muutokset tukevat jo

aikaisempaa tulosta siitä, että yhdyntään liittyvät mielikuvat ovat monipuolistuneet siirryttäessä 1980-luvulle.

Yhdyntään liittyvät hankaluudet sekä yhdynnän aloitus ovat olleet pysyviä suosikkeja Bees & Honey -palstalla. Yhdynnän aloitukseen liittyvät kysymykset ovat pysyneet samantyyllisinä, vaikka kysyjien iässä onkin tapahtunut pientä laskua vuosien aikana. Helteen vastaukset ovat pysyneet myös hyvin samanlaisina vuodesta toiseen ja hänen vastauksiinsa näyttäisi ajankohtaa enemmän vaikuttavan kysyjän ikä. Mitä nuorempi kysyjä on ollut, sitä varmemmin Helle on käyttänyt negatiivisia miellehtymiä yhdynnästä puhuttaessa. On kyseessä sitten ollut 13 tai 17-vuotias kysyjä on Helteen linja ollut se, ettei yhdynnän aika ole vielä. Siinä millä tavalla hän on tätä perustellut, on ollut suurta eroa riippuen kysyjän iästä. Nuorempien vastauksissa Helle kertoo vakavista syöpään johtavista solumuutoksista ja vanhemmille hän vastaa kertoen siitä, kuinka yhdynnästä tulee parempaa ja nautinnollisempaa, jos kysyjä jaksaa vielä hiukan odottaa.

Yhdyntähankaluuksiin liittyvät kysymykset ovat aiheista sisällöltään monimuotoisimpia. Ongelmia löytyy monenlaisia, vaikkakin emättimen tiukkuuteen, nautinnon puutteeseen tai orgasmittomuuteen liittyvät kysymykset ovat enemmistönä. 1970-luvulla nämä kysymykset keskittyivät pääsääntöisesti yhdyntään liittyviin kipuihin ja niiden ehkäisyyn. Nautinnosta tai orgasmeista ei vielä tällöin ollut juurikaan kysymyksiä. Nautinnon puute alettiin nähdä ongelmana Bees & Honey -palstalla vasta 1980-luvun puolella ja erityisesti 1985 vuoden jälkeen. Orgasmi sanana esiintyi palstalla ensimmäistä kertaa 1979 ja myös sen esiintymistiheys kasvoi 1985 vuoden jälkeen. Nämä huomiot tukevat ennako oletustani siitä, että ajatus yhdynnän nautinnollisuudesta ja siitä, että mielihyvä on tärkeä osa yhdyntää ja seksuaalisuutta on kasvanut 1980-luvun puolella. Poikien osuus näiden kysymysten tuottajina on kasvanut selvästi tultaessa 1990-luvulle. Vuosien 1974–1990 välisenä aikana poikien esittämiä yhdyntähankaluus aiheisia kysymyksiä on yhteensä vain kolme kappaletta ja viimeisen kolmen vuoden aikana niitä on yhteensä seitsemän kappaletta. Tämä on suuri muutos ja luultavasti, jos olisin jatkanut aineistoni tutkimista pidemmälle, olisin huomannut poikien osuuden kysyjinä kasvavan myös muissa aiheissa.

Yhdynnän toteutukseen sekä yhdyntään liittyvään lainsäädäntöön sekä pakotukseen liittyvät kategoriat olivat aihekategorioista pienimmät, joten niissä tapahtuneet muutoksia on hankala analysoida tarkemmin. Yhdynnän toteutukseen liittyvistä kysymyksistä suurin osa käsitteli yhdyntää kuukautisten aikana ja pari kysymystä sitä kuinka siitin tulisi saada sisään tai kuinka käsiä tulisi yhdynnässä käyttää. Nämä kategoriat kuten kategoria ”Muutkin” alkoivat esiintyä vasta

1980-luvulla. Henkilökohtaisesti olin yllättynyt yhdyntään pakotukseen liittyvien kysymysten suuresta määrästä sekä hyvin samaa toistavasta kaavasta.

Aineisto on tärkeää ymmärtää oikeassa kontekstissaan. Jos Bees & Honey -palstan kysymykset olisivat esiintyneet esimerkiksi lääkirilehden palstalla, olisi niiden kielenkäyttö sekä vapaat sanamuodot yllättäneet varmasti. Toisaalta, jos kysymykset olisi ajatellut ilmestyneen viimeisen viiden vuoden aikana yllätyisi lukija siitä, mikseivät nuoret käytä verkkoa ja googlea näiden ongelmien ratkaisuun. Aineiston oikea merkitys syntyykin siitä, että liitämme sen oikeaan aikaan ja kontekstiin. Bees & Honey palstan kannalta olennaista on huomioida aineisto osana Suosikkia sekä huomioida se oikeassa ajassa ja sen hetkessä lääketieteellisessä ja laillisessa kontekstissa. Se, että Bees & Honey on osa Suosikkia, näkyy palstan kirjoitusasussa, ilmaisumuodoissa sekä aiheiden valinnassa. On myös huomioitava, että palstalle kirjoittaneet nuoret eivät edusta kaikkia nuoria vaan niitä, joilla oli tarve esittää kysymyksiä Helteelle. Näin ollen emme pysty vetämään suoria johtopäätöksiä siitä millainen oli kyseisen hetken yleinen käsitys tutkittavista asioista. Tutkimuksen avulla saamme käsityksen niistä ihmisistä, jotka ovat palstalle kirjoittaneet. Lääketieteellinen ja Laillinen konteksti välittyvät erityisesti Helteen vastauksissa, mutta myös nuorten esittämässä kysymyksissä. Erityisesti nämä välittyivät kysymyksissä koskien yhdyntää kuukautisten aikana sekä yhdyntään pakotukseen liittyvissä kysymyksissä.

Aineistonani olleet Suosikin Bees & Honey -palstan kysymykset ja vastaukset olivat erittäin inspiroivia, eivätkä missään vaiheessa käyneet tylsiksi. Päinvastoin olisikin ollut kiinnostavaa tehdä kyseisestä aineistosta myös laajempaa ja pidempi aikaista tutkimusta. Samoja tutkimuskysymyksiä olisi voinut venyttää pidemmällekin ajanjaksolle ja tutkia esimerkiksi sitä, kuinka internet saapuessaan on vaikuttanut kysymyksiin. Voisi kuvitella, että internet on mahdollistanut laajamittaisen tiedonhaun, jolloin kysymys vastauspalstan merkitys on saattanut muuttua. Olisi ollut kiinnostavaa myös tutkia tarkemmin millaisia sukupuolirooleja palstan kysymyksissä ja vastauksissa esiintyy.

Seksuaalisuutta käsittelevällä tutkimuksella on pitkät perinteet antropologiassa sekä etnologiassa, mutta seksuaaliterveys ja siihen liittyvät käsitteet ja opetukset eivät ole tulleet näkyviksi. Kuitenkin tutkimukseni jälkeen koen, että näidenkin asioiden jatkotutkimus olisi paikallaan, sillä esimerkiksi seksuaaliterveys on tällä hetkellä se konsepti, jonka kautta luodaan mielikuvia ja käsitteitä siitä mikä on tällä hetkellä ”sopivaa seksuaalisuutta”. Aikaisemmissa vaiheissa ovat muut insituutiot, kuten kirkko kertoneet kansalle mikä on sopivaa suhteessa seksuaalisuuteen, mutta viimeisten

vuosikymmenten aikana tämä tehtävä on siirtynyt terveydenhuollon instituutioille. Ymmärtämällä näiden luokitteluiden ja sopimusten syntyä ja kasvua pystymme ymmärtämään paremmin tämän hetkistä tilannettamme, emmekä ota sitä ainoana oikeana totuutena.

7) Lähteet

Aapola Sinikka & Kaarinen, Mervi (2003): Näkökulmia Suomalaisen nuoruuden ja nuorison historiaan. Teoksessa Toim. Sinikka Aapola & Mervi Kaarinen (2003): *Nuoruuden vuosisata – Suomalaisen nuorison historia*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Apo, Satu (2001). *Viinan Voima*. Vammala: Vammalan Kirjapaino OY

Apo, Satu (1995). *Naisen väki*: Hämeenlinna: Karisto Oy

Aromaa, Kauko (1988). Ahdistuneen ehdoilla nyt ja aina? Kontula, Osmo, Kauttu Kyllikki (jne, toim.) 1988: *Tietoiseksi- tietoa ja näkemyksiä seksuaalipolitiikasta*. Helsinki: Painokaari

Bruun, Seppo., Lindfors, Jukka., Luoto, Santtu. ja Salo, Markku (1998). *Jee jee jee - suomalaisen rockin historia*. Porvoo: WSOY.

Caplan, Pat (1987). *The Cultural Construction of Sexuality*. London: Routledge

Cook, Thomas & Reichardt Charles (1979). *Qualitative and quantitative methods in evaluation research*. California: Sage Publications

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino

Eskola, Jari (2010). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – laadullisen aineiston analyysin vaihe vaiheelta. Aaltola, Juhani & Valli, Raine. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Juva: WS Bookwell Oy

Grönfors, Martti (1985). *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Juva: WSOY

Haavio-Mannila, Elina & Kontula, Osmo (2001). *Seksin trendit meillä ja naapureissa*, Helsinki: WSOY

Heintz, Monica (2009). Introduction: Why there should be an anthropology of moralities Teoksessa *The Anthropology of moralities* (toim) Monica Heintz New York: Berghahn Books

Hertzberg, Leo (1988). Sukupuolielämä ja lainsäädäntö Teoksessa: Kontula Osmo, Kauttu, Kyllikki Miettinen, Maarit Rantalainen Pirjo. *Tietoiseksi- tietoa ja näkemyksiä seksuaalipolitiikasta*. Helsinki:Painokaari

Heiskanen, Ilkka ja Mitchell, Ritva (1985). *Lättähatuista punkkareihin: Suomalaisen valtakulttuurin ja nuorisokulttuurien kohtaamisen kolme vuosikymmentä*. Helsinki: Otava

Häyry, Heta & Häyry, Matti 1989: Sukupuolvet, sukupuolimoraali ja seksuaalipolitiikan muuttuvat ongelmat teoksessa: Kontula Osmo, Kauttu, Kyllikki Miettinen, Maarit Rantalainen Pirjo. *Tietoiseksi- tietoa ja näkemyksiä seksuaalipolitiikasta*. Helsinki:Painokaari

Ilmonen, Tuisku & Nissinen, Jussi (2006) Sanasto. Teoksessa Apter, Dan Väisälä, Leena Kaimola, Kari (toim). *Seksuaalisuus*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kansanterveyslaitoksen julkaisuja (2004). *Lisääntymisterveys Suomessa, Terveys 2000-tutkimus*. Kansanterveyslaitos(KTL)

Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa (2004). Retoriikka. Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa. *Argumentti ja kritiikki – lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Tammer-Paino Oy

Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa & Halonen, Ilpo (2004) Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentin ehdot. teoksessa Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa. *Argumentti ja kritiikki – lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Tammer-Paino Oy

Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa ja Ylikoski, Petteri (2007) Merkitys ja tulkinta. Kakkuri-Knuutila, Marja-Liisa *Argumentti ja kritiikki – lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Tammer-Paino Oy

Kontula, Osmo (1988) Seksisensuurin nousu, Teoksessa: Kontula Osmo, Kauttu, Kyllikki Miettinen, Maarit Rantalainen Pirjo. *Tietoiseksi- tietoa ja näkemyksiä seksuaalipolitiikasta*. Helsinki:Painokaari

Kontula, Osmo (1989). *Nuorten sukupuoliasioita koskevan moraalijattelun kulttuurinen ja sosiaalinen tausta*. Helsingin yliopiston kansanterveystieteen laitos. Helsinki: painettu Nuorten työkodissa

Kontula, Osmo & Haavio-Mannila, Elina (1993) *Suomalainen seksi – tietoa suomalaisten sukupuolielämän muutoksesta*. Juva: WSOY

Kontula, Osmo & Lottes, Iisa (toim.) (2000). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.

Kontula, Osmo & Meriläinen Henna (2007). *Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 26/2007

Kuula, Arja (2006). *Tutkimusetiikka*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Liinamo Arja (2000) Seksuaalikasvatus suomessa. Teoksessa Kontula, Osmo & Lottes, Iisa (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.

Lottes, Iisa (2000). Uusia näkökulmia seksuaaliterveyteen teoksessa: Kontula, Osmo & Lottes, Iisa, (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.

Lähdesmäki, Seija & Peltonen, Heidi (2000). Seksuaalikasvatus koulussa teoksessa: Kontula, Osmo & Lottes, Iisa, (toim.) *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki: Tammi.

Löfstöm, Jan (1992) Sexuality at stake: Tje Essentialist and Constructionist Approaches to Sexuality in Anthropology Suomen Antropologi 17 (3)

Löfström Jan (1999) Sukupuoliero agrarikulttuurissa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura

Miles, B, Matthew & Huberman A. Michael (1994) *An Expanded Sourcebook, Qualitative Data Analysis*. California: Sage Publications

Nieminen, Armas (1993) *Suomalaisen aviorakkauden ja seksuaalisuuden historia*. Väestöliitontutkimuslaitos. Väestölaitos D27:1993. Vammalan kirjapaino Oy. Vammala 1993

Nummelin, Raija (2000) *Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia*. Akateeminen väitöskirja. Terveystieteen laitos. Tampereen yliopisto.

Nuoperi (2015). *Sukupuolitettu Nuori – Uman palstojen meikatut pojat ja kaljut tytöt 1975-1985*. Toim. Minna Heikkinen ja Terhi Lehtonen. Nuorisotyön tallentamiskeskus Nuoperi. Turku: Painosalama

Olsson, Pia (2005). Tutkijan vastuu ja velvollisuus. Teoksessa: Korhokangas, Olsson ja Ruotsala (toim) *Polkuja etnologian menetelmiin*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Patton Quinn Michael (1980). *Qualitative evaluation and research methods*. California: Sage Publications

Perelman, Chaim (1996). *Retoriikan valtakunta*. Vastapaino, Tampere

Pohjola-Vilkuna Kirsi (1995). *Eros Kylässä*. Mikkeli: Länsi-Savo Oy

Rauhala, Pirkko-Liisa (1988). Seksuaalisuus on sosiaalista. Teoksessa *Tietoiseksi- tietoa ja näkemyksiä seksualipolitiikasta*. Osmo Kontula, Kyllikkii Kauttu, Maarit Miettinen, Pirjo Rantalainen (toim) Helsinki: Painokaari

Ritamies, Marketta (2006). *Sinappikylvystä ehkäisytablettiin, Suomalaisen perhesuunnittelun historia*. Helsinki. Vammalan Kirjapaino Oy. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 44/2006

Ruotsala, Helena (2005). Matkoja, muistoja, mielikuvia teoksessa: Korhonen, Olsson ja Ruotsala (toim) *Polkuja etnologian menetelmiin*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy

Rydstrom, Helle (2009). Moralising Female Sexuality: The intersections between morality and sexuality in rural Vietnam. Teoksessa *The Anthropology of moralities* (toim) Monica Heintz New York: Berghahn Books

Saarimäki, Pasi (2010). *Naimisen normit, käytännöt ja konfliktit*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Sappinen, Eero (2000). *Arkielämän murros 1960- ja 1970-luvuilla*. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala

Sukupuolikasvatustyöryhmän mietintö (1977). Komiteamietintö 1979:29 Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

Tuomi, Jouni; Sarajärvi, Anneli (2009) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Tammi

Virtanen Jukka (2000) Seksuaalilääketiede Suomessa. Julkaisussa Kontula, Osmo & Lottes, Iisa (toim.). *Seksuaaliterveys Suomessa*. Helsinki. Tammi.

Virtanen, Matti (2003) Nuoren Suomen traditio sukupolvien ketjuna Teoksessa Toim. Sinikka Aapola & Mervi Kaarinen (2003): *Nuoruuden vuosisata – Suomalaisen nuorison historia*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Van Maanen, John (1983). *Qualitative methodology*. California: Sage Publications

WHO.(2010). *Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Suuntaviivat poliittisille päättäjille, opetus- ja terveydenhoitoalan viranomaisille ja asiantuntijoille*. Käännös englannista suomen kieleen: Semantix Lingua Nordica Oy. Helsinki. Vastapaino oy. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos.

Verkkojulkaisut:

Ervasti, Antti (2002) *Jyrki Tyrkkää itsensä pois suosikista*.
<http://www.kaleva.fi/uutiset/kulttuuri/jyrki-tyrkkaa-itsensa-pois-suosikista/460522/> (6.2. 2017)

Helsti, Hilka (2005) *Hedelmällisen tiedon jäljillä – teemakirjoitukset tutkimuksen lähteinä*.
 Opiskelijakirjaston verkkojulkaisu 2009
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10224/4571/helsti148-159.pdf?sequence=1>

Huttunen Anna-Leena (2003) *Modernisaatio ja nuorten elämämpiirien ilmeneminen Suosikin kirjepalstalla 1969-1970 ja 1999-2000*. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto
 file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/Suosikkitutkimus.pdf (14.2.2017)

Grönfors, Martti (2011) *Laadullisen tutkimuksen kenttätömenetelmät*. Hämeenlinna: SoFia-Sosiologi-Filosofiapu Vilka. http://vilka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf (22.3.2017)

Huttunen, Anna-Leena (2003) *Modernisaatio ja nuorten elämämpiirien ilmeneminen Suosikin kirjepalstalla 1969 – 1970 ja 1999-2000*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto
 file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/huttunen%20gradu.pdf (8.2.2017)

Henttilä, Jorma (2014) Kolmen vuosikymmenen merkkipaaluja. Seta Ry
http://whm13.louhi.net/~seta/seta/wp-content/uploads/2013/06/Kolmen_vuosikymmenen_merkkipaaluja_hentila.pdf (10.4.2017)

Järvi, Ulla(2012). *E-pilleri tuli Suomeen ujosti*. Lääkärilehden verkkojulkaisu.
<http://www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/e-pilleri-tuli-suomeen-ujosti/> (29.3.2017)

Kemppinen, Anna. (2014) *Tyttyjä, poikia, huoria, homoja - - Neuvotteluja sukupuoliesityksestä ja seksuaalisuudesta nuorten palstoilla*. Pro-gradu-tutkielma. Kansatiede. Turun yliopisto.
<file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/luetut/Annangradu.pdf> (3.2.2017)

Kangasvuo, Jenny 2014. *Suomalainen Biseksuaalisuus – Käsitteen ja kokemuksen kulttuuriset ehdot*. Väitöskirja. Terveystieteen laitos. Oulun yliopisto
<http://jultika oulu.fi/files/isbn9789526205526.pdf> (22.3.2017)

Leppäranta, Riina 2009. *Yhden Demin sukupuoli – Sukupuolen rakentuminen tyttöjenlehti Demissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto
<file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/URN-NBN-fi-jyu-201002031180.pdf> (3.4.2017)

Iltalehti 2012: *Dear Eki muistelee uraansa: Vastaa nuorten kirjeisiin öisin*.
http://www.iltalehti.fi/terveys/2012123016500966_tr.shtml (22.3.2017)

Liinamo, Arja 2005: *Suomalaisnuorten seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveystiedot oppilaan ja koulun näkökulmasta (Arviointia terveyden edistämisen viitekehyksessä)*. Väitöskirja. Terveystieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto.
<file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/luetut/Liinamo,.pdf> (12.2.2017)

Pelo, Mira 2011: *Dear Eki, Suosikin palstalääkäri*. Yle akuutti
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2011/05/17/dear-eki-suosikin-palstalaakari> (22.3.2017)

Rumba 2012: *Suomalaisen populaarikulttuurin uranuurtajan Suosikki-lehti lopetetaan*
<http://www.rumba.fi/uutiset/suomalaisen-populaarikulttuurin-uranuurtaja-suosikki-lehti-lopetaan/> (6.2.2017)

Rämö, Matti 2005: *Teinien turvaverkko*. Ylioppilaslehti <http://ylioppilaslehti.fi/2005/10/teinien-turvaverkko/> (8.2.2017)

Salonen, Marko 2005. *Hiljainen heteroseksuaalisuus? Nuoret, suojaikäraja ja itsemäärääminen*. Tampere: Väitöskirja. Sosiaalipsykologia. Tampereen yliopisto.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67488/951-44-6259-9.pdf?sequence=1>

Seta <http://seta.fi/historia/> (21.3.2017)

Terve.fi: Seksi kuukautisten aikana <http://www.terve.fi/seksuaalisuus-ja-seksi/seksi-kuukautisten-aikana> (13.4.2017)

Turtiainen, Tanja 2009. *Ruumiillisuus tyttöjenlehtien neuvontapalstoilla*. Pro gradu -tutkielma.

Journalistiikka. Jyväskylän yliopisto

<file:///C:/Users/omistaja/Desktop/gradu%20vol%202/käytettävää%20aineistoa/ruumiillisuustyttöjenlehdet.pdf> (24.3.2017)